

პროლეტარებო ყველა ძველსა, ზეპირად!

ბოლშევიკი

№ 8

აგვისტო

№ 8

29

ბაქრაძის

თ. 7/1

ი. შ.

1942 წ.
4 ნოემბერი
2009 წ.

თბილისი

გამომცემლობა „კომუნისტი“

1942

ეროვნული საბიბლიოთეკა
გიორგიშვილი

ბოლშევიკი

№ 8

საქ. პ. პ. (ბ) ც. კ-ის უმჯობესი თეორიული
და პოლიტიკური უზრუნველყოფა

შინაარსი

სსრ კავშირის ხალხთა დიდ ბელადსა და მხედართმთავარს ამხანაგ სტალინს	1
ახერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხებს	3
მოწინავე—სიკვდილი გერმანელ ოკუპანტებს	9
ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტური მიტინგი	14-46
ე. ბურჟუაზი—ხალხთა სტალინური მეგობრობა უძლეველი ძალა	47
გორდონ უოტერფილდი—რა მოხდა საფრანგეთში	61
პროფ. ს. ბუშუევი—პ. ი. ჯაფარიძის	71

ბიბლიოგრაფია

ლ. გ.—წიგნი საფრანგეთის გამყვანობის შესახებ	77
---	----

სსრ კავშირის ხალხთა დიდ ბელადსა და მხედართმთავარს ამხანაგ სტალინს

ძვირფასო იოსებ ბესარიონის-ძე!

ჩვენ, ამიერ-კავკასიის ხალხთა წარმომადგენლები, რომლებიც ამ პრეს-
ხანე დღეებში შეგვიკრიბნენ ანტიფაშისტურ მატინგზე თბილისში, მსურვა-
ლედ მოგვსალმებით თქვენ, საბჭოთა კავშირის ხალხთა დიდ ბელადსა და
მხედართმთავარს, ჩვენს საყვარელ მასწავლებელსა და მეგობარს.

ღიადი და ურღვევი სტალინური მეგობრობით შეკავშირებულ ამიერ-
კავკასიის ხალხთა სახელით საყვარულისა და მადლობის სიტყვებით მოგმარ-
თავთ თქვენ ყველა იმ სიკეთისა და მონაპოვართათვის, რასაც ამიერ-კავკა-
სიის რესპუბლიკებმა მიადწიეს თქვენი ხელმძღვანელობით, ლენინ-სტალინის
პარტიის ხელმძღვანელობით.

საბჭოთა ხელისუფლებამ ღრმა უფსკრულში გადაისროლა საუკუნეობ-
რივი ჩაფხრა, რომელიც ამიერ-კავკასიის ხალხთა შემოქმედებით ძალებს
ახშობდა, ისხნა მშრომელნი ერთა შორის უფლის კოშმარისაგან.

თავისი მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე ამიერ-კავკასიის ხალ-

ხებმა პირველად მოიპოვეს ნამდვილი ბედნიერება და თავისუფლება, პირველად ამოისუნთქეს თავისუფლად.

დიდი ამიერ-კავკასიის მშრომელთა მონაპოვარნი, მაგრამ ყველაზე დიდი და ძვირფასია ჩვენი მთავარი მონაპოვარი—უშტკიცესი. ურდვევი მეგობრობა, რომელიც სუფევს ამიერ-კავკასიის ხალხთა შორის და რომელიც თქვენი, ამხანაგო სტალინ, დიდი და ყოველი ჩვენგანისათვის ძვირფასი სახელით არის გაბრწყინებული.

ამ მეგობრობამ განსაკუთრებული ძალით იჩინა თავი ახლა, მრისხანე განსაცდელისა და საფრთხის ჟამს, რომელიც თავს დასტრიალებს ჩვენს სამშობლოს, საბჭოთა სამხრეთს, კავკასიას.

შავბნელი, ბარბაროსული ძალა ისწრაფვის გასთელოს და სისხლში ჩაახრჩოს ყველა ჩვენი დიდი მონაპოვარი, ყოველივე ის, რაც ჩვენ მძიმე შრომით მოვიპოვეთ.

სსრ კავშირის ყველა მოძმე ხალხთან ერთად ამიერ-კავკასიის ხალხები აღსდგნენ გერმანელ ფაშისტ ქვეწარმავლებთან საბრძოლველად, რათა დაიცვან თავიანთი კერა, თავიანთი ოჯახი, თავიანთი შვილები, თავიანთი თავისუფალი ცხოვრება.

ჩვენ ვიცით, რა მოაქვს ჩვენთვის ჰიტლერელ ბარბაროსს.

მას ჩვენთვის მოაქვს სიკვდილი და ნგრევა, შებიღწვა და პატივის აყრა, მას სურს დაანგრიოს და მოხშოს მეგობრობა, რომელმაც ამიერ-კავკასიის ხალხები ერთიან მძლავრ ოჯახად შეადგულა.

არ დავფიქრებთ გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთ, არ შევარცხვენთ სამშობლოსადმი სიყვარულისა და ერთგულების ჩვენს საუკუნეობრივ ტრადიციებს.

გეფიცებით თქვენ, ამხანაგო სტალინ, რომ მტკიცედ და მამაცურად, დიდ რუს ხალხთან—ჩვენს უფროს ძმასთან ერთად, ჩვენი სამშობლოს ყველა ხალხთან ერთად ვიბრძოლებთ გერმანელ ფაშისტ ყაჩაღთა წინააღმდეგ მანამდე, ვიდრე სავსებით არ გავსრესთ ფაშისტ ქვეწარმავალს.

გეფიცებით თქვენ, ძვირფასო ამხანაგო სტალინ, რომ ღირსეულად შევასრულებთ გერმანელ დამპყრობთა განადგურებისაკენ მიმართულ ყველა თქვენს მითითებასა და ბრძანებას!

თქვენს წინაშე, ამხანაგო სტალინ—ჩვენი მასწავლებლისა და აღმზრდელის წინაშე, საზეიმო ფიცსა ვდებთ, რომ კიდევ უფრო მაღლა ავწევთ ხალხთა დიდი სტალინური მეგობრობის სახელოვან, საბრძოლო დროშას, რომელსაც სიკვდილი მოაქვს მტრისათვის, დღითი-დღე გავაძლიერებთ ფრონტისადმი დახმარებას, ყოველი ჩვენგანი თავდადებით იშრომებს თავის სამუშაო უბანზე, უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე დაიცავს ყოველ მტკაველ ჩვენს მიწა-წყალს.

სიკვდილს გერმანელ ფაშისტებს!

გაუმარჯოს საბჭოთა ამიერ-კავკასიის თავისუფლებისმოყვარე ხალხებს!

გაუმარჯოს ხალხთა დიდ სტალინურ მეგობრობას!

გაუმარჯოს ჩვენს სოციალისტურ სამშობლოს!

გაუმარჯოს ჩვენს გმირ წითელ არმიას!

გაუმარჯოს ამიერ-კავკასიის ხალხთა დიდ მეგობარს, სსრ კავშირის ხალხთა ბელადს, ჩვენს მხედართმთავარს, ჩვენს მამას, ჩვენს აღმზრდელს, ამხანაგ სტალინს!

აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხებს

მიმართვა, მიღებული ამიერ-კავკასიის ხალხთა
ნაგრომადგენლების ანგარიშისგუკი მიზინვის
მიერ თბილისში 1942 წლის 23 აგვისტოს

თქვენ, აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხებს, მოგმართავთ ჩვენ, ამიერ-კავკასიის ხალხთა მიტინგის მონაწილენი, მთელი ცივილიზებული კაცობრიობის მოსისხლე მტერთან — ჰიტლერულ ბარბაროსებთან და დამპყრობლებთან სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლის ამ მრისხანე, გადამწყვეტ დღეებში.

აი, უკვე ერთ წელზე მეტია, რაც გრძელდება საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომი გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ, რომლებიც ვერაგულად დაესხნენ თავს ჩვენს ქვეყანას.

ამ წმიდათა-წმიდა განმათავისუფლებელ ომში სსრ კავშირის ხალხები, მათ შორის ამიერ-კავკასიის ხალხებიც, იცავენ თავიანთ თავისუფლებას, ღირსებას, დამოუკიდებლობას, თავიანთ კულტურას, დამოუკიდებელი არსებობის თავიანთ უფლებას.

თავზედი და უტიფარი მტერი ვარაუდობდა უმოკლეს ვადებში მიეღწია თავისი ვერაგული ზრახვების განხორციელებისათვის.

გმირმა წითელმა არმიამ, რომლის სახელოვან რიგებშიც მხარდამხარ იბრძვიან სსრ კავშირის ყველა მოძმე ხალხთა შვილები, — ჩაფუშა მტრის ეს გეგმები.

მოსკოვთან გაჩაღებულ დიად ბრძოლაში და ფრონტის მთელ რიგ უმნიშვნელოვანეს უბნებზე მტერი სასტიკად იქნა დამარცხებული და უკუქცეული.

ამით კიდევ და კიდევ გამომჟღავნდა ძალა საბჭოთა წყობილებისა, — მსოფლიოში ყველაზე მტკიცე სახელმწიფო წყობილებისა, — ძალა ხალხთა ლენინურ-სტალინურ მეგობრობისა, ურღვევი ერთიანობა ფრონტისა და ზურგისა.

მაგრამ გაბოროტებული მტერი შმაგობს, იგი თავის უკანასკნელ ძალებს დაბახს.

იგი საშინელ მხეცობას სჩადის დროებით დაპყრობილ ტერიტორიებზე ყუბანში და დონზე, იგი თავის მტაცებლურ, სისხლში მოსვრილ ხელს უპოტინებს ამიერ-კავკასიას.

მტერს უნდა ხელში ჩაიგდოს საბჭოთა ნავთი, საქართველოს და სომხეთის მდიდარი ნაყოფიერი ველები, დაიმონოს ამიერ-კავკასიის თავისუფალი ხალხები — ქართველები, აზერბაიჯანელები, სომხები, აფხაზები, ოსები...

ქართველ, სომეხ, აზერბაიჯანელ ხალხებს და სსრ კავშირის სხვა ხალხებს ჰიტლერი აგდებით და ქედმაღლურად უწოდებს „ველურებსა“ და „მეორეხა-

რისხოვან ხალხებს⁴ და უნდა განუმხადოს მათ უფულებო და უსიტყვო მონების ბედი.

იგი გონებაილუნგი და უმეცარი, იმედს ამყარებდა იმაზე, რომ გერმანელ ფაშისტთა ურდოების პირველი დარტყმების შემდეგ ატყდებოდა ჩხუბი სსრ კავშირის ხალხთა შორის, დაიწყებოდა აჯანყებანი და ჩვენი ქვეყანა შეიმადგენელ ნაწილებად დაიშლებოდა. ეს ჰიტლერელ დამპყრობთა ერთერთი ყველაზე უხეში შეცდომა იყო.

ამიერ-კავკასიის ხალხები მეგობრობის მჭიდრო კავშირით არიან შედუღებული სსრ კავშირის ყველა ხალხებთან, დიდ რუს ხალხთან.

უაღრესად საცოდავად და სამარცხვინოდ ჩაიშალა ჰიტლერის საზიზღარი განზრახვა შუილი ჩამოეგდო სსრ კავშირის ხალხებს შორის, კერძოდ ამიერ-კავკასიის ხალხებს შორის. ცნობილია, თუ რა საზიზღარი პროვოკაციის საშუალებით ვარაუდობენ ჰიტლერელები თავიანთი ვერაგული ზრახვების განხორციელებას. ამას მთელი სიცხადით მოწმობს ჰიტლერელთა სარდლობის საიდუმლო დოკუმენტი, ე. წ. „გერინგის მწვანე საქაღალდე“, სადაც ნათქვამია: „ადგილობრივ მცხოვრებლებს (ქართველებს, სომხებს, თათრებს და სხვ.) და რუსებს შორის არსებული წინააღმდეგობანი ჩვენი ინტერესებისათვის უნდა გამოვიყენოთ“.

ეს ნიშნავს, რომ კვლავ დაგვიბრუნონ წყეული წარსული, ის შეგნელი დრო, როდესაც ცარიზმი, ხოლო მის შემდეგ ქართველი მენშევიკები, აზერბაიჯანელი მუსაფატელები და სომეხი დაშნაკები ამიერ-კავკასიის ხალხებს ერთმანეთს უსისიანებდნენ, ჩვენს ქალაქებსა და სოფლებს სისხლით რწყავდნენ.

ხალხის მეხსიერებაში სამუდამოდ წყეულია ეს საშინელი დრო, რომლის დაბრუნებაც ჩვენთვის უნდა კაცისმკვლელ ჰიტლერს!

მსოფლიოში არ არის ისეთი ძალა, რომელსაც შეეძლოს გასთიშოს ამიერ-კავკასიის ხალხები, მოსწყვიტოს ისინი დიდ რუს ხალხს, — ჩვენს უფროს ძმას სსრ კავშირის ხალხთა სტალინურ ოჯახში.

ჰიტლერელი დამპყრობლები სპობენ მათ მიერ დროებით დაპყრობილი საბჭოთა ტერიტორიების მოსახლეობას. მათ მშობლიურ ადგილებს მოსწყვიტეს და გერმანიაში გაირეკეს უკრაინის, ბელორუსიის, ბალტიისპირეთის ქვეყნების მუშები, გლეხები, ინტელიგენცია, ფიზიკურად სპობენ მათ და გერმანელი ბარონებისა და შემამულეების მონებად აქცევენ. მათ თავხედურად აიგდეს აზერბაიჯანელი, ბელორუსი, ლიტველი, ლატველი, ესტონელი და სხვა ხალხების კულტურა. სკოლები და უნივერსიტეტები მათ გადააქციეს თავლებად, ნაციონალური თეატრი — სამიკიტნოდ ლოთი გერმანელი ჯარისკაცებისათვის.

მათ უნდათ ასეთივე ხეივრი განუმხადონ ამიერ-კავკასიის ხალხებსაც. რუს ხალხს არ დაუჩოქნია თავხედი, უტიფარი მტრის წინაშე, რომელსაც თავს წაუფიდა ევროპაში მძლწეული იოლი გამარჯვებებით.

ეს დიადი მაგალითი ახალი ძალით გვიღვივებს ნებისყოფას ბრძოლისას, გაბოროტებასა და სიძულვილს გერმანელ ფაშისტ ჯალათებისადმი, რომლებიც თავხედურად ხელჰყოფენ ჩვენს ცხოვრებას.

აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის ამაყი და თავისუფლებისმოყვარე ხალხები არასოდეს არ დაიჩოქებენ ჯალათის წინაშე.

მტერს სურს დაანგრეოს ჩვენი კერები, მას სურს წაბილწოს ჩვენი დედეების, ცოლების, დების ღირსება, ისინი თავისი საზიზღარი ავხორცობის მსხვერპ-

ლი გახადოს, მის სწყურია ჩვენი შევილების სისხლი, რათა გააფრმანელოს, მოსპოს ამიერ-კავკასიის ხალხები.

მტერი ფიქრობს დაგვაშინოს ჩვენ! მან იცის ჩვენი ძალა, მას ეშინია მისი და უნდა სისხლში ჩაახრჩოს თავისი შიში იმ გარდუვალი საზღაურის წინაშე, რაც მას თავის საშინელ დანაშაულთათვის მოელის.

მომძე აზერბაიჯანელი ხალხო, ჩვენი ძვირფასო, გმირო ამხანაგებო — ბაქოს ნავთის მრეწველობის მუშაკებო, სტალინის მიერ აღზრდილო სახელოვანო ვაჟკაცებო!

პიტლერს ელანდება ბაქოს ნავთის სარეწაოები, საბჭოთა აზერბაიჯანის ბამბის მინდვრების თეთრი ოქრო, აურაცხელი სიმდიდრენი, რაც აზერბაიჯანის მუშების, კოლმეურნეების, ინტელიგენციის შრომის ძვირფას ნაყოფს შეადგენს.

უკუხურია სულელური ოცნება დამშეული ყაჩაღისა, რომელიც თავხედურად უპოტინებს ხელს ყველაფერს, რაც თავისუფლებისმოყვარე აზერბაიჯანელ ხალხს თავისი გმირული, შემოქმედებითი შრომით შეუქმნია თავისი მრავალსაუკუნოვანი სახელოვანი ისტორიის მანძილზე.

მტერს უნდა საბჭოთა აზერბაიჯანი გადააქციოს თავის კოლონიად, მისი თავისუფალი შეილები — გერმანელ დამპყრობთა უსიტყვო მონებად, წაართვას აზერბაიჯანელ ხალხს სახელმწიფოებრიობა, საუკუნოებით დასწიოს უკან, დაუბრუნოს მას შავბნელი დრო, ჩაგვრის, ჩამორჩენილობის დრო.

თავისუფლებისმოყვარე, მოძმე ქართველო ხალხო!

შენი გმირული ისტორია შორეული წარსულიდან მომდინარეობს. მძიმე განსაცდელთა ქარცეცხლში და ხალხის ტანჯვის სიმწარეში შენ სიყვარულით და სათუთად გამოგიტარებია შენი კულტურა, შენი ენა, შენი დაუშრეტელი ნებისყოფა თავისუფლებისა.

მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს მრავალფეროვნად გაიფურჩქნა ქართველი ხალხის სასიხარულო, ბედნიერი ცხოვრება, მიეღო თავისი ძლიერებითა და სილამაზით გამომეტყველდა ხალხის ნიჭი და შემოქმედებითი ენერგია.

საბჭოთა საქართველოს ფაბრიკა-ქარხნები, უძვირფასეს სუბტროპიკულ კულტურათა მდიდარი პლანტაციები, უძველესი კულტურის ძეგლები მტრის გაბოროტებას იწვევს, პიტლერელ მძარცველთ ხარბ თვალებს უბრმავეებს.

ჩვენ გვახსოვს საქართველოში გერმანელ იმპერიალისტთა თარეშის საზიზღარი ხანა 1918 წელს. გერმანელ ოკუპანტ ჯარისკაცთა რაზმები მოსახლეობას როზგადენენ და სისხლს აღენდენენ, გასაძარცვად იჭრებოდნენ სახლებში, უკანასკნელ ნამცეცებს ართმევდნენ გლეხებს, სცემდნენ და ზეგეტდნენ მათ.

მტერი დღეს კვლავ ხელჰყოფს ჩვენს თავისუფლებას, მას სურს შეგვიბილწოს ღირსება და შეურაცხჰყოს ყველაფერი, რაც ქართველი ხალხის წმიდათა-წმიდას შეადგენს.

ძმებო სომხებო!

მრავალქრინახული იყო გზა სომეხი ხალხისა, მძიმე იყო განსაცდელი, რაც მას წილად ზედა.

სომხეთმა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს მოიპოვა მშვიდობიანობა და ნაციონალური განახლების შესაძლებლობა. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ, მხოლოდ მისმა ბრძნულმა ლენინურ-სტალინურმა ნაციონალურმა პოლიტიკამ მოუტანა სომეხ ხალხს მისი ეკონომიური და კულტურული ცხოვრების ნამდვილი გაფურჩქვნა.

დღეს მტერმა მიზნად დაისახა ხელახლა მორწყოს სისხლით სომხეთის

აყვავებული მინდვრები, კვლავ გაჭირვება და სიღატაკე არგუნოს სომეხ ხალხს, წაართვას მას უფლება დამოუკიდებლად განავითაროს თავისი ძველი კულტურა, რომელიც სიმამაცით, ნებისყოფით, თავისუფლების მტრებისადმი სიძულვილით არის გამსჭვალული.

პიტლერელები—XX საუკუნის ეს ბარბაროსები—კოცონზე სწვავენ კაცობრიობის დიდი მწერლებისა და მოაზროვნეების—ტოლსტოისა და ჰაინეს, პუშკინისა და ჰიუგოს, გორკის, ბარბიუსის და სხვათა გენიალურ ქმნილებებს.

მათ განზრახვა აქვთ გასთელონ და ცეცხლს მისცენ შოთა რუსთაველის, ნიჟამი განჯელის უკვდავი ნაწარმოებნი, ხალხური შემოქმედების ისეთი მარგალიტები, როგორიც არის „დავით სასუნელი“, „ქოროლდი“, ყოველივე ის, რაც ჩვენთვის ძვირფასია, რაც შეადგენს ამიერ-კავკასიის ხალხების ეროვნულ სულს, ღირსებასა და სიამაყეს.

ჩვენ ვერ შეგვაშინებს ვერავი მტერი, რომელიც სიცრუითა და პროვოკაციით ცდილობს შეასუსტოს ჩვენი ნებისყოფა ბრძოლისა და გამარჯვებისა.

მტრის დროებითს წარმატებებს ჩვენ ვუპირდაპირებთ ჩვენს სიძულვილს მისდამი, ჩვენს თავდადებულ შრომას ფაბრიკა-ქარხნებში, საბჭოთა მეფურნობებსა და კოლმეურნეობებში მშობლიური წითელი არმიის დასახმარებლად, ჩვენს ორგანიზებულობას და შემჭიდროებას ლენინ-სტალინის დიდი დროშის, ჩვენი ბედნიერებისა და თავისუფლების დროშის გარშემო.

წითელი არმიის სახელოვან პოლკებში გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ მხარდამხარ იბრძვიან რუსი, უკრაინელი, აზერბაიჯანელი, ქართველი, სომეხი, ბელორუსი, ყაზახი, უზბეკი, სსრ კავშირის სხვა მოძმე ხალხთა წარმომადგენლები,—უშიშარი შთამომავალნი სუფოროვისა, კუტუზოვისა, ბაგრატიონისა...

ხალხთა დიდი სტალინური მეგობრობა კიდევ უფრო მეტად განმტკიცდა ომის დღეებში, მან გაუძლო ყველაზე მძიმე განსაცდელს, კიდევ უფრო მეტად გამოიწრთო და განმტკიცდა.

ჩვენ ვერ გაგვტყეს ეს განსაცდელი, ვინაიდან ამიერ-კავკასიის ხალხები აღზრდილნი არიან ამხანაგ სტალინის მიერ, გამსჭვალულნი არიან გამარჯვების რკინისებური, სტალინური ნებისყოფით.

მამაცობა, სიმტკიცე, მტრისადმი შეურიგებლობა, ხალხისადმი ერთგულება,—ეს თვისებანი, რომლებიც ამიერ-კავკასიის ხალხებს ამხანაგმა სტალინმა ჩაუნერგა, გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ ომის დღეებში გამოიხატა აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის იმ სახელოვან შვილთა საგმირო საქმეებით, რომლებიც ბრძოლის ველებზე თავგანწირვით იცავენ თავიანთი დიდი სამშობლოს—სსრ კავშირის ღირსებასა და დამოუკიდებლობას. ხალხის მესხიერებაში მუდამ იცოცხლებს საგმირო საქმეები ამიერ-კავკასიის ხალხთა სახელოვანი შვილების—საბჭოთა კავშირის გმირების მ. გახოკიძისა, ვ. ხარაზიასი და ნ. აღმაიასი, მფრინავ პ. გაზაზიანისა, არტილერისტ ოგანოვისა, ა. პეტროსიანისა, პოლიტხელ ქეშალ კასუმიოვისა, მფრინავების ჰუსეინ-ბალა აღიევისა, მაზაირ აბასოვისა და ათასობით სხვა მებრძოლებისა, რომლებიც თავგანწირვით იცავენ საბჭოთა მიწა-წყალს, ქლეტენ თავხედ გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთ.

ლენინსა და სტალინს—მსოფლიოში იმ პირველი მძლავრი, მრავალეროვანი სოციალისტური სახელმწიფოს გენიალურ შემოქმედთ, რომელმაც ისტორიის ყველა განსაცდელსა და ქარიშხალს გაუძლო—უნდა ვუმადლოდეთ იმას,

რომ ამიერ-კავკასიის ხალხებმა თავიანთ ისტორიაში პირველად ჰპოვეს ნამდვილი ალორძინება.

ლენინი და **სტალინი** იდგნენ ჩვენი ბედნიერებისა და თავისუფლების აკვანთან.

აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხები არასოდეს და არავის არ დაანებებენ ამ დიად ისტორიულ მონაპოვრებს!

მტერი თავის დამპალ ეშვებს ამიერ-კავკასიის მოძმე ხალხთა მტკიცე და-რაზმულობის ფოლადის კედელზე დაიმსხვრევს.

ჩვენ მიუვალ ზღუდეებად გადავაქცევთ შთის ყოველ ბილიკს, ყოველ ხეობას, სადაც მტერს ყველგან დახედება ულმობელი სიკვდილი.

ჩვენ არასოდეს არ მოვხრბით ქედს მტაცებელ გერმანელ ყაჩაღ იმპერიალისტთა წინაშე, რა მძიმე განსაცდელის გადატანაც არ უნდა მოგვიხდეს.

ჩვენ ვიცით, ჩვენ ღრმად გვწამს: მტერი განადგურებული იქნება.

ეს ჟამი მალე დაჰკრავს, და მაშინ ვაი ფაშისტ დამპყრობლებსა და მკვლელებს! ისინი ბოლომდე აგებენ პასუხს ყველა თავის საშინელ, სისხლიან ბოროტმოქმედებათათვის.

აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხებო!

საყვარელო მამებო და ძმებო, დედებო და დებო!

მთელი ჩვენი შრომა, მთელი ჩვენი წიკი და ძალღონე მოვახმაროთ მტრის განადგურების საქმეს! კიდევ უფრო გავაზაზვილოთ სიფხიზლე, კიდევ უფრო ენერგიულად დავუფუღოთ სამხედრო ცოდნას!

ბაქოს ნავთის მრეწველობის მუშებო, საქართველოს ნავთის მრეწველობას მუშებო, ქვანახშირისა და მარგანეცის შახტების მალაროელებო, სომხეთის სპილენძის მალაროეებისა და ქიმიური მრეწველობის მუშებო, აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ბამბის, ციტრუსების, ჩაის, თამბაქოს პლანტაციების კოლმეურნეებო, მეაბრეშუმეებო, მეცხოველეებო!

მთელი ძალები—ფრონტისათვის დახმარებას!

დაე ყოველდღე და ყოველ საათს იზრდებოდეს ნავთის, ქვანახშირის, მარგანეცის, სპილენძის ამოღება, რომლებიც ჩვენს წითელ არმიას, ჩვენს ქვეყანას მტრის გასანადგურებლად ესაჭიროება.

უხვად მივცეთ ფრონტსა და ჩვენს ქვეყანას საჭურველი, ნედლეული და სურსათი, რათა მოვაახლოოთ ჩვენი გამარჯვების ჟამი.

დაე ყოველი დაზგა სრული სიმძლავრით მუშაობდეს და საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების შინდერებში მუშაობა გათენებიდან დაღამებამდე იყოს გაჩაღებული! კიდევ უფრო ფართოდ გავშალოთ აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ინტელიგენციის შემოქმედებითი მუშაობა და იგი მთლიანად დაუფორჩილოთ მტრის განადგურების ამოცანებს.

წითელი არმიის სახელოვანო მებრძოლებო! თქვენი ორგანიზებულობა, დისციპლინიანობა, მედგრობა ჰქანცავს, სისხლისაგან სცლის მტერს. დიკავით ყოველი მტკაველი მშობლიური მიწა-წყალი, არცერთი ნაბიჯი უკან! გამარჯვება ჩვენ მხარეზე იქნება.

ამ ბრძოლაშიც ჩვენ გამარჯვებულნი გამოვალთ ისევე, როგორც წინათ გამოვდიოდით გამარჯვებულნი მძიმე განსაცდელთაგან, განუხრელად ვრვლით რა იმ გზით, რომლითაც მივყევართ წითელი არმიის დიდ ბელადს, სსრ კავშირის ხალხთა მამას მშობლიურ **სტალინს!**

წინ, გერმანელ ფაშისტ დამპყრობლებზე გამარჯვებულსაქენ, მთელი ძალები

საბჭოთა კავშირის ხალხთა, აზერბაიჯანის, საქართველოსა და სომხეთის ხალხთა დაუძინებელი მტრის—ზირისხლიანი ჰიტლერის გასანადგურებლად!

გაუმარჯოს ამიერ-კავკასიის ხალხთა ძმობას!

გაუმარჯოს სსრ კავშირის ხალხთა დიად სტალინურ მეგობრობას!

სიკვდილი გერმანელ ოკუპანტებს!

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტური მიტინგის მონაწილეთა სახელით მიმართვას ხელს აწერენ:

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე

გიორგი სტუკუა.

ტრესტ „ორჯონიკიძენფეტის“ მმართველი საბჭო მარჯუმი.

აკადემიკოსი იოსებ მარბელი.

საბჭოთა კავშირის გმირი მ. ბახოძე.

აზერბაიჯანელი პოეტი სამედი ზუგუნი.

სომხეთის სსრ ელარშაპატის რაიონის, კოლმეურნეობა „ანასტეცის“ თავმჯდომარე მათეოს ნაზარედიანი.

სომხეთის სსრ სახალხო მასწავლებელი ნიკო საპიანი.

აზერბაიჯანის სსრ მასწავლებელი ქალი სიმბა იმანოვა.

ქართველი მწერალი კონსტანტინე გამსახურდია.

ბაქოს პარზის კომუნის სახელობის ქარხნის მუშა ბ. ხარბონოვი.

სომეხი პოეტი ნიკო ზაბიანი.

აკადემიკოსი ი. ბერიტაშვილი.

ოსი კომპოზიტორი ბ. ბალაშვილი.

გენერალ-მაიორი ა. ბაბინი.

საქართველოს სსრ სოფ. იგოეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე მარკო ჩაღუნელი.

აზერბაიჯანის სამედიცინო ინსტიტუტის პროფესორი ჰაჯი ქასუმოვი.

სსრ კავშირის სახალხო არტისტი აიპანუშ დანიელიანი.

ქართველი მწერალი გიორგი მამიაძე.

აკადემიკოსი ს. ჯანაშვილი.

აზერბაიჯანელი მწერალი მიკაელ იბრაჰიმოვი.

სომხეთის სსრ სახალხო არტისტი ვაგარშ ვაგარშანი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი მიხეილ დელბა.

სიკვდილი გერმანელ მოკვანებას!

გერმანელ ბნელეთის მოციქულთა არმია გააფრთხილეთ მოიწიეს ამიერ-კავკასიისაკენ. კავკასიის ქალარა მთების კალთებზე სისხლისმღვრელი ომი სწარმოებს. ჰიტლერელებს სწადიათ გასთელონ ამიერ-კავკასიის მდიდარი ბუნება, დაიმონონ ამიერ-კავკასიის გმირი ხალხები, მაგრამ არა და არა, აზერბაიჯანელები, ქართველები, სომხები, აფხაზები, ოსები ჰფიცავენ, რომ ისინი მათთვის ჩვეული ვაჟკაცებითა და გმირობით იბრძოლებენ თავიანთ უფროს ძმებთან დიდ რუს ხალხთან ერთად, და აჰ, კავკასიის მთების კალთებზე გაანადგურებენ ფაშისტთა ურდოებს ისე, როგორც ასეული და ათასეული წლების მანძილზე საობდნენ უცხო დამპყრობელთა ლაშქრებს.

ამიერ-კავკასიის გმირი ხალხები აზერბაიჯანელები, ქართველები, სომხები, აფხაზები, ოსები, ჰფიცავენ, რომ საბჭოთა ამიერ-კავკასია იყო, არის და იქნება. ლენინ-სტალინის უძლეველი დროშით ამიერ-კავკასიის ხალხებმა მოიპოვეს თავისუფლება. ბედნიერება, საამური ცხოვრება, ლენინ-სტალინის დროშით ისინი დაიცავენ თავისუფლებასა და ბედნიერებას. ჰიტლერელებს უფრო უმაღლ სიკვდილი მოჰგლეჯს სიცოცხლისაგან, ვიდრე ისინი შესძლებენ მოჰგლიჯონ მყინვარზე, იალბუზზე, უშბაზე წითლად მოეღვარე დროშები.

ამიერ-კავკასიის გმირი ხალხები ჰფიცავენ, რომ კავკასიონის ქალარა მთები უმაღლეს დაინგრევიან, ვიდრე მთაზე იფრიალებს ბინძური ობობასებური სვასტიკიანი დროშა, რომელსაც მონობა, ბარბაროსობა და შიმშილი აწერიან. იმ დროს, როდესაც წითელ არმიასი რუსებთან, ბელორუსებთან ერთად. — აზერბაიჯანელები, ქართველები, სომხები, ოსები, აფხაზები თავგანწირვით და გმირულად იბრძვიან, ბაქოს მენავთებში, საქართველოს მენავთეები და ქვანახშირისა და მარგანცის შახტების მაღაროელები, სომხეთის სპილენძისა, სამადნოებისა და ქიმიური მრეწველობის მეშები, აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის ბამბის, ციტრუსების, ჩაის, თამბაქოს პლანტაციების კოლმეურნეები, მეაბრეშუმეები და მეცხოველეები ასი და ათასი პროცენტით ასწევნ შრომის ნაყოფიერებას და რაც შეიძლება მეტ ნავთს, ქვანახშირს, მარგანცსა და სურსათს მიაწვდიან ფრონტს, უზრუნველყოფენ ჩვენს წითელ არმიას.

ამიერ-კავკასიის თვითმუღ მშრომელს ღრმად შეგნებული აქვს ის საშიშროება, რომელიც მას მოელის გერმანელ დამპყრობელებისაგან; ამიტომ იგი ყველაფერს აკეთებს ფრონტისათვის, გამარჯვებისათვის. ჩვენი ფაბრიკა-ქარხნები, საკოლმეურნეო მიწდგრები და სამეცნიერო დაწესებულებები დღედაღამ განუწყვეტლივ მუშაობენ საომარი მასალების, სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გამოშვებისათვის და ნედლეულის ახალახალი ბაზების შესაქმნელად. განუწყვეტლივ იზრდება სტახანოველთა რიგები. ფრონტზე მებრძოლთა გმირობას და ვაჟკაცობას ზურგში მშრომელთა ათასები ახალახალი საწარმოო წარმატებებით, შრომითი გმირობითა და მამაცობით უპასუხებენ.

ამიერ-კავკასიის ხალხები, შეერთებულნი სტალინური მებრძორობით დღეს ამ სამკვდრო-სასიცოცხლო ომის დღეებში, კიდევ უფრო მეტად შემკიდროვდნენ

და ხელიხელ ჩაკიდებულნი მამაცურად იბრძვიან საერთო მტრის—პიტლერიზმის წინააღმდეგ. პიტლერელთა ურდოებს, რომლებიც ქალარა კავკასიონისაკენ მოიწვევენ, სწაღიათ ამიერ-კავკასიის ხალხები ერთმანეთს წაუსისიანონ და შეშდგ ადვილად დაიმონონ ისინი. მაგრამ ვერავითარი ფაშისტური ხრიკები ხალხთა სტალინური მეგობრობას ვერ დაარღვევს, ამიერ-კავკასიის ხალხები ჰფიცავენ ხალხთა ბელადს დიდ სტალინს, რომ ღირსეულად შეასრულებენ გერმანელ დამპყრობელთა განადგურებისაკენ მიმართულ ყველა ღონისძიებას, იბრძოლებენ მამაცურად და ამიერ-კავკასიის მთა-ველებს არ შეაბილწვინებენ საზიზღარ მტრებს.

„დიდია ამიერ-კავკასიის მშრომელთა მონაპოვარნი, მაგრამ ყველაზე დიდი და ძვირფასია ჩვენი მთავარი მონაპოვარი—უმტკიცესი, ურღვევი მეგობრობა, რომელიც სუფევს ამიერ-კავკასიის ხალხთა შორის და რომელიც თქვენი, ამხანაგო სტალინ, დიდი და ყოველი ჩვენგანისათვის ძვირფასი სახელით არის გაბრწყინებული.“

ამ მეგობრობამ განსაკუთრებული ძალით იჩინა თავი ახლა, მრისხანე განსაცდელისა და საფრთხის ჟამს, რომელიც თავს დასტრიალებს ჩვენს სამშობლოს, საბჭოთა სამხრეთს, კავკასიას.

შაგბნელი, ბარბაროსული ძალა ისწრაფვის გასთელოს და სისხლში ჩაახრჩოს ყველა ჩვენი მონაპოვარი, ყოველივე ის, რაც ჩვენ მძიმე შრომით მოვიპოვეთ.

სსრ კავშირის ყველა მოძმე ხალხთან ერთად ამიერ-კავკასიის ხალხები აღსდგნენ გერმანელ ფაშისტ ქვეწარმავლებთან საბრძოლველად, რათა დაიცვან თავიანთი კერა, თავიანთი ოჯახი, თავიანთი შვილები, თავიანთი თავისუფალი ცხოვრება.

ჩვენ ვიცით, რა მოაქვს ჩვენთვის პიტლერელ ბარბაროსს.

მას ჩვენთვის მოაქვს სიკვდილი და ნგრევა, შებილწვა და პატივის აყრა, მას სურს დაანგრიოს და მოსპოს მეგობრობა, რომელმაც ამიერ-კავკასიის ხალხები ერთიან მძლავრ ოჯახად შეადგა.

არ დაეშინებით გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთ, არ შევარცხვენთ სამშობლოსადმი სიყვარულისა და ერთგულების ჩვენს საუკუნეობრივ ტრადიციებს.

გეფიცებით თქვენ, ამხანაგო სტალინ, რომ მტკიცედ და მამაცურად დიდ რუს ხალხთან—ჩვენს უფროს ძმასთან ერთად, ჩვენი სამშობლოს ყველა ხალხთან ერთად ვიბრძოლებთ გერმანელ ფაშისტ ყაჩაღთა წინააღმდეგ მანამდე, ვიდრე საესებით არ გავსრესთ ფაშისტ ქვეწარმავალს.

გეფიცებით თქვენ, ძვირფასო ამხანაგო სტალინ, რომ ღირსეულად შევასრულებთ გერმანელ დამპყრობთა განადგურებისაკენ მიმართულ ყველა თქვენს მითითებასა და ბრძანებას!

თქვენს წინაშე, ამხანაგო სტალინ!—ჩვენი მასწავლებლისა და აღმზრდელის წინაშე, საზეიმო ფიცს ვდებთ, რომ კიდევ უფრო მაღლა ავწევთ ხალხთა დიადი სტალინური მეგობრობის სახელოვან, საბრძოლო დროშას, რომელსაც სიკვდილი მოაქვს მტრისათვის, დღითი დღე გავაძლიერებთ ფრონტისადმი დახმარებას, ყოველი ჩვენგანი თავდადებით იშრომებს თავის სამუშაო უბანზე, უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე დაიცავს ყოველ მტკაველ ჩვენს მიწა-წყალს“.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტურმა მიტინგმა, რომელიც თბილისში შესდგა 23 აგვისტოს, უდიდესი საბრძოლო და შრომითი ენტუზიაზმი გამოიწვია როგორც წითელი არმიის მებრძოლთა რიგებში, ისე ამიერ-კავკასიის მშრო-

მეღებში. მიტინგზე ამიერ-კავკასიის ხალხთა წარმომადგენლების მგზნებარე სიტყვები მოწოდების ცეცხლად მოედო ფრონტსა და ზურგს. ტრესტ „ორჯონიკიძენეფტის“ მმართველმა ამხ. საბიტ ორუჯევმა, თავის ცეცხლოვან სიტყვაში გამოხატა რა მთელი აზერბაიჯანელი ხალხის ინტერესები, განაცხადა, რომ „ფაშისტი ბანდიტებს დიდო ხანია არ ასვენებს აზერბაიჯანის ნავთის საუნჯე. მათ აკლიათ ომის პური არსობისა—ნავთი და ისინი ცდილობენ რაღაც უნდა დაუჯდეთ, ხელთ იგდონ აპშერონის წიაღი. არ გამოუვით ეს! ფაშისტი არამზადები ვერ იხილავენ და ვერ იყნოსავენ ბაქოს ნავთს! აზერბაიჯანის ნავთის წყაროები, ჩემი ხალხის დოვლათი—საბჭოთა იყო და საბჭოთა დარჩება. აპშერონის შავი ოქრო, მაღალკატანურ ბენზინად გადაქცევილი, ასაზრდოებს ტანკებსა და თვითმფრინავებს, სიკვდილის მთესველი ცეცხლის ნაკადით კვლავ და კვლავ თავს დაატყდება გააფთრებულ ბანდიტებს.

აზერბაიჯანის ნავთის მრეწველობის მუშაკები ერთგულად იცავენ თავის სახელოვან ტრადიციებს. მსოფლიოში ვის არ გაუგონია ბაქო, მისი საბრძოლო რეგულაციური წარსული და გმირული აწმყო? ბაქოელი—ეს ჩვენს ქვეყანაში ამაყად ისმის! ფრონტზე და ზურგში ჩემი თანამემამულენი ღირსეულად იცავენ თავისი მშობლიური ქალაქის სახელს. უშიშრად დაჰყავდათ ბრძოლაში თავისი თვითმფრინავები, ჩამოავდეს რამდენიმე ფაშისტი სგავი და ჟთანასწორო ბრძოლაში დაიღუპნენ მეგობრები ჰუსეინ ბალა ალიევი და ილექსანდრე შჩიტოვი, მამაცურად ებრძვის გერმანელ ბანდიტებს ნავთის მრეწველობის მუშაკი სიდგალი ალი ოღლი, გამოცდილი მჭევრავი გახდა ელექტრომონტიორი გრანტ ასლანოვი, ცეცხლის ზღუდეს არღვევს და მოწინავე პოზიციებზე საომარი მასალები მიაქვს მამაც შოფერ მუსტაფა ალიევი.

ჩვენ, ბაქოელები, სტალინის აღზრდილნი ვართ. იგი გვასწავლიდა და გვაწრთობდა ჩვენ, მასთან ერთად იზრდებოდა ბაქოს პროლეტარიატის ნებისყოფა და ძალა. ლენინი და სტალინი ჩვენი დროშაა თავისუფლებისათვის ბრძოლაში. სტალინის სახელით, მისი წინააღმდეგობით ჩვენ დავიცავთ ამ თავისუფლებას ფაშისმთან ბრძოლაში. სადაც სტალინია, იქ გამარჯვებაა,—ეს კარგად ვიცით ჩვენ, ნავთის მრეწველობის მუშაკებმა, ეს იცის მთელმა ჩვენმა ხალხმა. დავიკოდეს ეს მთელმა მსოფლიომ“.

საქართველოს მშრომელი ინტელიგენციის წარმომადგენელმა აკადემიკოსმა ი. ბერიტაშვილმა მიტინგზე თავის სიტყვაში გამოხატა ის უდიდესი მიღწევები, რაც ამიერ-კავკასიის ხალხებმა, ისე როგორც სსრ კავშირის ხალხებმა, მოიპოვეს დიდი სტალინის ხელმძღვანელობით. სადაც ბრძენი სტალინია, იქ გამარჯვებაა, იქ მშრომელთა მტერი ვერ გაიხარებს. საქართველოს მშრომელები მჭიდროდ დარაზმული არიან ლენინ-სტალინის დროშის ქვეშ და შეუპოვრად იბრძვიან გამარჯვებისათვის. საქართველოს ფაბრიკა-ქარხნებში, საკოლმეურნეო მიწდებებზე, სამეცნიერო და კულტურულ დაწესებულებებში იჭედება მტერზე გამარჯვება. ფაშისტი მჯღაბნელები ჰიტლერის პრესაში გაჰკივიან იმის შესახებ, რომ ქართველი ხალხი მეტად ნარევი ხალხია, და იგი თვითონ მოითხოვს უცხო სახელმწიფოთა უღელს, მაგრამ ფაშისტი ტაკიმასხრები რომელ ბრიყვს დააჯერებენ ამაში?! მათ ავიწყდებათ ის მრავალსაუკუნოვანი ქეშმარიტება, რომელსაც საქართველოს გმირული ისტორია ღალატებს. საქართველოს სისხლიანი ისტორიის ყოველი ფურცელი—ეს არის ქართველი ხალხის უცხო, დამპყრობელ სახელმწიფოთა ურდოების წინააღმდეგ ვაჟკაციური ბრძოლის დროშა, რომელსაც მხოლოდ მტერზე გამარჯვება აწერია.

სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარული, სამშობლოს დაცვა მისთვის თავგანწირვა და ვაჟკაცობა მუდამ შეადგენდა ქართველი ხალხის განუყრელ თვისებას. „ქართველი ხალხი,—როგორც ამხანაგი ბერია აღნიშნავს,—მთელი თავისი ზრავალსაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე მამაცურად იცავდა თავის თავისუფლებას. იგი გმირულად იგერიებდა რომის იმპერატორებს, თურქეთის სულთანებს, სპარსეთის შახების ურდოთა ურიცხვ თავდასხმას“. ქართველ ხალხს არასოდეს დამპყრობელთა წინაშე ქედი არ მოუხრია.

მხოლოდ გმირული ბრძოლით შეინარჩუნა ქართველმა ხალხმა უცხო დამპყრობელებისაგან თავისი ეროვნული მთლიანობა, თავისი კულტურა, და თავისი სახელმწიფო დროშა დიდი რუსი ხალხის დროშასთან ერთად აღმართა მრავალ ბრძოლის ველზე. „გაქირვების დროს ქართული დროშა,—სწერს ილია ჭავჭავაძე,—რუსეთის დროშასთან ერთად არაერთხელ გამოსულა საოპარს ველზედ და მის წინამძღვრობით და სახელით ქართველობას არაერთხელ დაუღვრია თავისი სისხლი რუსებთან ერთად“.

სამამულო ომის მრისხანე დღეებში, როცა ჩვენი სამშობლოს, ჩვენი ხალხის სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი დგას, დიდი საბჭოეთის ყველა ხალხი, სტალინური მეგობრობით შედუღებული, მამაცურად იბრძვის გერმანიის პირსისხლიანი ფაშისტების გასანადგურებლად.

სსრ კავშირის ხალხებთან ერთად ქართველი ხალხი მედგრად ებრძვის თავის უბოროტეს მტერს—გერმანიის ფაშისტს და გულხმვანად იმეორებს რუსთაველის სიტყვებს: „სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი“, ქართველი ხალხი თვით სიცოცხლის დაუზოგავად ყველაფერს აკეთებს განარჯვებისათვის. ქართველი ხალხის გმირულ მისწრაფებაზე—მტერზე გამარჯვების დაუცხრომელ სურვილზე ლაპარაკობდა ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტურ მიტინგზე აკადემიკოსი ი. ბერიტაშვილი, რომელმაც სთქვა:

„გერმანელ ფაშისტთა ურდოები ხელს უბოტინებენ საბჭოთა ამიერ-კავკასიას, ისინი ემუქრებიან თავისუფალ საქართველოს, თავისუფალ აზერბაიჯანს, თავისუფალ სომხეთს, მათ სწყურიათ გსთელონ ჩვენი ნაციონალური კულტურა, გაანადგურონ ჩვენი აკადემიები, უნივერსიტეტები, დაანგრიონ ჩვენი სკოლები, ბოლო მოუღონ ჩვენს მრეწველობას და სოფლის მეურნეობას, გადააქციონ ჩვენი ქვეყანა გერმანიის მონათმფლობელური სახელმწიფოს პროვინციად.“

მეცნიერებისა და კულტურის უდიდეს მიღწევებს საქართველოში, აზერბაიჯანსა და სომხეთში სერიოზული საფრთხე ემუქრება, მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ შესძლო უზრუნველყო მეცნიერული ცხოვრების სწრაფი განვითარება ჩვენს „მომძე საბჭოთა რესპუბლიკებში. მეცნიერებამ საქართველოში ფართოდ იწყო განვითარება მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ. ცნობილია საქართველოს მეცნიერული აზროვნების მიღწევები ისტორიული მეცნიერების დარგში, წარსულის უმდიდრესი ლიტერატურული მემკვიდრეობის შესწავლის დარგში. მათემატიკური დისკალინიების, ქიმიის, ფიზიკის დარგში, ფსიქოლოგიურ მეცნიერებათა დარგში და სხვ. საქართველოს მეცნიერთა ნაშრომებმა ყველა წინაპირობა შექმნეს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გახსნისათვის, რაც კიდევაც განხორციელდა. მეცნიერებისა და კულტურის ყველა ამ მიღწევას დღეს მტერი ემუქრება.

ჩვენ ყველა პირობა მოგვეპოვეს იმისათვის, რომ დავამარცხოთ გერმანელ ფაშისტთა ურდოები. საჭიროა სრულად გამოვიყენოთ ეს შესაძლებლობანი, სინამდვილედ ვაქციოთ ისინი. ამისათვის საჭიროა ჩვენი თავდადებული დახმარე-

ბა ფრონტისადმი, ამისათვის საჭიროა თავგანწირულად დავიცვათ საბჭოთა მიწის ყოველი ნაჭერი. მტერი შეჩერებულ უნდა იქნას და იგი შეჩერებული იქნება კიდეც. არასოდეს არ დაეთუთმობთ მტერს კავკასიის სიმაღიდრეებს, არ დაეთუთმობთ ჩვენს ნავთს, რომელიც ასაზრდოებს ჩვენს საბრძოლო ფრონტს. ჩვენს ტანკებსა და ავიაციას, არ დაეთუთმობთ ნელდელულსა და სურსათს, რომელიც უზებად მოეპოვებათ ამიერ-კავკასიის მოძვე საბჭოთა რესპუბლიკებს.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა გმირობაზე, მამაცობაზე და ვაჟკაცობაზე ილაპარაკა აკადემიკოსმა ორბელმა. მან თავის მგზნებარე სიტყვაში დაგვიხატა უცხო ქვეყნებიდან შემოსეულ ურდოთა წინააღმდეგ ამიერ-კავკასიის ხალხის წინაპართა გმირული ბრძოლები, მათი სახელოვანი გამარჯვებები და პატრიოტიზმი: წინაპაროა ეს გმირული სული დღესაც თავს დასტრიალებს ქაღარა კავკასიონს და მის შეილებს მოუხმობს ფაშისტთა განადგურებისაკენ. მოწოდების ცეცხლით ღვივდა აკადემიკოს ორბელის სიტყვები.

„ჩემო მშობლიურნო, კავკასიის შეილნო, წითელი არმიის მეომარნო! გაბსოვდეთ, რომ თქვენი მკერდი იცავს მშობლიურ კავკასიას, იცავს ბაქოსა და გროზნოს, საბჭოთა საბრძოლო ტექნიკის დიადი ძალის წყაროებს, და დაე თქვენი მკერდი ისევე მტკიცე იყოს, როგორც მშობლიური მთებისა და ხეობების კლდეები. დაე თქვენმა შეტევამ მტერზე აღგავოს და გასრისოს თავის გზაზე ყოველივე, ისევე როგორც ყველაფერს სრესს და ამსხვრევს იალბუზის, მყინვარის, უშბას ფერდობებიდან დაქანებული ზეავი, რომელიც ყოველ დაბრკოლებას ანადგურებს. დაე თქვენი ფიცხილი შეტევა დაეწიოს მტრებს და მტერად აქციოს ისინი, უკლებლივ ყველანი. ამით თქვენ დანგრევისაგან იხსნით თქვენს კერას, მონობისაგან იხსნით თქვენს თავს, თქვენს ცოლ-შვილს და ეს იქნება დიადი შურისგება იმ ტანჯვისათვის, რაც ჩვენს სამშობლოს მოაყენეს. ამისაკენ მოგიწოდებთ თქვენ სამშობლო. ამისაკენ მოგიწოდებთ ჩვენს მთებში დაბადებული საერთო მამა ჩვენი სამშობლოს ყველა შეილებისა, მამა, რომელმაც მოუტანა მათ მშვიდობიანი შრომის ბედნიერება, რომელსაც მოაქვს მათთვის გამარჯვება, — სტალინი“.

ამიერ-კავკასიის ხალხები — აზერბაიჯანელები, ქართველები, სომხები, აფხაზები, ოსები ცოცხალ საქმეებად აქცევენ დიდი სტალინისადმი მოცემულ საზეიმო ფიცს:

„გეფრცებით თქვენ, ამხანაგო სტალინ, რომ მტკიცედ და მამაცურად, დიდ რუს ხალხთან — ჩვენს უფროს ძმასთან ერთად, ჩვენი სამშობლოს ყველა ხალხთან ერთად ვიბრძოლებთ გერმანელ ფაშისტ ყაჩაღთა წინააღმდეგ მანამდე, ვიდრე სავსებით არ გავსრესთ ფაშისტ ქვეწარმავალს.

სიკედელი გერმანელ ოკუპანტებს“.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ნაკრძალგანდების ანგეზავებისგური მიზინვი

23 აგვისტოს თბილისში შესდგა ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტური მიტინგი. მიტინგმა უდიდესი და მკვეთრი ძალით ასახა ის გრძნობები და აზრები, რომლებითაც ამიერ-კავკასიის თავისუფლებისმოყვარე ხალხები ამ მრის-ხანე დღეებში ცხოვრობენ. ეს გრძნობები და აზრები ემორჩილება ერთიან საბრძოლო ამოცანას: ჰიტლერელთა ურდოების გააფთრებულ შემოტევას დაფუ-პირდაპიროთ საბჭოთა ადამიანების რკინისგური მედგრობა, შევაჩეროთ, უკუ-ვაქციოთ და გავანადგუროთ მტერი.

რუსთაველის სახელობის თეატრის დარბაზი მორთულია გმირი წითელი არმიისადმი სსრ კავშირის ხალხთა დიადი სტალინური მეგობრობისადმი, საყვა-რელი სოციალისტური სამშობლოსადმი მიძღვნილი მრავალრიცხოვანი ლოზუნ-გებით:

— საბჭოთა სამშობლოსათვის მიდიან ბრძოლაში საბჭოთა კავშირის ყვე-ლა ხალხთა შვილები. გაუმარჯოს წითელ არმიას—სსრ კავშირის ხალხთა ძმო-ბისა და მეგობრობის არმიას.

— გაუმარჯოს ჩვენი ქვეყნის ხალხთა ურდევ მეგობრობას!

— გაუმარჯოს ჩვენს სახელოვან სამშობლოს, მის თავისუფლებას, მის დამოუკიდებლობას!

მაღლა, სცენის ზემოთ, ხსხასა წითელ ტილოზე წარწერილია მშობლიური **სტალინისადმი** მისალმების სიტყვები.

— გაუმარჯოს დიდ **სტალინს!**

სცენის სიღრმეში მოთავსებულია **ვ. ი. ლენინის**, წითელი არმიისა და სსრ კავშირის ხალხთა დიდი ბელადის **ამხანაგ ი. ბ. სტალინის** პორტრეტები, **ამხანაგების ვ. მ. მოლოტოვისა და ლ. პ. ბერიას** პორტრეტები.

პრეზიდიუმის მაგიდას უსხედან **ამხანაგები გ. სტურუა, ი. თავაძე, ი. კოჭ-ლამაზაშვილი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი ვ. ნემიროვიჩ-დანჩენკო, პოლკის კომისარი ა. ხრომოვი, საბჭოთა კავშირის გმირი მ. გახოკიძე, სომხე-თის კ. პ. (ბ) უცენტრალური კომიტეტის მდივანი ს. კარაპეტიანი, სომხეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილე ს. სააკიანი, პოეტი სამედ ვურგუნი, პროფესორი პაჟი კასუმოვი, აზერბაიჯანელი მწერალი მ. იბ-რაჰიმოვი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი აკადემი-კოსი ნ. მუსხელიშვილი, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის სომხეთის ფი-ლიალის პრეზიდიუმის თავმჯდომარე აკადემიკოსი ი. ორბელი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი მ. დელბა, აკადემიკოსები ს. ჯანაშია, ი. ბერი-ტაშვილი, ა. ჯანელიძე, კ. ზავრიევი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტები ა. დანიელიანი, ა. ზორავე, ა. ვასაძე, ლიტერატურისა და ხელოვნების მუშა-კები მ. ქიაურელი, ე. სოხაძე, ი. აბაშიძე, კ. გამსახურდია, გ. ქიქოძე, ამხ. გ. ცქიტიშვილი, პარტიული, საბჭოთა, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების მრავალრიცხოვანი წარმომადგენლები.**

ლოკებში არიან ამხანაგები კ. ჩარკვიანი, ე. ბუჯიაშვილი, ს. იშხანოვი, ს. ზოშტარია. მ. ჯაში, ე. ჩერქეზია, ზ. კეცხოველი და სხვ.

მიტინგი შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ ამხ. გ. თ. სტურუამ.

მიტინგის ტრიბუნაზე ზედიზედ გამოდიან ამიერ-კავკასიის ხალხთა წარმომადგენლები. ყოველი მათგანი ლაპარაკობს ფაშისტთა ბარბაროსების ველურ ბოროტმოქმედებათა შესახებ, ნგრევისა და სიკვდილის შესახებ, რომლებიც თან მოაქვთ გერმანულ დამპყრობლებს. ისინი ლაპარაკობენ თავიანთ სიძულვილზე მტრისადმი, შურისძიების გრძნობაზე, რომელიც მათ გულში გიჟიგებს, მრისხანე საფრთხეზე, რომელიც თავს დასტრიალებს საბჭოთა ამიერ-კავკასიას. მიტინგის მონაწილენი მოუწოდებენ ამიერ-კავკასიის ხალხებს კიდევ უფრო მჭიდროდ დაირაზმონ ლენინ-სტალინის დროშის ქვეშ საზიზღარი ფაშისტი ქვეწარმავლის წანაღმდეგ საბრძოლველად, კიდევ უფრო თავდადებით იშრომონ ფრონტისათვის, გამარჯვებისათვის.

— დავიცვათ ჩვენი დიადი სოციალისტური მონაპოვარი, ჩვენი თავისუფალი ცხოვრება! ამიერ-კავკასიის ხალხები არასოდეს არ იქნებიან ჰიტლერის მონები! სიკვდილი გერმანულ ოკუპანტებს! — გაისმის მიტინგის ტრიბუნიდან საბრძოლო ლოზუნგები.

მკაფიო, მგზნებარე სიტყვებით გამოვიდნენ ტრესტ „ორჯონიკიძენეფტის“ მმართველი საბიტ ორუჯევი, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის სომხეთის ფილიალის პრეზიდიუმის თავმჯდომარე აკადემიკოსი იოსებ ორბელი, საბჭოთა კავშირის გმირი მიხეილ გახოკიძე, აზერბაიჯანელი პოეტი, სტალინური პრემიის ლაურეატი სამედ ვურგუნი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი მიხეილ დეღბა, სომხეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილე სიმაკ სააკიანი, აზერბაიჯანის სსრ მასწავლებელი ქალი ხაიდა იმანოვა, ქართველი მწერალი კონსტანტინე გამსახურდია, ბაქოს პარტიის კომუნის სახელობის ქარხნის მუშა გ. ხარიტონოვი, სომეხი პოეტი ნაირი ზარიანი, აკადემიკოსი ი. ბერიტაშვილი, გენერალ-მაიორი ა. ბაბინი, ოსი კომპოზიტორი ბ. გალავეცი, საქართველოს სსრ სოფელ იტოეთის კოლმეურნეობის გამგეობის თავმჯდომარე მარო ჩადუნელი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი აიკანუშ დანიელიანი და ქართველი მწერალი გერონტი ქიქოძე.

მიტინგი განსაკუთრებული აღფრთოვანებით იღებს მიმართვას აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის ხალხებისადმი. მიმართვის ტექსტს კითხულობს აკადემიკოსი ს. ჯანაშია.

უდიდესი აღფრთოვანების დაუფიწყარ ვითარებაში ერთსულვნად, მიტინგის მონაწილეთა ტაშის გრილში მიღებულ იქნა მისალმება სსრ კავშირის ხალხთა დიდი ბელადისა და მხედართმთავრის იოსებ ბესარიონის-ძე სტალინისადმი. მქუხარე „ვაშა“, ქარიშხლისებური, ალტაცებული ტაში ერთვის „ინტერნაციონალის“ მძლავრ, საზეიმო ჰანგებს. ამხანაგ სტალინისადმი მისალმების ტექსტს კითხულობს აზერბაიჯანელი მწერალი ამხ. მირზა იბრაჰიმოვი.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტური მიტინგი — ეს იყო მძლავრი დემონსტრაცია საბჭოთა პატრიოტიზმისა, ხალხთა სტალინური მეგობრობისა, აზერბაიჯანის, საქართველოსა და სომხეთის ხალხთა გზნუბრელი გადაწყვეტილებისა მთელი ძალდონით იბრძოლონ თავიანთი თავისუფლებისა და ღირსებისათვის, გერმანულ ფაშისტ დამპყრობლებზე სრული გამარჯვებისათვის.

მიტინგი ტრანსლირებულ იქნა რადიოთი.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიუმის თავმჯდომარის ახ. გ. თ. სვაიას შესავალი სიტყვა

ამხანაგებო! გუშან სწორედ 14 თვე შესრულდა იმ დღიდან, რაც საბჭოთა ხალხი, დიდი სტალინის უშუალო ხელმძღვანელობით, აწარმოებს განმათავისუფლებელ სამამულო ომს მთელი კულტურული და მოწინავე კაცობრიობის დაუძინებელი მტრის წინააღმდეგ საბჭოთა ხალხის ყველაზე ბოროტი მტრის—გერმანიის გამხეცებული ჰიტლერული არმიის წინააღმდეგ.

ისტორიაში უმაგალითო სიმამაცის, ვაჟაკობისა და გულადობის შედეგად, რასაც ჩვენ წითელი არმია იჩენს, და მთელი საბჭოთა ხალხის სიმტკიცის შედეგად, ომის ამ პერიოდში ჰიტლერის სამხედრო მანქანამ მძიმე დარტყმები განიცადა.

ომის მარტო ერთი წლის განმავლობაში გერმანელ ფაშისტთა არმიამ წითელ არმიასთან ბრძოლებში დაჰკარგა: 10 მილიონი კაცი მოკლულთა, დაჭრილთა და ტყვეთა სახით, 24.000 ტანკი, 30.500 ქვემეხი, 20.000 თვითმფრინავი; მარტო უკანასკნელი სამი თვის განმავლობაში ჰიტლერის არმიამ დაჰკარგა: 1.250.000 ჯარისკაცი და ოფიცერი მოკლულთა და დაჭრილთა სახით, 3.390 ტანკი, 4.000 ქვემეხი და სულ მცირე 4.000 თვითმფრინავი.

ეს ცნობები უდავოდ მოწმობენ იმას, რომ ჰიტლერის არმიამ დაჰკარგა თავისი ძირითადი, რჩეული კადრები, სამხედრო ტექნიკის უდიდესი რაოდენობა. ამ დანაკლისს ავტოგერასოდეს ვეღარ აინაზღაურებს.

ამრიგად, ჰიტლერის არმია დღეს სრულებითაც აღარ არის ის, რაც 14 თვის წინათ იყო. მაგრამ, მიუხედავად ამ უდიდესი ზარალისა, გერმანელ ფაშისტთა არმია ჯერ კიდევ არ არის განადგურებული, და—მით უფრო—მთლად მოსპობილი, და მრისხანე საფრთხეს წარმოადგენს.

მტერი, შეპყრობილი უდიდესი შიშით თავის შემზარავ დანაშაულობათათვის გარდუვალი შურისგების წინაშე, ანგარიშს არ უწევს არავითარ დანაკლისს და წინ მომსწრაფვის საბჭოთა კავშირის სასიცოცხლო წყაროებისაკენ სამხრეთში—კერძოდ, კავკასიის ნავთისაკენ, მარგანეცისაკენ და საბჭოთა ამიერ-კავკასიის სხვა უღვეველი სიმდიდრისაკენ.

მტერი ამიერ-კავკასიის, მოძმე რესპუბლიკების—სახელოვანი საბჭოთა აზერბაიჯანის, აყუვებული სომხეთის და საბჭოთა კავშირის თვალმარგალიტის—საქართველოს, დიდი სტალინის სამშობლოს მისადგომებზეა.

ამრიგად, აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის ხალხთა, ურდვევი ლენინურ-სტალინური მეგობრობით შეკავშირებულ ხალხთა თავისუფალ ცხოვრებას რეალურად დასტრიალებს თავს მრისხანე საფრთხე.

მტერს სურს დაიმონოს აზერბაიჯანელები, სომხები და ქართველები, გადაქციოს ისინი გერმანელ ბარონთა და მემამულეთა მონებად.

განა შეგვიძლია ჩვენ, ძმებო აზერბაიჯანელებო, სომხებო და ქართველებო, შევეუბოდეთ იმ აზრს, რომ ჩვენ მოგველის მონობა და დამცირება, სახალხო სიმდიდრის გაძარცვა და ჩვენი ბავშვების, ქალებისა და მოზუცების აბუჩად აგდება?

არა და არასოდეს!

აზერბაიჯანის, სომხეთისა და საქართველოს მუშები, კოლმეურნეები და ინტელიგენცია, ისევე როგორც მთელი დიადი საბჭოთა ხალხი, არასოდეს არ იქნებიან გაცოფებულ გერმანელ ფაშისტ ქოფაკთა მონები!

აზერბაიჯანის, სომხეთისა და საქართველოს გლეხები არასოდეს არ იმუშავენ გერმანელ მემამულე-ბარონისათვის!

ამხანაგებო, გავიხსენოთ დიდი ქართველი პოეტის შოთა რუსთაველის უკვდავი სიტყვები:

„სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი“.

სსრ კავშირის ხალხთა შვილები იბრძვიან თავისი სამშობლოს ღირსებისა და დამოუკიდებლობისათვის და უკვდავი საგმირო საქმეებით ანხორციელებენ ამ სიტყვებს.

საბჭოთა ხალხმა და მისმა სახელოვანმა წითელმა არმიამ და ფლოტმა, მთელმა საბჭოთა სისტემამ, რომლებიც შექმნილია კაცობრიობის გენიოსების ლენინისა და სტალინის მიერ, გაუძლეს ყველაზე მრისხანე განსაცდელს ახლანდელი სამამულო ომის განმავლობაში და ცხადჰყვეს თავისი შეურყეველი სიმტკიცე.

წითელი არმია გმირულ ბრძოლას აწარმოებს, ქანცს აცლის ჰიტლერისა და მისი ვასალების—იტალიის, უნგრეთის, რუმინეთის, ფინეთის არმიებს.

მოსკოვთან მომხდარ ისტორიულ ბრძოლაში მტერი განადგურებულ იქნა და უკუქცეულ იქნა დასავლეთისაკენ. მაგრამ ჩვენ გვახსოვს ამხანაგ სტალინის 1942 წლის 23 თებერვლის ისტორიული ბრძანების—წითელი არმიის წლისთავისადმი მიძღვნილი ბრძანების სიტყვები: „რაც უფრო მეტ დამარცხებას განიცდის მტერი, მით უფრო გამხეცდება იგი“. ჩვენ ყოველდღე ვკითხულობთ ჩვენს პრესაში, თუ რა შემზარავ მხეცობას სჩადიან ჰიტლერელი ორფეხა გაცოფებული მხეცები—ამ მხეცობასთან შედარებით მკრთალად მოსჩანს ყოველივე მხეცობა, რაც კი ოდესმე და ვისმე ჩაუდენია.

ამხანაგმა სტალინმა ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის XXIV წლისთავისადმი მიძღვნილ თავის ისტორიულ მოხსენებაში, მშრომელთა დებუტატების მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომაზე, 1941 წლის 6 ნოემბერს, მოიყვანა შემდეგი სიტყვები გერმანელთა სარდლობის მიმართვისა ჯარისკაცებისადმი, რაც უპოვნეს მოკლულ ლეიტენანტ გუსტავ ციგელს, მაინის ფრანკ-ფურტის მცხოვრებს: „შენ გული და ნერვები არა გაქვს, ომში ისინი არ გასაჭიროება. ჩაიკალ ლმობიერებისა და სიბრალულის გრძნობა—მოჰკალ ყოველი რუსი, საბჭოელი, ნუ მოერიდები, თუ შენს წინ იქნება მოხუცი ან ქალი, გოგო ან ბიჭი—დახოცე და ამით თავს გადაიჩენ დალუპვისაგან, უზრუნველჰყოფ შენი ოჯახის მომავალს და საუკუნოდ მოიხვეჭ სახელს“.

ჩვენ ყოველდღე ვკითხულობთ ჩვენს გაზეთებში, თუ როგორ მეთოდურად და გეგმაშეწონილად ასრულებენ ჰიტლერელი კაციკამიები გერმანელთა სარდლობის ამ მითითებებს.

ჩვენს წინაშე, ძვირფასო ძმებო—აზერბაიჯანელებო, სომხებო და ქართველებო, დიდი საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხთან ერთად დგას ამოცანა: გავქლიტოთ ყველა გერმანელი, რომელიც ჩვენს წმიდათა-წმიდა საბჭოთა მიწა-წყალზე შემოიჭრა.

დღეს, როდესაც ჰიტლერელი კაციკამიები დგანან ამიერ-კავკასიის კარიბჭესთან, მოისწრაფვიან ბაქოს ნავთისაკენ, საქართველოს ქვანახშირისა და მარგანცისაკენ, სომხეთის სპილენძისაკენ, როდესაც მათ სურთ დაიმონონ ამიერ-კავკასიის ხალხები,—ჩვენ კიდევ უფრო მკიდროდ უნდა დავირაზმოთ ჩვენი

დიდი პარტიის—**ლენინ-სტალინის** პარტიის გარშემო, დიდი **სტალინის** გარშემო და ერთიან მხედრობად, ჩვენს გმირ წითელ არმიასთან ერთად სამკვდრო-სასიცოცხლოდ ვიბრძოლოთ კაცობრიობის უბოროტესი მტრის—გერმანიის ფაშისტების წინააღმდეგ, არ შემოვუშვათ იგი ჩვენს ამიერ-კავკასიის მიწა-წყალზე. შევაჩეროთ მტერი, გავანადგუროთ და უკუვაგდოთ იგი დასავლეთისაკენ!

ჩვენ შეგვიძლია გავაკეთოთ ეს და აუცილებლად გავაკეთებთ კიდეც, რადაც უნდა დაგვიჯდეს.

ამ ისტორიულ, დიად საქმეში უდიდესი როლი ეკუთვნის ბაქოს სახელოვან პროლეტარიატს, რომელსაც არა ერთხელ ჩაუწერია ისტორიაში ბრწყინვალე ფურცლები, ხალხის საქმისადმი, ჩვენი პარტიის საქმისადმი და ამხანაგ **სტალინისადმი** უსაზღვრო ერთგულებით გამსჭვალული ფურცლები.

დღეს ჩვენ მოვალენი ვართ გავიხსენოთ საუკეთესო ტრადიციები გმირი ქართველი ხალხისა, რომელსაც არა ერთხელ გაუანადგურებია ჭკბოელი დამპყრობნი და გაურეკია ისინი საქართველოს მიწა-წყლიდან.

დღეს ჩვენ მოვალენი ვართ გავიხსენოთ საუკეთესო ტრადიციები მეომარი სომეხი ხალხისა და სახელოვანი გმირი აზერბაიჯანელი ხალხისა, რათა თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის წარსული ბრძოლებით აღფრთოვანებულიყვნენ, დიდი **სტალინის** ხელმძღვანელობით უღმობლად ვანადგუროთ ჰიტლერელი არაბზადები.

საჭიროა გამოვუცხადოთ გადამწყვეტი ბრძოლა ყოველგვარ პანიკიორობას, რომელიც ხელსაყრელია მხოლოდ მტრებისათვის. საჭიროა სიმამაცე, სიმამაცე და კიდევ სიმამაცე და მტერი განადგურებული იქნება.

იმ თვისებებმა, რომლებიც ჩაუნერგა ამხანაგმა ლავრენტი ბერეამ ამიერ-კავკასიის ხალხებს,—სიმამაცემ, კიბტიკიცემ, ხალხისადმი, ბოლშევიკების პარტიისადმი, მის დიდ ბელად ამხანაგ **სტალინისადმი** ერთგულებამ,—მკაფიოდ იჩინეს თავი ომის დღეებში. ამას მოწმობენ ამიერ-კავკასიის ხალხთა შეილების საგმირო საქმეები ბრძოლის ველებზე, ამას მოწმობს ის თავდადებული და საბრძოლო მუშაობა ფრონტის დასახმარებლად, რომელიც გაჩაღდა აზერბაიჯანის, საქართველოს, სომხეთის საწარმოებსა და კოლმეურნეობებში.

ძვირფასო ძმებო აზერბაიჯანელებო, სომხებო და ქართველებო! ვიბრძოლოთ მტრის წინააღმდეგ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე, ჩვენს წმიდათა-წმიდა მიწა-წყალზე კი არ შემოვუშვათ იგი.

სსრ კავშირის ხალხთა ბრძოლა თავისი სამშობლოს თავისუფლებისათვის ერთვის ევროპისა და ამერიკის ხალხთა ბრძოლას მათი დამოუკიდებლობისათვის, მტკიცდება ერთიანი ფრონტი ხალხებისა, რომელნიც იცავენ თავისუფლებას ჰიტლერის ფაშისტური არმიების მიერ დამონების წინააღმდეგ.

ჩვენი საქმე სამართლიანია! გამარჯვება ჩვენ დაგვრჩება!

გაუმარჯოს ჩვენს გმირ წითელ არმიას!

გაუმარჯოს ჩვენს გამარჯვებას!

გაუმარჯოს უბადლო მხედართმთავარს და სსრ კავშირის ხალხთა ბელადს დიდ **სტალინს!** (ოვაცია, რომელიც დიდხანს არ ცხრება. ყველანი ფეხზე დგებიან).

ამხანაგებო! ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტურ მიტინგს გახსნილად ვაცხადებ.

ბაქოს ნავთის გრანველიზის მუშაკთა სიკვება

ტრესტ „ოჯონიკიქანეზის“ მმართველის აგვ. საპიტ
ოჯონიკიქანეზის სიტყვა

ძვირფასო ძმებო და დებო!

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტური მიტინგის დღეს, ჩემი პირველი მისასალმებელი სიტყვებით მივმართავეთ ჩვენს გმირ ძმებს—ქართველებს, სომხებს, აზერბაიჯანელებს, წითელი ირმიის ყველა მემართ, რომელნიც მამაცურად იცავენ სამშობლოს. ჩვენი ხალხების მამაცი შვილები არაფრად აგდებენ სიკვდილს და უშიშრად იცავენ ჩვენს თავისუფლებას, ჩვენს კერებს, ჩვენი შვილების, ცოლებისა და დედების სიცოცხლესა და ბედნიერებას.

კაციაში პიტლერის ურდოები, ადამიანის სისხლით დამთვრალნი, მოისწრაფვიან კავკასიისაკენ. საბჭოთა სამხრეთს თავს დასტრიალებს სერიოზული საფრთხე. საფრთხის წინაშე მთელ მსოფლიოში გაისმის დღეს ამიერ-კავკასიის ხალხთა ფიცის სიტყვები: შევაჩერებთ და გავანადგურებთ მტერს, საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის თავისუფლებისმოყვარე ხალხები არასოდეს არ მოიყრიან მუხლს გერმანელი ბარონების წინაშე. უმჯობესია ბრძოლაში სიკვდილი, ვიდრე სამარცხვინო მონობა! (ტაში).

ფაშისტები არ ფარავენ თავის ზოლს აღმოსავლეთის ხალხებისადმი. ისინი ჩვენ ადამიანებად არ გვთვლიან. მათ სურთ გაჟლიტონ ქართველი, სომეხი და აზერბაიჯანელი ხალხები.

ამიერ-კავკასიის ხალხებს ჯერ კიდევ ახსოვთ საქართველოში 1918 წელს გერმანელთა სისხლიანი თარეშის დღეები. ჩვენ არ დაგვიწყებია გერმანელ იმპერიალისტთა ცდები—სამოქალაქო ომის წლებში ხელთ ეგდოთ აზერბაიჯანი.

ჩვენს მესხიერებაში არასოდეს არ წაიშლება გერმანელების მიერ ფეოდალიზმში ნაწამებ და დაფლეთილ აზერბაიჯანელ წითელარმიელთა სახელები. ჩვენ გვახსოვს, რომ ფაშისტმა მხეცებმა თვალები დასთხარეს და ყურები დააქრეს ჯაფარ ისმაილ ზადეს, მუცელი გაუფატრეს ისლამ მამედ ალი ოღლის, ხელები უღრძეს ალიბეკ კული ზადეს, შემდეგ კი ხიშტით განგმირეს იგი. შურისძიებისაკენ, სასტიკი და უღმრთო შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს ჩვენი ძმების სისხლი. ფრიცებისა და ჰანსების ბილწი სისხლის ნაკადებით ზღავენ პიტლერელები საბჭოთა ადამიანის ყოველ წვეთ კეთილშობილ სისხლს.

ფაშისტ ბანდიტებს დიდი ხანია არ ასვენებს აზერბაიჯანის ნავთის საუნჯე. მათ აკლიათ ომის პური არსობისა—ნავთი და ისინი ცდილობენ, რაღაც უნდა დაუჯდეთ, ხელთ იგდონ აპშერონის წიაღი. არ გამოუვათ ეს! ფაშისტი არამზადები ვერ იხილავენ და ვერ იყნოსავენ ბაქოს ნავთს! აზერბაიჯანის ნავთის წყაროები, ჩემი ხალხის დოვლათი—საბჭოთა იყო და საბჭოთა დარჩება. აპშერონის შავი ოქრო, მაღალოქტანურ ბენზინად გადამუშავებული, ასაზრდოებს ტანკებსა და თვითმფრინავებს, სიკვდილისმოყვარე ცეცხლის ნაკადით კვლავ და კვლავ თავს დაატყდება გაათრეულ ბანდიტებს. (ხანგრძლივი ტაში).

აზერბაიჯანის ნავთის მრეწველობის მუშაკები ერთგულად იცავენ თავის სახელოვან ტრადიციებს. მსოფლიოში ვის არ გაუვონია ბაქო, მისი საბრძოლო რევოლუციური წარსული და გმირული აწმყო? ბაქოელი—ეს ჩვენს ქვეყანაში ამაყად ისმის! ფრონტზე და ზურგში ჩემი თანამემამულენი ღირსეულად იცა-

ვენ თავისი მშობლიური ქალაქის სახელს. უშიშრად დაჰყავდათ ბრძოლაში თავისი თვითმფრინავები, ჩამოაგდეს რამდენიმე ფაშისტი სევეი და უთანასწორო ბრძოლაში დაიღუპნენ მეგობრები ჰუსეინ ბალა ალიევი და ალექსანდრე შჩიტოვი, მამაცურად ებრძვის გერმანელ ბანდიტებს ნავთის მრეწველობის მუშაკი სიდგალი ალი ოღლი, გამოცდილი მხვერავი გახდა ელექტრომონტიორი გრანტ ასლანოვი, ცეცხლის ზღუდეს არღვევს და მოწინავე პოზიციებზე საომარი ნასაღები მიაქვს მამაც შოფერ მუსტაფა ალიევი.

ჩვენ, ბაქოელები, სტალინის აღზრდილი ვართ. იგი გვასწავლიდა და გვაწრთობდა ჩვენ, მასთან ერთად იზრდებოდა ბაქოს პროლეტარიატის ნებისყოფა და ძალა. **ლენინი** და **სტალინი** ჩვენი დროშაა თავისუფლებისათვის ბრძოლაში. **სტალინის** სახელით, მისი წინამძღოლობით ჩვენ დავიცავთ ამ თავისუფლებას ფაშიზმთან ბრძოლებში. სადაც **სტალინია**, იქ გამარჯვებაა,—ეს კარგად ვიცით ჩვენ, ნავთის მრეწველობის მუშაკებმა, ეს იცის მთელმა ჩვენმა ხალხმა. დაე იცოდეს ეს მთელმა მსოფლიომ!

დაძაბული შრომითი ცხოვრებით ცხოვრობს ჩვენი რესპუბლიკა. თავდადებულად, დაუღალავად მუშაობენ ნავთის მრეწველობის მუშაკები ფრონტისათვის. აშშ-ის წიაღიდან ამოღებული ნავთის დაუსრულებელი ნაკადი, იარაღისა და საომარი მასალების მრავალრიცხოვანი ეშელონები წავიდა ფრონტზე ომის განმავლობაში. ჩვენი ვალია სამშობლოს წინაშე—გავამრავლოთ ჩვენი წარმატებანი, გავასამკეცოთ, გავათკეცოთ ღონისძიებანი. „კიდე მეტი ნავთი და იარაღი ფრონტისათვის, გამარჯვებისათვის!“—ეს ლოზუნგი კიდე უფრო სწრაფად ამოძრავებს საქაჩეებსა და ტუმბოებს, იგი აჩქარებს როტორის ბრუნვას, ზრდის დაზგებისა და ნავთის გადასამუშავებელი დანადგარების სიმძლავრეს.

ამხანაგო ფრონტელებო! ისმინეთ აზერბაიჯანის ნავთის მრეწველობის მუშაკთა ფიცი: ჩვენ მოგცემთ თქვენ იმდენ ნავთს, იარაღსა და საომარ მასალებს, რამდენიც საჭიროა მტრის საბოლოო განადგურებისათვის. ჩვენ ისევე ფხიზელნი და გამჭრიახნი ვიქნებით, როგორც მეგრძოლნი ფრონტზე; ყოველ სარეწვასა და ქარხანას გადავაქცევთ თავდაცვის მიუფალ ციხე-სიმაგრედ. ჩვენ მოვსპობთ ყოველ ფაშისტ მსტოვარს, რომლის შემოგზავნასაც შეეცდებიან გერმანელები ჩვენს მშობლიურ ქალაქში.

მრავალსაუკუნოვანი მეგობრობა ანათესავებს ამიერ-კავკასიის ხალხებს. ჩვენ არა ერთხელ გავმკლავებივართ ერთად უცხოელ დამპყრობთა ყაჩაღურ თავდასხმებს.

ჩვენი მეგობრობა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა ბრძოლაში, იგი შესანიშნავად გაიფურჩქნა საბჭოთა ხელისუფლების წლებში. კიდე უფრო მჭიდროდ დავრაზმით ჩვენი რიგები მკაცრი განსაცდელის დღეებში. დაე კავკასიის გზები სიკვდილის გზები გახდეს გერმანელ დამპყრობთათვის.

ჩვენ გვწამს ჩვენი გამარჯვება. მტერი დამარცხებული იქნება. საბჭოთა ხალხების ძმური ერთიანობა ჩვენი მომავალი გამარჯვების საწინდარია. და ამ გამარჯვებისათვის მეგრძოლ გმირთა პირველ რიგებში იქნებიან საბჭოთა ამიერ-კავკასიის ხალხები.

სიკვდილი გერმანელ ოკუპანტებს!

გაუმარჯოს ამიერ-კავკასიის ხალხთა სტალინურ მეგობრობას!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხის დიდ ბელადს და მხედართმთავარს მშობლიურ და საყვარელ **სტალინს!** (**ხანგრძლივი ტაში, რომელიც ოვაციასი გააღდის. ყველანი ფეხზე დგებიან. დარბაზიდან მოისმის შეძახილები — „ვაშა ამხანაგ სტალინს!“**).

ხახამაღი გადაუმსხვირთ გახეხუბუღ მჯავს

აქადემიკოს იოსებ ოკაშელის სიტყვა

ძმებო კავკასიელებო!

მშობლიურ კავკასიას, ყველა მის ხალხებს თავს დასტრიალებს მრისხანე საფრთხე, რომ დაჰკარგონ თავისუფლება, გახდნენ მონები, იხილონ ჩვენი კერების განადგურება, იხილონ ჩვენი ცოლებისა და დების წაბილწვა და დაღუპვა, იხილონ, თუ როგორ დაუწყებენ მხეცები ფლეთას ჩვენს დედებს და პატარა ბავშვებს.

ჰიტლერის ურდოებმა ჩვენს მთებამდე მოაღწიეს.

ოც წელიწადზე მეტი ხნის განმავლობაში ბედნიერი შრომით იჭედებოდა შენადნობი ყველაზე საუცხოო ფოლადისა, ყველაზე მტკიცე, ყველაზე მოქნილი, მუდამ ქანგმოუკიდებელი ფოლადისა; მზესავით მოელვარე ფოლადისა, რომლისგანაც ბრძენი მჭედლის გამოცდილმა ხელმა თავისი უროთი შესძლო გამოეჭედა ნამგალიც მშვიდობიანი შრომისათვის და მახვილიც მრისხანე ბრძოლის ჭამისათვის.

ეს საუცხოო, მზესავით მოელვარე ფოლადი ხალხთა სტალინური მეგობრობაა.

ძმებო კავკასიელებო! ძველთაგანვე ჩვენი წინაპარნი, კავკასიის უკლებლივ ყველა ხალხთა წინაპარნი, როცა სურდათ დაეღოთ უმტკიცესი, ყოვლისმომცველი, საუკუნოდ ურღვევი კავშირი, როცა სურდათ შეეკავშირებულიყვნენ უწყმიდესი ძმობითა და ძმადნაფიცობით, — ჩამდენიმე წვეთ თავის საკუთარ სისხლს და ძმადშესაფიცის სისხლს ურევდნენ ძმადშეფიცვის წმინდა თასში და ეს კავშირი მართლაც ურღვევი იყო.

რაოდენღა უფრო მტკიცე, მტრისთვის რაოდენ უფრო საშიში უნდა იყოს ჩვენი შვილების მიერ დაღვრილი უმწყიკლო წმინდა სისხლის ის ნარგევი, რომელიც შეერთდა იმ უზომო ტანჯვის დიდ თასში, რაც ჩვენს სამშობლოს ჰიტლერელთა ურდოებმა მიაყენეს.

ძმებო კავკასიელებო! ჩვენი წინაპრებისათვის, კავკასიის უკლებლივ ყველა ხალხთა წინაპრებისათვის კარგად ნაცნობი იყო ათასეულ წლობით ჩანერგილი გრძნობა წმიდა შურისგებისა, სისხლის აღებისა, შურისძიებისა, რომელიც არასოდეს არ იჩენდა ღმობიერებას და დანდობას მტრისადმი.

მაგრამ არც ერთ ჩვენს წინაპარს არასოდეს არ სცოდნია, არ ჰქონია და ვერც კი წარმოიდგენდა უფრო მეტ საფუძველს შურისგებისათვის, ვიდრე ის, რაც მოგვცეს ჩვენ, წმიდათა-წმიდა საბჭოთა სამშობლოს შედეგებს, ჰიტლერის ურდოებმა, რომელნიც მოვიდნენ. რომ სჯიჯგნონ და ფლითონ ჩვენი დიადი დედა-სამშობლოს მკერდი, აწამონ და ნამუსი ახადონ ჩვენს ცოლებსა და დებს, ხოცონ და სტანჯონ პატარა ბავშვებიც კი.

ჩვენი წინაპრები თავისი სიცოცხლისათვის, თავისი დედების ცოლ-შვილის სიცოცხლისათვის მრავალათასწლოვან ბრძოლაში მიეჩვივნენ ბრძოლას გარეულ მხეცებთან, იცოდნენ მათი ხოცვა რკინითაც და ქვითაც, ახრჩობდნენ მათ მძლავრი ხელით, უმსხვრევდნენ მათ ხერხემალს.

ჩემო მშობლიურნო, კავკასიის შვილნო, წითელი არმიის მეომარნო!

თქვენს ხელთ არის რკინა და ფოლადი და ცეცხლი იმ იარაღისა, რაც სამშობლომ მოგცათ. მაშ ურტყით მტერს რკინა და ფოლადი, გასრისეთ იგი, ზედაში გაჰყენით მისი სხეული და სისხლი, ცეცხლით დასწვით მტერი.

დაე ნურავინ იტყვის, კავკასიის ზვილებს ხელები დაუსუსტდათო: ქალა-
რით მოსილი კავკასიის მშობლიური მთების წინაშე წაახრჩეთ პიტლერელი აფთ-
რები, რომლებსაც მოაქვთ სამარის სიმკრალე, არ შემოუშვათ ისინი ჩვენს აუ-
ვაგებულ ველებზე, არ მოუშვათ ისინი, ანკარა და მომჩხრიალე ნაკადულებთან,
რომლებიც ჩამორბიან კრისტალივით სპეტაკოვლიანი მწერვალებიდან, გადა-
უმსხვრიეთ ამ აფთრებს ხერხემალი დაბლობში, მთების ძირას!

გახსოვდეთ რომ ის დახმარება, რომელიც საცაა უნდა მოგვივიდეს და მო-
გვივა კიდევ, ჩვენი დასავლეთელი მოკავშირეების დახმარება; გვესაჭიროება იმი-
სათვის, რომ მივანგრ-მოვანგარიოთ მხეცის ბუნაგი. მაგრამ ყველაზე ნაცად მხე-
ცებს თქვენ უნდა გადაუმსხვრიოთ ხერხემალი კავკასიის მთების მისადგომებზე,
და კიდევაც გადაუმსხვრევთ.

ოღონდ ამ მიუვალ მთებში ჩაიბუდოს ჩვენი წინაპრების არწივისებურმა
სულმა, იმ სულმა, რომელიც თავისი სიმტკიცით თვით მთებს არ ჩამოუვარდება.

მაშ გადაუმსხვრიეთ ხერხემალი მტერს მანამდე, სანამ იგი მოაღწევდეს
ჩვენი ცხოვრებისათვის, მთელი საბჭოთა ქვეყნის ცხოვრებისათვის აუცილებლად
საჭირო, მტერზე გამარჯვებისათვის საჭირო წყაროებამდე, — იმ ძალის წყარო-
ებამდე, რომელიც ასაზრდოებს ყოვლისმძლეველ საბჭოთა ტანკების და ჰაერში
ყოველი მეტოქის მომსპობ მანქანებს, ფხიზელ და მრისხანე სტალინურ შეგარ-
დნებს.

გახსოვდეთ, რომ თქვენი მკერდი იცავს მშობლიურ კავკასიას, იცავს ბა-
ქოსა და გროზნოს, საბჭოთა საბრძოლო ტექნიკის დიადი ძალის წყაროებს, და
დაე თქვენი მკერდი ისევე მტკიცე იყოს, როგორც მშობლიური მთებისა და
ხეობების კლდეები.

დაე თქვენმა შეტევამ მტერზე აღგავოს და გასრისოს თავის გზაზე ყოვე-
ლივე, ისევე როგორც ყველაფერს სრესს და ამსხვრევს იალბუზის, მყინვარის,
უშბის ფერდობებიდან დაქანებული ზვავი, რომელიც ყოველ დაბრკოლებას
ანადგურებს.

დაე თქვენმა ძლევაშისილმა „ვაშამ“ წინააღმდეგობის ძალა გამოაცალოს
მტერს და გაირეკოს იგი წითელი არმიის სახელოვანი პოლკების წინაშე, რო-
გორც შორეული ზვავის გრუხუნი მიერეკება შიშისაგან თავზარდაცემულ ტუ-
რებს. მაგრამ დაე თქვენი ფიცხელი შეტევა მტრის წინააღმდეგ იყოს ზვავზე
უფრო სწრაფი, ზვავზე უფრო მოულოდნელი, დაე იგი დაეწიოს მტრებს და
მტვრად აქციოს ისინი, უკლებლივ ყველანი.

ამით თქვენ დანგრევისაგან იხსნით თქვენს კერას, მონობისაგან იხსნით
თქვენს თავს, თქვენს ცოლშვილს, და ეს იქნება დიადი შურისგება იმ ტანჯვი-
სათვის, რაც ჩვენს სამშობლოს მოაყენეს.

ამისკენ მოგიწოდებს თქვენ სამშობლო, ამისკენ მოგიწოდებთ ჩვენს მთებ-
ში დაბადებული საერთო მამა ჩვენი სამშობლოს ყველა ზვილებისა, მამა რო-
მელმაც მოუტანა მათ მშვიდობიანი შრომის ბედნიერება, რომელსაც მოაქვს
მათთვის გამარჯვება. — სტალინი.

დაე ვერავინ ვერასოდეს ვერ შესძლოს იმის თქმა, რომ კავკასიის ზვი-
ლებმა სამშობლოს ბედნიერებისათვის, მთელი კაცობრიობის ბედნიერებისათვის
დიად ბრძოლაში შეარცხვინეს თავისი სახელოვანი წინაპრები, ჩამოაბნელეს და
სირცხვილით გააწითლეს იალბუზის, უშბის, მყინვარის, არარატის სპეტაკოვ-
ლიანი მწვერვალები — მრავალათასწლოვანი მოწმენი ჩვენი წინაპრების შეუპოვ-
არი ბრძოლისა და მძიმე განსაცდელისა, მოწმენი ჩვენი ნათელი, ოქტომბრის
მიერ მოტანილი ბედნიერებისა.

მაშ ხელთ აიღეთ გამარჯვება, და სამშობლო სამარადისო დიდების შარავანდდით შემოსავს თქვენს სახელს, ისევე როგორც ადიდებს ჩვენი დიდი წინაპრების სახელს! (ხანგრძლივი ტაში.)

ჩვენი თავისუფლებისა და ღირსების დასაცავად!

საბჭოთა კავშირის გმირის ამხ. მ. გახლოძის სიტყვა

ამზანავებო!

მძიმე დღეებს განიცდის ჩვენი სოციალისტური სამშობლო. მტერი ამოცანად ისახავს დაიმონოს ამიერ-კავკასიის თავისუფლებისმოყვარე ხალხები—ქართველები, სომხები, აზერბაიჯანელები. მაგრამ ეს არ მოხდება. ამიერ-კავკასიის ხალხები, რომლებიც ერთ ძმურ ოჯახად არიან გაერთიანებულნი, ლენინ-სტალინის დიადი ღრწით წმიდად დაიცავენ თავიანთ ღირსებასა და თავისუფლებას. ისინი ფოლადის კედლად დადგნენ სამშობლოს დასაცავად, რათა გზა გადაუღობონ გამხეცებულ მტერს. სასიკვდილოდ დაჭრილი ფაშისტი მხეცი ვერ იხილავს საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის მაღლიან მიწა-წყალს!

ისტორიაში არნახულ მხეცობას სჩადიან, აუწერლად მძინვარებენ ჰიტლერი, ავაზაკები მათ მიერ დროებით დაპყრობილ საბჭოთა ქალაქებსა და სოფლებში. ფაშისტები წინ მოისწრაფვიან, რათა ააოხრონ, გადაბუგონ ჩვენი აყვავებული მიწები, ველები, ჩვენი სოფლები და ქალაქები, გაჟლიტონ ჩვენი მამები, დედები, ცოლები და შვილები. გააუპატიურონ და საროსკიპოებში შეჰყარონ ჩვენი დები. მონობა და სიკვდილი მოაქვს ფაშისმს კავკასიის ხალხებისათვის. ამიტომ ყოველმა ჩვენგანმა საკუთარი მკერდით უნდა დაიცვას ყოველი მტკაცელი საბჭოთა მიწა-წყალი. ფრონტზე გმირული ბრძოლით და ზურგში თავდადებული შრომით ჩვენ უნდა დავაჩქაროთ კაცობრიობის უბოროტესი და უსაშინელესი მტრის განადგურება, ჰიტლერელ მძარცველთა ხროვის განადგურება.

ნე სევასტოპოლის გმირული დაცვის მონაწილე ვარ. რვა თვის განმავლობაში ჩვენ, წითელი არმიის მებრძოლები და წითელფლოტელები, სახელოვნად ვიცავდით ლეგენდარულ ქალაქს—სევასტოპოლს, რომლის მისადგომებზეც თავისი აღსასრული ჰპოვეს ფაშისტთა მთელმა რიგმა რჩეულმა ქვეითმა და სატანკო დივიზიებმა. ჩვენ გვაქვს ვერაგ მტერთან შეუზოვარი ბრძოლის მდიდარი გამოცდილება, და ახლა ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ ეს გამოცდილება გერმანელ ფაშისტთა ჯარების სრული განადგურებისათვის.

დიდების შარავანდდით არის მოსილი საბჭოთა ხალხის გმირული ბრძოლა ჰიტლერელ დანაპყრობთა წინააღმდეგ. წითელი არმიის რიგებში მხარდამხარ იბრძვიან რუსები და უკრაინელები, ბელორუსები და ქართველები, სომხები და უზბეკები, ტაჯიკები და აზერბაიჯანელები—დიადი საბჭოთა კავშირის სახელოვანი შვილები. ისინი საკუთარი სიცოცხლით გზას უღობავენ მტერს, ბრძოლით ილაჯს უწყვეტენ მას, ანადგურებენ და სპობენ.

ჩვენი სამშობლო არასოდეს არ დაივიწყებს 28 გმირი-გვარდიელის უკვდავ საქმეს. ნათელ ხსოვნად დარჩება ისტორიაში გასტელოს, ივანოვის, ტიმურ ფრუნზეს, სუბარუნის და ათასობით სხვა საბჭოთა დევგმირების სახელები.

საქართველოს ბევრმა მამაცმა შეიღმა შესწირა თავისი სიცოცხლე სამშობლოს დაცვის საქმეს. ჩვენ სათუთად ვინახავთ საზღვაო მფრინავ ალექსანდ-

რე წურწუმის ნათელ ხსოვნას, მუდამ დაუფიწყარი იქნება ლეიტენანტ ონისიმე ლოთვაძის, კომისარ აკაკი გიორგაძის, სერჟანტ გრიგოლ სხულუხიას, მეტყვიამფრქვევე შალამბერიძის და სხვა მრავალი ქართველი ვაჟკაცის სახელი. მათი ნათელი ხსოვნა შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს.

ახლა, როცა ჩვენი ქვეყნის სამხრეთში უდიდესი ბრძოლები გაჩაღდა, ქართველი ხალხის შვილები მამაცობისა და გამბრუნების ახალ სასწაულებს გვიჩვენებენ. ქართველი ხალხის შვილებს—საბჭოთა კავშირის გამორს ნოე ადამიას, გვარდიის გენერალ-მაიორ პორფილე ჩანჩიბაძეს, მფრინავ კაპიტან მიხეილ ჯარმელაშვილს, სახელგანთქმულ პოლკოვნიკ ალექსი ინაურს, ტანკისტ გიორგი შანგუას და მრავალ სხვას აღაფრთოვანებს ქართველი ხალხის დიდი წინაპრების დავით აღმაშენებელის, გიორგი სააკაძის, ერეკლე მეორის, პეტრე ბაგრატიონის, 9 ძმა ხერხეულიძის გამორჩეული სახე.

მათ აღაფრთოვანებს 300 არაგველის დიდების შარავანდედით მოსილი გამბრუნება.

ჩვენ არასოდეს არ დავუთმოვთ გერმანელ ბარბაროსებს საქართველოს მიწას, რომელიც უხვად არის მორწყული ჩვენი წინაპრების სისხლით საუკუნეობრივ ბრძოლაში დამოუკიდებლად წინააღმდეგ!

არც ერთი ნაბიჯი უკან! ამ საბრძოლო ლოზუნგის განხორციელებით ჩვენ შევადგინებთ ვერაგ მტერს, გზას გადავუღოთ, მოვსპობთ, გავანადგურებთ შას. პირსისხლიანი ფაშისტური ხროვა მოსპობილი იქნება! განმარჯვება ჩვენ დავგრძელებ!

ამიერ-კავკასიის ამაყო, მამაცო, თავისუფლებისმოყვარე ხალხებო! აღედგეთ ჩვენი ღირსების, ჩვენი თავისუფლების, ჩვენი მშობლიური მიწა-წყლის დასაცავად, ჩვენი ბავშვების სიცოცხლის შესანარჩუნებლად, ჩვენი ცოლების, დედების, დების ღირსების დასაცავად.

სიკვდილი გერმანელ ოკუპანტებს!

დიდი ბელადის, გენიალური მხედართმთაფრის—ამხანაგ სტალინის ხელმძღვანელობით, ლენინ-სტალინის ძლევა-მოსილი დროშით—წინ, გამარჯვებისაკენ! (მკუხარე ტაში, რომელიც გადადის ოვაციისაში ამხანაგ სტალინის პატივსაცემად).

ჩ ვ ე ნ ი უ ი მ ი

აზერბაიჯანელი კომპარტის სამედ ჰუკუმის სიტყვა

ძვირფასო დებო და ძმებო, საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის ვაჟებო და ქალებო!

ქარიშხლის შავი ღრუბლები ჩამოაწვა აყვავებულ საბჭოთა სამხრეთს. სისხლმორწყურებული ღრჩხული, რომელმაც გააპარტახა მოძმე უკრაინა, ბელორუსია, მოლდავეთი, საბჭოთა ბალტიისპირეთი და ჩვენი სამშობლოს სხვა დროებით დაპყრობილი რაიონები, კავკასიაში შემოიჭრა. იგი თავის მტაცებელ ტორებს უპოტინებს ჩვენი ქვეყნის ნავთის მრეწველობის თვალმარგალიტს—ბაქოს, აზერბაიჯანის თვალუწვდენ საკოლმეურნეო მიწდვრებს, იგი ოცნებობს იმაზე, რომ შემოძვრეს საქართველოს მშვენიერ ციტრუსოვან ბაღებში, მზიური სომხეთის აყვავებულ ვენახებში. ბოროტ, გამხეცებელ მტერს, რომელიც ყველაფერს სწევას და სპობს თავის გზაზე, სურს საზრჩომელებით მოჰფინოს ჩვენი ქალაქების, სოფლებისა და აულების ქუჩები, პატივი აჰყაროს და სისხლის მო-

რევნი ჩაახრჩოს ჩვენი ცოლები, შვილები, დედები, მხეტურად დაფლითოს ქართ-ველი, სოფეხი და აზერბაიჯანელი ხალხების საუკეთესო შვილები.

მხოლოდ ჩვენს რკინისებურ სიმტკიცესა და სიმამაცეს, მხოლოდ საბჭოთა ამიერ-კავკასიის ყველა მოძმე ხალხთა ერთიანობასა და შემჯიბროებას შეუძლია ხელი შეუშალოს მტერს მისი შემზარავი გეგმების განხორციელებაში. პიტლე-რელ ბანდიტებს სურთ დაიმონონ კავკასიის თავისუფალი ხალხები — აზერბაი-ჯანელები, ქართველები და სომხები. გონებაჩლუნგ გერმანელ ბანკირებსა და პრუსიელ მემამულეებს, განხეცებულ მოიერიშეებსა და ფელდფებლებს სურთ შეჭნან ჩვენს საბჭოთა მიწა-წყალზე გერმანული მონათმფლობელური სახელ-მწიფო. გერმანიის ფაშიზმი თავის სისხლიან გზაზე მის მიერ დაპყრობილ ხალ-ხთა ნაციონალური სახელმწიფოებრიობის ნატამალსაც კი არ სტოვებს. იგი ნანგრევებად აქცევს და აცამტევრებს ყველა მეცნიერულ და კულტურულ ღი-რებულებას, კრძალავს მშობლიურ ენასა და ჩვეულებებს, სპობს დაპყრობილი ქვეყნების ხალხთა გმირულ ტრადიციებს.

პიტლერელები კოცონებზე სწვავენ კაცობრიობის უდიდესი გონების ადა-მიანთა ქმნილებებს, ისინი თავხედურად და უსირცხვილოდ ანგრევენ ყოველი-ცეს, რაც დასაფასებელი და ძვირფასია ადამიანის გონებისა და გულისათვის.

აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის ერთგული შვილები აღდგენ წმი-დათა-წმიდა სამამულო ომისათვის გამხეცებული გერმანელი იმპერიალისტების წი-ნააღმდეგ და მამაცურად იბრძვიან ყველა საბჭოთა ხალხების შვილთა მხარდამხარ. ჩვენ ყველას ერთი დედა-სამშობლო გვყავს, ერთი სამშობლო მიწა-წყალი გვაქვს. ჩვენ ყველანი ერთიანი საბჭოთა ხალხის შვილები ვართ, ჩვენ ყველანი ძმები ვართ სისხლით, შრომითა და ბრძოლით.

ყოველმა ჩვენმა მეომარმა იცის, რომ იგი სისხლმოწყურებულ მტრისაგან იცავს თავის სამშობლო მიწას, თავის კერას, თავის ოჯახს, თავისი ხალხის მრავალსაუკუნოვან კულტურას.

ჩემი ხალხის გული აღსავსეა დიადი სიყვარულით **ლენინ-სტალინის** პარ-ტიისადმი, რომლის მეოხებითაც აღორძინებულია აზერბაიჯანელი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი გმირული ისტორია, მისი ნაციონალური სახელმწიფოებრიო-ბა და დამოუკიდებლობა, უზრუნველყოფილია მისი ბედნიერება და თავისუფ-ლება.

აზერბაიჯანელ ხალხს აქვს, რაც დაიცვას. იგი იცავს თავის თავისუფლე-ბას, თავის განახლებულ ქალაქებსა და სოფლებს, თავისი ხელით შექმნილ თაბ-რიკებსა და ქარხნებს, თავის ნავთის სიმდიდრეს, თავის მიერ მოყვანილ ბამბა-სა და პურს. ჩვენი ხალხი ამაყი და თავისუფლებისმოყვარეა. მას გამოვლილი აქვს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის დაუღალავი ბრძოლის ათა-სიქელი წლები, მის წარსულში ბრწყინავს ქოროღლისა და ბაბეკის სახელი და იგი არასოდეს არ დაანებებს მტერს მშობლიური მიწის გათელვას.

ჩვენ არასოდეს არ დავივიწყებთ, რომ აქ, აზერბაიჯანის მიწაზე, სამშობ-ლოს ბოუვალ მთებს შორის, რომლებსაც ამჟვენებენ ლეგენდარული ციხე-სიმაგ-რეები და კოშკები, უშიშრად ანადგურებდნენ მტრებს უკვდავი გმირები — მხე-დართმთავრები ჯაფანზირი, ბაბეკი, ქაჩაკ-ნები, აქ მამაცურად იბრძოდნენ თა-ვისი ხალხის განთავისუფლებისათვის **ლენინ-სტალინის** პარტიის შვილები ხან-ლარ საფარალიევი, ბუნიატ სარდაროვი, მეშადი აზიზბეკოვი და მრავალი სხვა. დღესაც აზერბაიჯანელი ხალხი, გზავნის რა თავის საუკეთესო ვაჟებსა და ქა-ლებს დიდი სამამულო ომის ფრონტებზე, თავის უკვდავ წინაპართა გმირული ტრადიციების ერთგული რჩება.

ჩვენ სიმღერებს გამოვთქვამთ, გმირულ ეპოპეებს ვქმნით სამამულო ომის გმირებზე, აზერბაიჯანელი ხალხის შვილებზე ჰუსეინ ბაღა ალიევიზე, ქემალ კასუმოვიზე, ბახტიარ ქერიმოვიზე, მაზაირ აბასოვიზე, მიდჰატ ალექპეროვისა და სხვებზე, რომლებმაც ბრძოლის ველებზე დაგვანახეს თავისი უსაზღვრო ერთგულება სამშობლოსადმი, **ლენინ-სტალინის** დიადი საქმისადმი.

ანხანაგებო!

მტერი ცდილობს ხელთ იგდოს ჩვენი სახელოვანი აზერბაიჯანი. მას იზიდავს აშშ-ის ნავთის წყაროები, თეთრი ოქროთი დაფარული მუღანის სივრცეები, მას სურს დაიმონოს და პირისპირ მიწისა აღგავოს აზერბაიჯანელი ხალხი. მაგრამ გერმანელი ოკუპანტები ფეხს ვერ შემოსდგამენ თავისუფალ და ბედნიერ აზერბაიჯანის მიწაზე, რომელიც ინახავს თავისი ხალხის დიად ტრადიციებს, იმ მიწაზე, სადაც განისვენებს პოეზიის დიდი გენიოსის ნიჰამი განჯევის ნეშტი. გერმანელ იმპერიალისტები თავისი სისხლიანი ტორებით ვერ მისწვდებიან ბაქოს, სახელოვანი რევოლუციური ტრადიციების ქალაქს, იმ ქალაქს, სადაც ცხოვრობდა და კაცობრიობის უკვდავი იდეალებისათვის იბრძოდა ამიერ-კავკასიის დიდი შვილი—ჩვენი **ხტალინი**.

გერმანელი მონაპოვლობელნი ვერ ეღირსებიან შემოსვლას საბჭოთა აზერბაიჯანის დედაქალაქში, სადაც აღმართულია პროლეტარული რევოლუციის რაინდის სერგეი მირონის-ძე კიროვის ძეგლი—სიმბოლო აზერბაიჯანელი ხალხის პატივისცემისა და სიყვარულისა თავისი უფროსი მეგობრისა და ძმისადმი—დიდი რუსი ხალხისადმი. მეცნიერებისა და ცივილიზაციის მტრები ვერ იზიდავენ ქალაქ ბაქოს, სადაც ჟღერს მრავალსაუკუნოვანი აზერბაიჯანული ნაციონალური კულტურის სიმფონია. ასეთია ჩემი ხალხის ისტორიული ფიცი. ასეთია დედობრივი მოწოდება ჩემი სამშობლოს, რომელიც მთელ აღმოსავლეთში განთქმული ძველი პოეზიისა და მუსიკის აკვანს წარმოადგენს.

ძმებო! დადგა მკაცრი დროება. დღეს თითოეულ ჩვენთაგანს სცდის ჩვენი სამშობლო. მტრის დროებით სამხედრო წარმატებებს მხოლოდ ობივატლებისა და პანიკორების შეშინება შეუძლია.

ძველი აზერბაიჯანული ანდაზა ამბობს: „გმირი მძიმე წუთებში გამოიცდება“. რარივ მძიმეც უნდა იყოს განსაცდელი, ჩვენ უნდა გამოვიჩინოთ რკინისებური ნებისყოფა, ბოლშევიკური დისციპლიანობა, ხალხის მონოლიტურობა, რწმენა ჩვენი საბოლოო გამარჯვებისა შავ ფაშისტურ რეაქციაზე.

ანხანაგებო!

ჩვენ, ის ხალხები, რომლებსაც გვაერთიანებს საუკუნეობრივი მეგობრობა: ქართველები, სომხები და აზერბაიჯანელები, ჩვენს ისტორიაში, არა ერთხელ გავერთიანებულვართ ჩვენი საერთო მტრების—უცხოელ დამპყრობლების წინააღმდეგ, არა ერთხელ გავგინადგურებია მტრის ურდოები, ჩაგვიხრჩვია ისინი მტკვრისა და არაზის ტაღლებში. ჩვენი წინაპრნი გმირულად იცავდნენ კავკასიის მიწებს არაბთა, მონღოლთა და სხვა დამპყრობთა შემოსევისაგან. დღეს ისტორიის სასწორზე კვლავ დადებულია ჩვენი ხალხების ღირსება და დამოუკიდებლობა: ჩვენს წინაშე დგას ჩვენი საერთო მტერი—გერმანიის ფაშიზმი. აღვიდგინოთ მეხსიერებაში დიდი წინაპრების ტარიელის, დავით სასუნელის, ბაბეკისა და ქოროღლის უკვდავი სახეები. დაე კავკასიის მიუვალი მთების უძირო ხეობები სამარე გახდეს გერმანელ ოკუპანტებისათვის.

მე მოგიწოდებთ სიძულვილისაკენ! მე მოგიწოდებთ ზურისძიებისაკენ! დაე მრისხანება, რომელიც დღეს ჩვენს გულში ბოშოქრობს, ცეცხლის ზეავად და-

ატყდეს თავს მტრებს. დაე სიკვდილი დაატყდეს თავს იმათ, ვინც სიკვდილისა და ნგრევის დროშა აღმართა ჩვენს მიწა-წყალზე. თვალი თვალისა წილ! სიკვდილმ სიკვდილისა წილ!

დღეს ჩვენ წმიდათა-წმიდა ფიცს ვაძლევთ ჩვენს დედა-სამშობლოს, რომ ზის თავისუფალ და აყვავებულ ქალაქებსა და მინდვრებზე მარად იკაშკაშებს დილის მზე და სამხრეთის ღამის თანავარსკვლავედი—როგორც მარადიული ვაზაფხულის სიმბოლო.

დღეს ჩვენ ფიცს ვაძლევთ ჩვენს გმირ წინაპრებს, რომ მათს წმიდათა-წმიდა აკლდამებს არ დავთმობთ დასანგრევად და შესაბილწავად.

ჩვენ ვფიცავთ ჩვენს პურ-მარილს, რომ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე ვიბრძოლებთ ჩვენი ხალხის ღირსებისა და თავისუფალი შრომისათვის.

ჩვენ ვფიცავთ დედის რძეს, რომელიც გვიწოდნა, რომ ჩვენი მკერდით დავიცავთ ფაშისტი ოფიცრებისა და ჯარისკაცებისაგან ჩვენს შვილებს და ამაღი კავკასიის ქალთა და ქალიშვილთა შეუზღალავ ნამუსს.

ჩვენ ფიცს ვაძლევთ ჩვენს კლარამოსილ კავკასიონს, რომ მისი მიუვალი მთების მწვერვალებზე მარად და ამაყად იფრიალებს ლენინისა და სტალინის აღისფერი დროშა!

ჩვენ აღარა გვყავს არც მონები, არც ბატონები,

სტალინი—ჩვენი გამარჯვების გზაა მზიური,

არის დიადი, უძლეელი საბჭოთა ხალხი

ლენინი—მისი დროშა არის მარადიული!

აყვავდი ლალად და იმღერე საბჭოთა მიწავ,—

მშობლიურ კრემლის ვარსკვლავების ნათელი გიცავს!

(ხანგრძლივი ტაში, რომელიც ოვაციაში გადადის. ყველანი ფეხზე დგებიან).

ნუ დაჰანებებთ გზას შესაბილწავად ჩვენს თავისუფლებას, ჩვენს კულუას

ხსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეკრეტატ ამხ. მ. დელზას სიტყვა

ამიერ-კავკასიის ხალხებო!

მრისხანე დღეებს განიცდის ჩვენი სამშობლო. ჟაციჰამია ჰიტლერის პირ-სისხლიანმა ურდოებმა დაიპყრეს უკრაინა, ბელორუსია, ჩრდილოეთ კავკასიის მნიშვნელოვანი ნაწილი, ყირიმი, დაიპყრეს ცენტრალური რუსეთის ცალკეული რაიონები და მოისწრაფვიან ამიერ-კავკასიისაკენ—ჩვენი მშობლიური, აყვავებული მხარისაკენ.

ჩვენი მხარის სიმდიდრე აურაცხელია. ნავთი და ქვანახშირი, სპილენძი და, მარგანეცი, ზე-ტყე და რკინა, ჩაი და ციტრუსები, ზოობალი და მამბა, ზორცი და თევზი, მატყლი და აბრეშუმი, საქართველოს ღვინოები და აფხაზეთის თამბაქო,—იი რისკენ იშვებენ ახლა თავიანთ ბინძურ ტორებს ხარბი გერმანელი ფაშისტი დამპყრობნი.

ძვირფასო ძმებო—ქართველებო და სომხებო, აზერბაიჯანელებო და აფხაზებო, აქარლებო და ოსებო. დადგა საყოველთაო-სახალხო ბრძოლის ქამი! იარაღი აისხით, ძმებო და დებო! იარაღი აისხით, ამიერ-კავკასიის მოძმე ხალხებო! ლოდინი არ შეიძლება. ახლა ან არასოდეს!

მტერი წინ მოისწრაფვის, მთელ თავის ძალებს ძაბავს, იგი თავხედი და უღმრთელია—ეს პირისხილიანი ფაშისტი მკვლელი. ამიერ-კავკასიის ხალხებო! მტერს თქვენთვის მოაქვს ისეთივე დამამცირებელი მონობა, როგორის შემოდებასაც პიტლერი ცდილობს უკრაინასა და ბელორუსიაში, სსრ კავშირის დროებით ოკუპირებულ რაიონებში.

გმირ წითელ არმიასთან ერთად ჩვენ შეგვიძლია შევაჩეროთ მტერი ამიერ-კავკასიის მისადგომებზე, შემდეგ კი გავანადგუროთ იგი და გავიწიროთ დასავლეთისაკენ, ვიდრე მთლიანად არ გავანადგურებთ.

მებრძოლებო, მეთაურებო და კომისრებო! სამშობლო თქვენ შემოგყურებთ. არც ერთი ნაბიჯი უკან! გავწყდეთ, უკან კი ნუ დავიხევთ!

უკრაინისა და ბელორუსიისათვის, მოსკოვისა და ლენინგრადისათვის, როსტოვისა და ყირიმისათვის ბრძოლებში, ლეგენდარული სევესტოპოლისათვის ბრძოლებში, საქართველოსა და სომხეთის, აზერბაიჯანისა და აფხაზეთის, აჭარისა და სამხრეთ-ოსეთის შვილებმა სიმამაცისა და გულადობის ნიმუშები გვიჩვენეს. აფხაზმა ხალხმა, რომლის სახელითაც გამოვდივარ აქ, თავისი წრიდან სამამულო ომის საკმაოდ ბევრი უშიშარი გმირი, სახელოვანი ვაჟკაცი წარმოშვა: მათ შორის საბჭოთა კავშირის გმირი ვლადიმერ ხარაზია, ტანკისტი შანგუა, პოლიტბელი ალიქსანდრე ნოზაძე, კავალერისტი ნესტორ ჩიჩბა, უფროსი პოლიტბელი ლევ ინაფხა, მეტყვიამფრქვევე პიანცა ქოლოკუა, სნაიპერი მიხეილ ცუშბა, მფრინავი ქიაზიმ აგრბა, მზვერავი ალექსი არშბა, შეკავშირე ქიაზიმ გუნბა.

აფხაზი ხალხის სახელოვანი შვილები, მოძმე საქართველოს და მთელი ამიერ-კავკასიის შვილებთან ერთად, შომაველშიც თავდადებულად იბრძოლებენ პიტლერულ ბანდიტთა წინააღმდეგ, ვიდრე სრულ გამარჯვებას არ მიაღწევენ საზიზღარ მტერზე.

ძმებო! სახელოვანი ქართველი ხალხის შვილებო! საქართველო უძველესი კულტურული ქვეყანაა. ქართველები მამაცი, მეომარი ხალხია. წარსულში უცხოელი დამპყრობნი არაერთხელ ცდილობდნენ დაემონებინათ საქართველო. აქ, ჩვენს მშობლიურ მიწა-წყლზე, ყოფილან რომაელები და ბიზანტიელები, სისხლისმსმელი თემურ-ლენგის ჯარები, აქ ყოფილა მძვინვარე შაჰაბაზი, აქ 1918 წელს იყვნენ გერმანიის პირისხილიანი ჯარებიც. მაგრამ გმირმა ქართველმა ხალხმა არ დაამონებინა მათ სამშობლო და ბრძოლის ქარცეცხლში, საუკუნეების მანძილზე გამოატარა თავისი ნაციონალური ღირსება, თავისი ენა, თავისი კულტურა. ქართველები სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში მიდიოდნენ დიდი რუსთაველის სიტყვებით „სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი“—და იმარჯვებდნენ. ასეა ახლაც. მაშ ნუ დავანებებთ საზიზღარ მტერს შესაბილწავად ჩვენს საყვარელ საბჭოთა საქართველოს—ხალხთა ბელადის დიდი სტალინის სამშობლოს.

საქართველოს მამაცო შვილებო! იყავით ღირსნი ჩვენი სახელოვანი წინაპრების—გიორგი სააკაძისა და პეტრე ბაგრატიონისა!

სომხეთის სახელოვანო შვილებო! ნუ დავანებებთ ფაშისტ ბარბაროსებს შესაბილწავად სომეხი ხალხის უძველეს კულტურას, ხალხისას, რომელმაც შექმნა გენიალური ლიტერატურული ძეგლი—დავით სასუნელი.

აზერბაიჯანის გულადო შვილებო! ნუ დავანებებთ ფაშისტ ნეცეს შესაბილწავად ნიზამისა და ახუნდოვის დიად ლიტერატურულ მემკვიდრეობას. ნუ დავანებებთ გერმანულ ფაშისტ ოკუპანტებს შესაბილწავად სახელოვან რევოლუციურ ქალაქს—ნავთის ქალაქ ბაქოს.

თავი დაეხაროთ მილიონობით საბჭოთა ადამიანების წინაშე, რომლებმაც სიცოცხლე გასწირეს ჩვენი სამშობლოსათვის ბრძოლაში! გახსოვდეთ—მათი სახელები შურისგებისაკენ მოგვიწოდებენ!

სიკვდილისა წილ—ორი სიკვდილი, სისხლისა წილ—პიტლერელ კაცის-მკვლელთა ორმაგი სისხლი!

ჩვენი ცოლებისა და დედების, ჩვენი დებისა და საცოლეების ღირსებისათვის, ჩვენი შვილების თავისუფლებისა და ბედნიერებისათვის! ჩვენი მშობლიური სოფლებისა და ქალაქებისათვის, ჩვენი სამშობლოსათვის—ჟლიტეთ, უკანასკნელ კაცამდე გაჟლიტეთ ყველა გერმანელი, რომლებიც ჩვენს წმიდათა-წმიდა საბჭოთა მიწა-წყალზე შემოიჭრენ, როგორც მისი ოკუპანტები.

საბჭოთა მეომრებო! უღმრთადად ჟლიტეთ მტერი! რაც უფრო მეტ გერმანელებს გავწყვეტთ, მით უფრო მოახლოვდება ჩვენი გამარჯვება!

სტალინური თანამეგობრობით მჭიდროდ შეკავშირებული ამიერ-კავკასიის ხალხები არასოდეს არ იქნებიან საზიზღარ გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა მონები.

ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკათა ხალხები, ამხანაგ ლავრენტი ბერიას მიერ აღზრდილნი სამშობლოს მტრებისადმი სტალინური შეტურიგებლობის სულისკვეთებით, ჩვენი პარტიის, ჩვენი დიდი ბელადისა და მასწავლებლის ამხანაგ სტალინის მითითებათა განუხრელად შესრულების სულისკვეთებით, —ყველაფერს გააკეთებენ იმისათვის, რომ დაიცვან საქართველო, აზერბაიჯანი და სომხეთი წყეულ პიტლერელ დამპყრობთა ველური ჟრდოებისაგან.

ძმებო და დებო! უფრო მაღლა აეწიოთ ლენინ-სტალინის დროშა, უფრო მტკიცედ შევამჭიდროოთ ჩვენი რიგები!

იარალი აისხით, ამიერ-კავკასიის თავისუფალო და ამაყო ხალხებო!

წინ—სამშობლოსათვის, სტალინისათვის! (ხანგრძლივი მქუხარე ტაში).

ჩვენი თავისუფალი სამშობლოსათვის

სომხეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილის სახალხო მასშავლაველ ამხ. სიმპა საბაქიანის სიტყვა

ძმებო სომხებო, ქართველებო, აზერბაიჯანელებო!

სომხებს არა ერთხელ უჩვენებიათ მთელი მსოფლიოსათვის, რომ ჩვენ რიცხვობრივად თუმცა მცირე, მაგრამ სულით კეთილშობილი და მამაცი ხალხი ვართ. დადგა დრო ერთხელ კიდევ ვუჩვენოთ ჩვენი თავისუფლებისმოყვარე სული, ჩვენი შვილების სიმამაცე, ჩვენი უსაზღვრო ერთგულება სამშობლოსადმი, დიდი საბჭოთა კავშირისადმი, ჩვენი მშობლიური სტალინისადმი.

სამამულო განმათავისუფლებელი ომი ჩვენგან მოითხოვს სიმამაცესა და ვაჟკაცობას, მზადყოფნას იმისათვის, რომ დავეღვაროთ სისხლი ჩვენი დიადი, წმიდა საბჭოთა სამშობლოსათვის.

ჩვენ, სომხები, ჩვენს საუკუნეობრივ მეზობლებთან—ქართველებთან და აზერბაიჯანელებთან ერთად პირველად როდი ვიბრძვით მჩაგვრელთა წინააღმდეგ. წარსულში ბევრ დამპყრობს უთელია ჩვენი ქვეყანა, მაგრამ ჩვენ არაერთხელ გაგვინადგურებია ისინი და გაგვირეკია ჩვენი ქვეყნის ფარგლებიდან.

ჩვენ გვყავდა სახელოვანი წინაპრები, პატრიოტი მხედართმთავრები—უშიშარი ვარდან მამიკონიანი, სახალხო მხედართმთავარი დავით-ბეგი, რომლებიც თავგანწირვით ებრძოდნენ უცხოელ დამპყრობთ.

ძმებო სომხებო! ფაშისტთა ურდოებთან თავგანწირული ბრძოლით ერთხელ კიდევ დავამტკიცოთ, რომ ჩვენ ჩვენი დიდი წინაპრების ღირსეული შთამომავალნი ვართ.

სომეხ ხალხს, რომელმაც თავისი სახელმწიფოებრიობა ჯერ კიდევ მეთოთხმეტე საუკუნეში დაკარგა, 600 წლის განმავლობაში არ დაუკარგავს რწმენა, რომ აღადგენდა თავის დამოუკიდებლობას, და უთანასწორო ძალებით დაუცხრომლად იბრძოდა თავისი სახელმწიფოებრიობის აღდგენისათვის, თავისი უფლებებისათვის, თავისი თავისუფლებისათვის.

ჩვენი ხალხის საუკეთესო შვილები თავიანთ სიცოცხლეს სწირავდნენ ამ დიადი იდეის განხორციელებისათვის.

მაგრამ მხოლოდ ოცდაორი წლის წინათ სომეხმა ხალხმა თავისი გმირული ბრძოლით, დიდი რუსი ხალხის დახმარებით განახორციელა თავისი საუკუნეობრივი ოცნება—აღადგინა თავისი სახელმწიფოებრიობა და მიიღო ნაციონალური აღორძინების შესაძლებლობა. საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის ეს ორი ათეული წელი სომეხი ხალხის ისტორიის ოქროს ხანაა, მის ისტორიაში უმაღალითო კულტურული და ეკონომიური აყვავების ეპოქაა.

ამ დიად მონაპოვრებს დღეს ხელჰყოფს პირისხილიანი ფაშიზმი, მას უნდა მოსპოს ჩვენი თავისუფლება, რომელმაც საუკუნეობით შევფრთხინვიდით, მოსპოს ჩვენი ნაციონალური კულტურა, ჩვენი სახელმწიფოებრიობა, მას უნდა გაეღიტოს ჩვენი ხალხი. მაგრამ დაე იცოდნენ მეოცე საუკუნის ბარბაროსებმა, რომ სომხეთის შვილები უკანასკნელ სულისთქმამდე დაიცავენ თავიანთ დამოუკიდებლობასა და თავისუფლებას. ფაშისტი დამპყრობნი ვერ შემოვლენ ამიერ-კავკასიაში! გავწყდებით, ჰიტლერელთა ურდოებს კი არ შემოუშვებთ ჩვენს წმიდათა-წმიდა მიწა-წყალზე.

ძმებო, ვიბრძოლოთ ღონეებით, იცოდეთ, რომ სამშობლოსათვის სიკვდილი უკედავებაა.

გავისენოთ მიქაელ ნაღზანდიანის სიტყვები:

სიკვდილი ყველგან ერთია მხოლოდ

კაცსაც სიკვდილი ერთხელ შეხვდება,—

მაგრამ ის არის ბედნიერი, ვინც

სამშობლოსთვის და ხალხისთვის კვდება!

მებრძოლებო და მეთაურებო—სომხებო, ქართველებო, აზერბაიჯანელებო! ახლა, როცა სისხლში დასერილი ტორი ფაშისტი მხეცისა ამიერ-კავკასიის ემუქრება, გახსოვდეთ, რომ თქვენ ხართ გულადი და მამაცი ხალხის შვილები, გახსოვდეთ, რომ თქვენ მოვალენი ხართ დაიცვათ ჩვენი დიადი მძლავრი სამშობლო, გახსოვდეთ, რომ თქვენ მოვალენი ხართ საკუთარი სიცოცხლის ფასად დაიცვათ საბჭოთა ამიერ-კავკასია.

გახსოვდეს, მებრძოლო! ჭაღარამოსილი მამაშენი, შენი მშობელი დედა, შენი საყვარელი ცოლი, შენი შვილები მოითხოვენ შენგან მიუფალ კედლად დადგე მტრის პირისპირ, შეაჩერო იგი, უკუაგდო დასავლეთისაკენ.

გახსოვდეს ეს და ცეცხლი დააწვიმე მტერს. დასწვი, დაფრფელი იგი, ჯლიტე, მუსრე გამხეცებული ჰიტლერელები, ანადგურე, ჰხოცე ისინი. ჰხოცე თუნდაც საკუთარი სიცოცხლის ფასად, მაგრამ ჰხოცე, ანადგურე საჩიზლარი მტერი.

ასეთია სამშობლოს წმიდა ბრძანება!

მშვიდობიანი მშენებლობის წლებში ამიერ-კავკასიის ხალხები მუდამ მიდი-

ოდნენ ახალი საზოგადოების წმენდელთა პირველ რიგებში. დიადი განსაცდელის მრისხანე დღეებში დავამტკიცეთ, რომ ამიერ-კავკასიის შვილები ბრძოლის ველზედაც პირველ რიგებში იქნებიან, არ შეუშინდებიან სიკვდილს და თავდადებით ახადგურებენ მტერს, დაიცავენ საბჭოთა სამშობლოს და გადააქევენ ამიერ-კავკასიის მიუვალ ციხე-სიმაგრედ, რომელსაც შეამსხვრევენ შობლს გერმანელ ფაშისტი დამპყრობნი.

ჩვენი მთები ამჟამად და მალაღია, ჩვენი ხეობები უფსკროა. დაე იცოდეს მტერმა, რომ ჩვენ, კავკასიელები, უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე ვიბრძოლებთ ჩვენი თავისუფლებისათვის, არ შევაბილწვინებთ მტერს იმას, რაც საუკუნეობით წმიდათა-წმიდად მიგვიჩნევია.

ჩვენი აყვავებული სამშობლოსათვის—წინ, მტრის გასანადგურებლად!

დაე კავკასიის მთების მისადგომებზე მტერი საკუთარ სისხლში ჩაიხრჩოს!

გაუმარჯოს ხალხთა სტალინურ მეგობრობას!

გაუმარჯოს სსრ კავშირს!

გაუმარჯოს ჩვენს დიდ მხედართმთავარს, ბრძენ ბელადს ამჟამად სტალინს! (მჭუბარე ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).

აზერბაიჯანელი ქალის წმიდა შიში

აზერბაიჯანის სსრ მასშავლაველი ქალის

საიდ იზანოვას სიტყვა

ძვირფასო ძმებო და დებო! მრისხანე საფრთხე დასტრიალებს თავს ჩვენს სამშობლოს, კავკასიის თავისუფლების მოყვარე ხალხებს.

ოც წელიწადზე მეტი ხნის განმავლობაში ჩვენ ბედნიერად ვცხოვრობდით, მშვიდობიანად ვშრომობდით, ვაწვებდით, ახალ ცხოვრებას, არავის არ ვემუქრებოდით.

მაგრამ ცოფიანი ფაშისტი ძალები შემოიჭრნენ ჩვენს აყვავებულ საბჭოთა მიწა-წყალზე. მათ გადასწევს ასობით საბჭოთა ქალაქები და ათასობით ჯოფლები, მორწყეს ისინი უმწეო ადამიანთა სისხლით. ახლა მათ სურთ შემოიჭრან ჩვენში, ხელთ იგდონ კავკასია. ამიერ-კავკასია, ხელთ იგდონ მთელი ჩვენი სიმდიდრე. წავდართვან ჩვენი პირუტყვი, მინდვრები და ჩვენი შრომის ოფლით მორწყული მიწა.

საშინელი ტანჯვა და გაღატაკება. შიმშილი და სიკვდილი მოელის ყველას, ვინც მოექცევა ჰიტლერული ყაჩაღების ბატონობის ქვეშ. მათ სურთ გერმანელ ბარონებს მისცენ ჩვენი მამა-პაპის მიწა, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლებამ სამუდამოდ დაუმკვიდრა კოლმეურნეობებს, ხოლო კოლმეურნენი თავის მონებად გადააქციონ.

საშინელი ბედი განუშადა კაცქამია ჰიტლერმა ქალს. ოკუპირებული ოლქების ქალები განწირული არიან პარტიის აყრისა და შებილწვისათვის. ფაშისტი მოძალადენი ნამუსს ხდიან მათ, ერეკებიან საროსკიპოებსა და დასაგრილებელ პუნქტებში, აქცევენ თავის მხევლებად.

საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის წლებში აზერბაიჯანელი ქალი ვახდა თავისი ქიყნის ბატონ-პატრონი, მაშაყის ამჟამადი და მეგობარი, თავის სუფალი მოქალაქე და სოციალისტური წმენდლობის სრულუფლებიანი მონაწილე.

ჰიტლერს სურს წაგვართვას ეს, სისხლით მოპოვებული თავისუფლება. მას სურს დაანგრიოს ჩვენი მშობლიური კერები, მოგვისპოს დედობის სიხარული.

ფაშისტი კაციჰამიების მიერ დაღვრილ ყოველი წვეთი სისხლი შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს. შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს დედის მწუხარება. შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს. დაობლებული ბავშვთა ცრემლები. შურისძიებისაკენ მოგვიწოდებს გადამწვარ სოფელთა და ქალაქთა ნანგრევები.

ჩვენ, აზერბაიჯანელმა ქალებმა, ვისწავლეთ ფაშისტი მტარვლებისადმი ნამდვილი სიძულვილი! ჩვენ ვისწავლეთ შურის საძიებელი იარაღის გამოყენება!

ჩვენი ქმრები, ძმები და ვაჟები ფრონტზე წავიდნენ—ჩვენ დაზგებთან მათი ადგილი დავიკავეთ. ორიათასზე მეტმა ახალგაზრდა აზერბაიჯანელმა ქალმა ისწავლა ტრაქტორების, კომბაინების, კოლმეურნობათა ავტომაქანების მართვა, ათასობით ქალები გახდნენ შესანიშნავი მეიარაღენი, ნავთის ოსტატნი, ორთქლმავლებისა და გემების წამყვანნი. აზერბაიჯანელი ხალხის ბევრმა მამაცმა ქალიშვილმა, როგორც მაგალითად, სნაიპერმა ზიბა განიევამ, სამედიცინო დამ ბეიუჟ ხანუმმა, ახალგაზრდა სანიტარმა ქალებმა ფაშაევამ, ალიევამ და სხვებმა, ბრძოლის ველზე დაგვანახვა ჰიტლერელებისადმი თავისი სიძულვილის ძალა.

დედებო და დებო! აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის თავისუფლო ქალებო, მთელი ჩვენი ძალ-ღონე მოვახმართ საზიზღარი მტრის განადგურებას. დაე ჩვენი წითელი არმიის მრისხანე ცეცხლთან ერთად საზიზღარი ჰიტლერელ მკვლელებს თავს დაატყდეს საბჭოთა ამიერ-კავკასიის ქალთა წყევლა-კრულვაც! დაიცავით თქვენი შვილების აკვნები, დაეუფლეთ საბრძოლო იარაღს, საჰაერო და ქიმიური თავდაცვის ყველა საშუალებას! დაიცავით თქვენი კერები, როგორც იცავენ ჩვენი მთების დედა-არწივები თავის ბუდეს, თავის მართეებს!

ვერა, გულდამშვიდებით ვერ დაიძინებს ვერც ერთი დედა, სანამ მსოფლიოში დაძრწის საშინელი აჩრდილი ჰიტლერიზმისა, სანამ დაძრწის ფაშისტური ბანდა ბავშვის მკვლელებისა და ყაჩაღებისა.

მიეცით რა წმიდათა-წმიდა სამამულო ომში ჩვენს შვილებს, ქმრებს, ძმებს, ჩვენ ვეუბნებით მათ:

-- გაბედულად წადით ბრძოლაში, დაე თქვენს მკლავში გადმოვიდეს ქოროღლის დევგმირული ძალა. დაე თქვენი გული აღივსოს ბაბეკის სიმამაცით. დაე აღგაფრთოვანებდეს თქვენ ლენინ-სტალინის დიადი დროშა! თქვენი სიცოცხლის დაუშოვავად ებრძოლეთ მოსისხლე მტერს, უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლეთ მშობლიური მიწა-წყლის განთავისუფლებისათვის, ჩვენი საყვარელი სამშობლოსათვის, ჩვენი მამა სტალინისათვის.

მამაცსა და გულოვანს აზერბაიჯანელი ქალის სიყვარული ელის, ლაჩარს კი—მისი ზიზღი.

დედებო და დებო! მიეცეთ ჩვენს სოციალისტურ სამშობლოს წმიდათა-წმიდა ფიცი, რომ მთელ ძალ-ღონეს მოვახმართ დიადი და კეთილშობილური მშენის მიღწევას—ფაშისტური ჭირის მოსპობას.

გაუმარჯოს ამიერ-კავკასიის და მთელი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ერთიანობას!

გაუმარჯოს საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის კოლმეურნე გლეხობის ურდევ მეგობრობას!

გაუმარჯოს თავისუფალ საბჭოთა ქალს!
 გაუმარჯოს გმირ წითელ არმიას და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს!
 გაუმარჯოს დიდ ბელადს და მხედართმთავარს, ჩვენს მშობლიურ სტალინს!
 (მჭუზარე ტაში).

უკუპაქციოთ და გაჰანადგუროთ პანდალები

ქართული მფარვის კონსტანტინე გამსახუაძის სიტყვა

ამხანაგებო!

გაველურებულმა გერმანულმა ფაშიზმმა დაიმონა დასავლეთ ევროპის ერები და უნდა ბოროტი შეასხას კაცობრიობის პროგრესიულ აზროვნებას და მის კულტურას. მან გაუგონარი სისასტიკით შემუშრა ნაციონალური კულტურანი საფრანგეთისა, ბელგიისა, ნორვეგიისა.

გერმანულმა ფაშისტმა დაპყრობლებმა მოსპეს ნაციონალური სახელმწიფოები ჩეხოსლოვაკიებისა, პოლონელებისა, იუგოსლავებისა. მათ სურთ აღკვეთონ ყოველივე, რთაც თავი მოაქვს განათლებულ კაცობრიობას — თავისუფლება მწერლობისა, მეცნიერება, ხელოვნება.

ეს ვანდალები ახალი დროისა დღისით-მზისით თავს დაესხნენ ჩვენი ქვეყნის აყვავებულ მშვიდობიან ქალაქებს, ანგრევნენ ჩვენი კავშირის უნივერსიტეტებს, სკოლებსა და კოლმეურნეობებს; უკრაინის, ბელორუსიის, ლიტვის, ლატვიის, ესტონეთის, მოლდავეთის ხალხებს მათ წარსტაცეს თავისუფლება შრომისა და ნაციონალური კულტურის შექმნისა.

ჰიტლერსა და მის დამქაშებს ეგა სწადიათ: ხაზი გადაუსვან ევროპის ერების ნაციონალურ თავისუფლებას და აღმართონ შავბნელი და საშინელი მიხაკისფერი ყაზარმა, სადაც მხოლოდ „არიელები“ იქნებიან ხელისუფალნი.

ევროპის ხალხების გენიამ ვერ იგუა ის უღელი, რომელიც მრავალი საუკუნის მანძილზე სულს უზუთავდა მათ, იმ ანაციონალი კონგლომერატის მეოხებით, რომელსაც ეწოდებოდა რომის იმპერია გერმანული ნაციისა.

ვერც მონოპარტემ შესძლო თავზე ხმალი გადაემტვრია არაფრანგთათვის და უნიფიცირებული იმპერია დაეარსებინა ევროპის კონტინენტზე.

თავისუფლებისმოყვარე ხალხების ენერგიამ დაამხო ანაციონალური იმპერიები ჰაბსბურგებისა, ჰოჰენცოლერნებისა და რომანოვებისა, ჩვენს თვალწინ.

ჰიტლერის შავი კოროსები ვერ შესძლებენ ერთ უღელში შეაბან ევროპისა და აზიის ერები, ყველას ენები ამოსძალონ პირიდან და გერმანული ენა შეაჩერონ ყველას.

სამარცხვინო უღელს მონობისას არასოდეს არ შეურიგდება პროგრესიული კაცობრიობა. ვეღარც ის პროვოკაცია გასქრის, რომელიც დასძრა ფაშისტურმა პროპაგანდამ, სახელდობრ: „უღელის აღძვრა საბჭოთა კავშირის ხალხთა შორის“.

მრავალ კირნახულ ქართველ ხალხს ორი ათასი წლის მანძილზე მხარდამხარ უბრძოლია სომეხ თანამომეებთან ერთად. ჩვენ არაერთხელ შემოგვეცეთია ტანზე აბჯარა: ხაზარების, არაბების, სელჯუკთა და მონღოლთა იმპერიებისტური ურდოების წინააღმდეგ ბრძოლებში.

ჰიტლერელი დამპყრობელნი თავაგდებულად იხსენიებენ აღმოსავლეთის კულტურას. მაგრამ სამართალი გაიმარჯვებს და ევროპამ ქედი უნდა მოიხაროს ჩვენი წინაპრების დიდი კულტურულ-ისტორიული ღვაწლის წინაშე.

ეს ჩვენს მკერდს აწყდებოდნენ აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ დაძრული მტაცებელი ნომადების ურდოები, ეს გახლდათ ჩვენი მამაცი წინაპრები, ვინც ევროპას იფარავდა ამ ურდოების განუკითხველი ექსპანსიისაგან.

მცხეთა და ვალარშაპატი, გარნისი და ბოლნისი, გელათი და გელართი—ეს ყოველივე იმ ბნელ საუკუნეებში შეუქმნიათ საქართველოს და სომხეთის ხუროთმოძღვრების დიდოსტატებს, როცა ტევტონები ჯერ კიდევ ველურები იყვნენ, ძაღლის ხორცსა სჭამდნენ და ჩაღლით დახურულ ბანაკებში ცხოვრობდნენ.

რუს და უკრაინელ ხალხებთან ერთად ჩვენ გაგვიღია სისხლი ჩვენი ნაციებისა ჩინგისხანის, ბათუს, ჯვებეს და თემურლენგის ურდოებისაგან ევროპის დასაცავად.

ქართველ ხალხს არასოდეს დაავიწყდება ის ძმური თანადგომა, რომელსაც რუსი ხალხი უწევდა მისი ისტორიის უმძიმეს დღეებში.

დიდია ძალა სტალინური თანამშობისა ჩვენს კავშირში. მტრის ვერავითარი ძალები ვერ დაარღვევენ იმ მკიდრო მეგობრობას, რომლითაც შეკავშირებული არიან სომეხი და ქართველი, აზერბაიჯანელი და უზბეკი, რუსი და უკრაინელი—პარტიული და უპარტიო. ყველანი დარაზმული ვართ ჩვენს ქვეყანაში სტალინის დიდი დროშის გარშემო, კომუნისტური პარტიის გარშემო.

ჩვენი საზღვრებიდან უკუვადებთ საზიზღარ მტერს!

ამ დიდი განსაცდელის ჟამს, ისე როგორც არასდროს, გააღმასებული ენერგიით უნდა ვიბრძოლოთ და ვიშრომოთ ჩვენი ქვეყნის გადარჩენისათვის.

გაუმარჯოს ხალხთა სტალინურ მეგობრობას!

გაუმარჯოს ჩვენს მამაც წითელ არმიას!

გაუმარჯოს ჩვენი ბრძოლის, ჩვენი თავისუფლებისა და ღირსების დროშას—ლენინ-სტალინის დროშას!

ჩვენს გამარჯვებას გაუმარჯოს, ამხანაგებო! (ხანგრძლივი ტაში, ყველანი ფეხზე დგებიან).

ბაქო სოციალიზმის მიუშავი სიხე-სიმაგრეა

პარტიის კომუნის სახელობის ქარხნის მმართველ მუშის ახს. გ. ხაჩიტონოვის სიტყვა

ამხანაგებო! ბაქოს მუშების, საბჭოთა კასპიის მეზღვაურების სახელით მხურვალედ მოგესალმებით თქვენ, საბჭოთა ამიერ-კავკასიის ქალაქებისა და სოფლების მშრომელო!

ფრონტი მოგვიახლოვდა.

ფაშისტი არამზადები თავის ჯარისკაცთა გვამებზე მოაბიჯებენ, მაგრამ წინ მოისწრაფვიან და სურთ ხელთ იგდონ კავკასია, რაღაც უნდა დაუჯდეთ. მათ იმედი აქვთ, რომ აქ, სადაც ცხოვრობენ ათობით სხვადასხვა ეროვნებანი, ისინი შესძლებენ, გააცოცხლონ ძველი ნაციონალური შუღლი, კვლავ დააბრუნონ ძმათამკვლელი მტრობის დროება, ერთმანეთს მიუსიონ ხალხები. მაგრამ ჰიტლერი აქაც მოტყუვდა ანგარიშში, ისევე როგორც მოტყუვდა იგი ბევრ რამე სხვაში.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა სტალინური მეგობრობა ურღვევია. ჩვენ ძმები გაეხდით და ძმა დანას არ აღმართავს ძმის წინააღმდეგ. ჩვენ ვიცით, რომ ჩვე-

ნი ძალა ერთიანობაშია, რომ მანამდე, სანამ ჩვენ ერთად ვართ და ერთობლივად ვიბრძვით, ვერავითარი მტერი ვერ დაგვძლევს.

შეხედეთ დღევანდელს ნავთის ქალაქ ბაქოს! ოდესღაც მის ქუჩებშიც სისხლი მდინარეებად იღვრებოდა. ცარიზმი და ყოველნაირი ნაციონალისტური სიბილწე ერთმანეთს უსევდნენ ხალხებს, რათა განემტკიცებინათ თავისი ძალაუფლება და ბატონობა.

ახლა კი ერთიან შეხმატკბილებულ ოჯახად შრომობენ რუსები და აზერბაიჯანელები, ქართველები და სომხები, უკრაინელები და ბელორუსები, შრომობენ ისე, როგორც ჯერ კიდევ არასოდეს არ უშრომნიათ, მთელ თავის ძალღონეს, მთელ თავის ენერგიას ახმარენ ფრონტისადმი დახმარების საქმეს.

ჩვენ, ყველას, გვაქვს ერთი მისწრაფება, ერთი ფიქრი—გავანადგუროთ და მოვსპოთ საზიზლარი ჰიტლერული ბანდა.

არა ერთმა ათასმა ფაშისტმა არამზადამ ჰპოვა თავისი აღსასრული ჩვენი ხელით დამზადებული საბრძოლო იარაღისაგან.

იმ პროდუქციას, რომელსაც ჩვენ ფრონტისათვის ვამზადებთ, ჩვენ ვაქსოვთ ჩვენი უშრეტე გულსწყრომის მთელ ძალას, ჩვენს უდიდეს სიძულვილს ჰიტლერული ნახინჯებისადმი.

ჰიტლერელებს ნავთი ელევათ, ნედლეული ელევათ. ისინი ცდილობენ განახორციელონ თავისი ბოდვით ოცნება, გამოიჭრან აპშერონის ნავთის უღვევლი მარაგისაგან.

ჩვენ მძიმე დღეებს განვიცდით. მაგრამ პირველად როდი ჩავუგდევართ ისტორიას მკაცრ განსაცდელში. გაიხსენეთ 1918 წელი, როდესაც გერმანიის იმპერიალიზმს უნდოდა ხელში ჩაეგდო ბაქო. მაშინ ჩვენ თითქმის უიარაღონი ვიყავით და იარაღის კეთება არ ვიცოდით. ჩვენ არ გვყავდა არმია, გერმანელები, ცდილობდნენ ეთარეშნათ აზერბაიჯანში, როგორც თავის კოლონიაში. ისინი შეუთანხმდნენ მოლაღატე, კონტრრევოლუციურ მუსავატისტურ მთავრობას იმის შესახებ, რომ აზერბაიჯანში შეექმნათ გერმანელთა განსაკუთრებული ექსტერიტორიული შეიარაღებული რაზმები გერმანელ კოლონისტთაგან. ისინი თავაწყვეტილად სძარცვავდნენ აზერბაიჯანს, ეზიდებოდნენ იქიდან ნავთს, ბენზინს, ბამბას, ბრინჯს, ხორბალს. მაგრამ მაშინაც ბაქოს მუშებმა, აზერბაიჯანის ხალხმა ჰპოვეს თავისში ძალა იმისათვის, რომ განედევნათ საზიზლარი ოკუპანტები. ყოველი მხრიდან მტრებით გარშემორტყმული ბაქოელები განაგრძობდნენ საბჭოთა ქვეყნის მომარაგებას საწვავი მასალით.

ახლა ჩვენთან არის სახელოვანი წითელი არმია, ჩვენთან არის მთელი მძლავრი საბჭოთა ხალხი. თუ საჭირო იქნება, მთელი ნავთის ქალაქი ბაქო ხელში აიღებს იარაღს, რათა დაიცვას თავისი მშობლიური მხარე. მოვკვეთოთ ფაშისტური ტორები, რომლებიც გამოწვდილია ამიერ-კავკასიის ზღაპრული სიმდიდრისაკენ! ჰიტლერელები ვერ იხილავენ ბაქოს ნავთს! აღვმართოთ აქ შეურყეველი ციხე-სიმაგრე! არ დავთმოთ მშობლიური ამიერ-კავკასია ბარბაროსების მიერ წასაბილწავად.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა მეგობრობა უნდა იქნეს და იქნება კიდევ ის სალი კლდე, რომელზეც დაიმსხვრევიან ჰიტლერელთა ურდოები!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხების ერთიან ოჯახს!

გაუმარჯოს ამიერ-კავკასიის დიდ შვილს, ჩვენს მხედართმთავარს, ჩვენს საყვარელ სტალინს! (მჭუხარე ოვაცია ამხანაგ სტალინის პატივსაცემად).

დავამსხვირით პიჭღაის სახმადრო მანქანა

სომეხი პოეტის ნაირი ზაბიანის სიტყვა

ჩვენი ღვიძლო ძმებო—ქართველებო, აზერბაიჯანელებო, ძმებო და დებო სომეხებო!

გერმანელ ბარბაროსთა ურდოები საკუთარი სისხლის მორევში მოისწრაფვიან სამხრეთისაკენ, მოძვრებიან ჩვენი მდიდარი და მშვენიერი ამიერ-კავკასიისაკენ. ნავთის სუნმა, ჩვენი პლანტაციებისა და მინდვრების უდიდესმა დოვლათმა შორიდანვე თავბრუ დაასხა ნაცემ პიტლერელ გენერლებს. ისინი ცდილობენ მოსწყვიტონ ამიერ-კავკასია საბჭოთა კავშირის ცენტრებს, რათა გაგვწელიტონ ჩვენ. მათ სურთ მოგვწყვიტონ დიდ რუს ხალხს, რომელთან ერთადაც ჩვენ მძლავრნი და უძლეველნი ვართ, რომელსაც უყვარს და პატივს სცემს ჩვენს ნაციონალურ კულტურას, ჩვენს ისტორიას, ჩვენს ხალხს და რომლის დახმარებითაც აყვავდა და გამდიდრდა ამიერ-კავკასია, აღორძინდა ჩვენი სომხეთი—მთელ მსოფლიოში გაფანტულ ყველა თავისუფლებისმოყვარე სომეხთა იმედი და სამშობლო. მათ სურთ წაგვართვან ჩვენი დედა-სამშობლო, წაგვართვან ღირსება და თავისუფლება, გაჟლიტონ ჩვენი ხალხი.

„საჭიროა დავაბრუნოთ თანმიმდევრული უმეცრება“ — პირველყოფილი ადამიანის ამ ველური ღრინაცელით მოდის პიტლერი. იგი გვემუქრება გახურებული შანთით ამოსწვას ჩვენი ენა, ჩვენი მეხსიერება რათა მიხაკისფერი მონათმფლობელის უღელქვეშ ჩვენ ვიმუშაოთ, როგორც მონებმა. მას სურს, რომ ამიერიდან აღარ წარმოითქვას სიტყვები—სომხეთი, საქართველო, აზერბაიჯანი, მოძმე ხალხები. მას სურს პიტლერული იმპერიის პროვინციად გადააქციოს ჩვენი სამშობლო. ჩვენ შოლტს დაგვიშენენ, თუ შიმშილისა და დაღლილობისაგან დავსუსტდებით, ჩვენ დაგვხვრეტენ, თუ ღონეზიზღილი დავეცემით.

წყვეთ წარსულში ერთა შორის ხოცვა-ჟლეტის სისხლიანი საშინელებანი მკრთალი მოსჩანან იმ საშინელების წინაშე, რაც მოაქვს ხალხებისათვის პიტლერელ მტარვლების არმიას, რომლებიც საბავშვო ბალებს ბომბავენ, ბავშვთა გამხრწნელების, მოხუცთა მკვლელების, ისტორიული ძეგლთა გამანადგურებლების არმიას. საშინელება დანტეს ჯოჯოხეთისა, რაც დამყარებულია ევროპაში და მტრის მიერ დაპყრობილ საბჭოთა რაიონებში, თავს დასტრიალებს მთელ მსოფლიოს. პიტლერს კაცობრიობისათვის მოაქვს მთელი ათასეული წლას საშინელება და უმეცრება.

ეს არ მოხდება! შეურყვეველ საღ კლდესავით დგას ძლიერი საბჭოთა ხალხი თავის წითელ არმიასთან ერთად. ჩვენ უკვე არა ერთხელ გაგვინადგურებია პიტლერის ბანდები და გვიჩვენებია მათზე გამარჯვების გმირული მაგალითები. გარდუვალი დამარცხების საფრთხის წინაშე, ჟვანასკნელი ძალ-ღონის დაძაბვით მტერი მოისწრაფვის საბჭოთა კავშირის სიღრმეში. გადაულობოთ მას გზა, შევაჩეროთ და უკუვაქციოთ გაცოფებული მხეცი—ასეთია მომენტის მბრძანებლური მოთხოვნა, და იგი უდიდესი სისწრაფით უნდა შესრულდეს.

ფრონტზე და ზურგში მყოფო ძმებო და დებო, კიდევ უფრო მჭიდროდ დავირაზმოთ სტალინის გარშემო, კიდევ უფრო მაგრად ვუტყუათ პიტლერის სამხედრო მანქანას, დავაჩქაროთ მისი დაღუპვა. ფაშიზმის არსებობის ყოველ დღეს ათეულ წლების ტანჯვა მოაქვს მთელი კაცობრიობისათვის. ვიდრე პიტლერიზმი არსებობს, არავის არ შეიძლება ჰქონდეს ბედნიერება, სადაც უნდა იყოს იგი, რა ენაზეც უნდა ლაპარაკობდეს და რა ტომსაც ეკუთვნოდეს. სწო-

რედ ამიტომ წითელი არმიის გამარჯვება ყველა ხალხთა გამარჯვებაა. მაშ და-
ვაჩქაროთ გამარჯვება!

ამიერ-კავკასიის მოძმე ხალხებო, წითელი არმიის მეზრძოლებო, მეთაუ-
რებო, კომისრებო, პოლიტმუშაკებო! ჰიტლერელები აწამებენ ჩვენს დედებს და
ჩვენს შვილებს, მათ სურთ გაგვქლიტონ ჩვენ. მაშ მუსრი გავავლოთ ფაშისტ
ცოფიან ძალებს!

ამიერ-კავკასიის შვილებო, საფრთხე, რომელიც ჩვენს საბჭოთა სამშობ-
ლოს ემუქრება, უშუალოდ და მწვავედ ჩამოაწვა ჩვენს მშობლიურ ამიერ-კავ-
კასიას. მრისხანე საფრთხის დღეებში, რომელიც თავს დასტრიალებს ჩვენი
მთების ამაყ მწვერვალებს, კიდევ უფრო მაღლა ავწიოთ სტალინური მეგობრო-
ბის დროშა, ჩვენი ძმობის დროშა.

მოგვეთოთ ხელი, რომელიც ემუქრება ჩვენს მეგობრობასა და სიყვარულს.
ფრთიან შეხმატკბილებულ ოჯახად ვეკვეთოთ მტერს, ისევე როგორც ვკვეთე-
ბივართ და დაგვიმარცხებია წარსულში, როგორც დაგვიმარცხებია მოსკოვთან,
(ტაში).

გმირთა სიკვდილი შურისძიებას მოითხოვს. გამარჯვება ჩვენ დაგვრჩება,
და სირცხვილი იმას, ვინც შედრკება და დააყოვნებს ჩვენს გამარჯვებას!

სიკვდილი გერმანელ ოკუპანტებს!

გაუმარჯოს ხალხთა სტალინურ მეგობრობას!

გაუმარჯოს წითელ არმიას!

გაუმარჯოს სტალინს! (მჭუხარე ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).

ჩვენთან აკიან მთელი კავკასიის პროპაგანდისტი ძალები

აქადამიკოს ი. ბერიტაშვილის სიტყვა

ჰიტლერული იმპერიალიზმი—კაცობრიობის ეს დაუძინებელი მტერი, რო-
შელმაც ჩაახშო ცივილიზაცია და კულტურა მის მიერ დაპყრობილ ქვეყნებში,
ამოცანად ისახავს მთელ მსოფლიოში დაამყაროს ველური, მონათმფლობელური
რეჟიმი ერთი მუჟა გერმანელი ყაჩაღების—ბანკირებისა და ბარონების მეთაუ-
რობით.

გერმანელ ფაშისტთა ურდოები ხელს უპოტინებენ საბჭოთა ამიერ-კავკა-
სიას, ისინი ემუქრებიან თავისუფალ საქართველოს, თავისუფალ აზერბაიჯანს,
თავისუფალ სომხეთს, მათ სწყურიათ გასთელონ ჩვენი ნაციონალური კულტუ-
რა, გაანადგურონ ჩვენი აკადემიები, უნივერსიტეტები, დაანგრიონ ჩვენი სკო-
ლები, ბოლო მოუღონ ჩვენს მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობას, გადააქ-
ციონ ჩვენი ქვეყანა გერმანიის მონათმფლობელური სახელმწიფოს პროვინციად.

მეცნიერებისა და კულტურის უდიდეს მიღწევებს საქართველოში, აზერ-
ბაიჯანსა და სომხეთში სერიოზული საფრთხე ემუქრება. მხოლოდ საბჭოთა ხე-
ლისუფლებამ შესძლო უზრუნველყო მეცნიერული ცხოვრების სწრაფი განვითა-
რება ჩვენს მოძმე საბჭოთა რესპუბლიკებში. მეცნიერებამ საქართველოში ფარ-
თოდ იწყო განვითარება მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ.
ცნობილია საქართველოს მეცნიერული აზროვნების მიღწევები ისტორიული
მეცნიერების დარგში, წარსულის უმდიდრესი ლიტერატურული მემკვიდრეობის
შესწავლის დარგში, მათემატიკური დისციპლინების, ქიმიის, ფიზიოლოგიის

დარგში, ფსიქოლოგიურ მეცნიერებათა დარგში და სხვ. საქართველოს მეცნიერთა ნაშრომებმა ყველა წინაპირობა შექმნეს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გახსნისათვის, რაც კიდევაც განხორციელდა. მეცნიერებისა და კულტურის ყველა ამ მიღწევას დღეს მტერი ემუქრება.

ჩვენ ყველა პირობა მოგვეპოვება იმისათვის, რომ დავამარცხოთ გერმანელ ფაშისტთა ურდოები. საჭიროა სრულად გამოვიყენოთ ეს შესაძლებლობანი, სინამდვილედ ვაქციოთ ისინი. ამისათვის საჭიროა ჩვენი თავდადებული დახმარება ფრონტისადმი, ამისათვის საჭიროა თავგანწირულად დავიცვათ საბჭოთა მიწის ყოველი ნაქერი. მტერი შეჩერებულ უნდა იქნას და იგი შეჩერებული იქნება კიდევ. არასოდეს არ დავუთმობთ მტერს კავკასიის სიმდიდრეებს, არ დავუთმობთ ჩვენს ნათეს, რომელიც ასაზრდოებს ჩვენს საბრძოლო ფრონტს, ჩვენს ტანკებსა და ავიაციას, არ დავუთმობთ ნედლეულსა და სურსათს, რომელიც უხვად მოეპოვებათ ამიერ-კავკასიის მოძმე საბჭოთა რესპუბლიკებს.

ჩვენ, საბჭოთა მეცნიერნი, პირობას გაძლევთ თქვენ, ძვირფასო ძმებო და დებო, რომ მტკიცედ და ბოლომდე ვიმუშავებთ ჩვენს საბრძოლო პოსტებზე ფრონტის დასახმარებლად. ჩვენ ვიცით, რომ ჩვენთან ერთად არიან მთელი მეცნიერული მსოფლიოს პროგრესული ელემენტები, ყველა ისინი, ვისთვისაც ძვირფასია მეცნიერება, მისი დიადი მონაპოვარნი, რასაც ხელჰყავს ჰიტლერიზმი, ეს მეცნიერების მტერი, რომელიც ცდილობს დააბრუნოს ბარბაროსობის, ნაციონალური ჩაგვრისა და რეაქციის შავბნელი დროება. მეცნიერების მოწინავე ადამიანები ყველა ქვეყანაში ალტაცებით აღიგნებენ თვალყურს წითელი არმიის გმირულ ბრძოლას. მრავალრიცხოვანი განცხადებებით, რეზოლუციებით და თავისი მმართველი წრეებისადმი გაგზავნილი დეპეშებით ისინი მოითხოვენ, რომ დაჩქარდეს მეორე ფრონტის შექმნა ევროპაში და უკვე ახლავე გამანადგურებელი ლახვარი ჩაეცეს ჰიტლერს დასავლეთში. კერძოდ, მე მივმართავ ჩემს ძვირფას კოლეგებს ფიზიოლოგებსა და ნევროლოგებს პროფესორ ჩარლზ სკოტ შერინგტონს (ოქსფორდი), ლონდონის უნივერსიტეტის პროფესორ არჩიზად გილს, კემბრიჯის უნივერსიტეტის პროფესორ ედრიანს, პროფესორ იკლს (სიდნეი), პროფესორ გასერს (ნიუ-იორკი), პროფესორებს კენონს (ჩიკაგო), ერლანგერს (სან-ლუი), ფულტონს (ნიუ-იორკი), ჰუდსონ ჰერიკს (ჩიკაგო), რენსონს (ჩიკაგო), ლემლის (აშშ). აგრეთვე ყველა სხვა კოლეგებს მისალმების სიტყვებით და მოვუწოდებ მათ გააკეთონ ყოველივე, რაც მათზეა დამოკიდებული, ჩვენი გამარჯვების უზრუნველყოფისათვის, პროგრესის, მეცნიერებისა და ცივილიზაციის ინტერესთა გამარჯვებისათვის.

ჰიტლერი ვერასოდეს ვერ შესძლებს უკუღმა დაატრიალოს ისტორიის ჩარხი, ისევე როგორც არ შეიძლება უკან დაბრუნებულ იქნას მდინარის დენა. ჰიტლერი ვერასოდეს ვერ შესძლებს მოსპოს მეცნიერების უძვირფასესი მონაპოვარნი, მისი განძები, რომლებიც დაგროვილია საუკუნეებით და მთელი კაცობრიობის პროგრესის საქმეს ემსახურება.

შევაშვიდროთ ჩვენი ძალები, ძვირფასო მეგობრებო, ჩვენი სიცოცხლისა და ბრძოლის ყოველი საათი და ყოველი წუთი დავუმორჩილოთ მტრის განადგურების საქმეს. სასტიკი ლახვარი ჩავეთ სისხლმომწყურებულ მტაცებელს ამიერ-კავკასიის მისადგომებზე, უკუვაქციოთ იგი დასავლეთისაკენ, უზრუნველყოთ და შევინარჩუნოთ ჩვენი თავისუფალი ცხოვრება, ჩვენი ცოლ-შვილის სიცოცხლე.

ლენინ-სტალინის დროშით ჩვენ ყოველთვის ვიმარჯვებდით ჩვენს მტრებზე, რა სიძნელეებიც არ უნდა მდგარიყო ჩვენს გზაზე.

ამ სახელოვანი და დიადი დროშით ამჯერადაც გავიმარჯვებთ. (ხანგრძლივი ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).

წყაუდი გერმანელი უაზრისკაბი პაკ იხილავენ საბჭოთა ამიერ-კავკასიას

გენერალ-მაიორ ა. ბაზინის სიტყვა

ამხანაგებო! საბჭოთა ამიერ-კავკასიის მუშებო, კოლმეურნეებო, ინტელიგენციო!

მტერი ჩვენი ქვეყნის სიღრმეში მოძვრება. ჰიტლერელთა ურდოები ამიერ-კავკასიისაკენ ისწრაფვიან. მათ იზიდავს ჩვენი სიმდიდრეები, ჩვენი ნავთი, ბამბის მინდვრები და ჩაის პლანტაციები, მარგანეცისა და სპილენძის მადაროები. მტერს უნდა წავვართვას ეს სიმდიდრეები, დაიმონოს ქართველები, სომხები, აზერბაიჯანელები, გადააქციოს ისინი გერმანელი ბარონებისა და მემამულეების მონებად.

გერმანელ ფაშისტთა არმია უკანასკნელ ძალ-ლონეს ძაბავს, ბრძოლაში მას თავისი უკანასკნელი რეზერვები გამოჰყავს.

ზაფხულის დამდეგს გერმანიის სარდლობამ ფრონტის სამხრეთის უბნებზე უდიდესი რაოდენობით მოუყარა თავი ჯარებს. ათასობით ტანკებსა და თვითმფრინავებს. მან აქ მორეკა მრავალი გარნიზონი საფრანგეთის, ბელგიისა და ჰოლანდიის ქალაქებიდან, მოახდინა მთელი ძალების მობილიზაცია თავის ვასალურ ქვეყნებში. ამით აიხსნება ჰიტლერელთა ჯარების დროებითი წარმატებანი.

მაგრამ ჰიტლერელთა არმია ის აღარ არის, რაც ერთი წლის წინათ იყო. გერმანელთა შეტევითი ოპერაციები გაცილებით უფრო ნელა ვითარდება, ვიდრე შარშან.

ჩვენი მამაცი წითელი არმია, რომლის რიგებშიც რუსების, უკრაინელებისა და ბელორუსების მხარდამხარ იბრძვიან ამიერ-კავკასიის ხალხთა შვილებიც, გმირულად იგერიებს მტრის შემოტევას.

ბრძოლათა მსვლელობაში გერმანელ ფაშისტთა არმიას უდიდესი ზარალი მოსდის ადამიანებისა და ტექნიკის მხრივ. ეს ზარალი კი მტრის დროებითი წარმატებების მიუხედავად თანდათანობით ჰფიტავს მის ძალებს. მხოლოდ სამი თვის განმავლობაში, 15 მაისიდან 15 აგვისტომდე, გერმანელებმა დაჰკარგეს 1.250.000 ჯარისკაცი და ოფიცერი, აქედან დაახლოებით ნახევარი მილიონი მოკლულთა სახით, მათ დაჰკარგეს სამი ათასზე მეტი ტანკი, ოთხი ათასამდე ქვემეხი და სულ მცირე ოთხი ათასი თვითმფრინავი.

წითელ არმიას ამჟამად აქვს პირველხარისხოვანი ტექნიკა, რომელიც მას ჩვენმა სამშობლომ მისცა, აქვს ყველაფერი, რაც კი საჭიროა იმისათვის, რომ შეაჩეროს მტერი, ხოლო შემდეგ უკუაგდოს იგი და გაანადგუროს.

რა არის ამისთვის საჭირო?

ამისთვის საჭიროა, რომ წითელი არმიის თითოეული მეომარი, თითოეული მუშა და კოლმეურნე, თითოეული მშრომელი გვიჩვენებდეს სიმტკიცისა და მედგრების ნიმუშებს, რკინისებური დისციპლინის ნიმუშებს.

ახლა ამიერ-კავკასიის ხალხთა ყოველმა შეილმა, რომელიც წითელი არმიის რიგებშია, უნდა დაისახოს ამოცანა—მოკედეს, მაგრამ შესაბამისად არ დასთმოს სამშობლო! მოკედეს, მაგრამ ერთი ნაბიჯითაც არ დაიხიოს უკან!

ახლა ამიერ-კავკასიის ყოველი მშრომელი კიდევ უფრო ენერგიულად, კიდევ უფრო თავდადებულად უნდა შრომობდეს თავის პოსტზე, კიდევ უფრო მეტად უნდა ეხმარებოდეს ფრონტსა და წითელ არმიას:

დაე ჩვენმა ფაბრიკა-ქარხნებმა, შახტებმა და მალაროებმა, ჩვენმა კოლმეურნეობებმა და საბჭოთა მეურნეობებმა კიდევ უფრო გაადიდონ ფრონტისათვის საჭირო პროდუქციის გამოშვება, კიდევ უფრო აქტიური დახმარება გაუწიონ თავიანთ მშობლიურ წითელ არმიას.

ახლა რევოლუციური სიფხიზლე კიდევ უფრო მეტად უნდა იქნეს გამაზვიანებული, ვიდრე ოდესმე ყოფილა, არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მტერი მზაკვარი და ვერაგია. იგი ცდილობს შემოგზავნოს ჩვენს ზურგში ჯაშუშები და დივერსანტები, სთესოს პანიკა, გაავრცელოს პროვოკაციული ხმები.

მტრის ამ ცდებს სრული მარცხი მოელის. იგი ვერ შესძლებს შეარყიოს ჩვენი მტკიცე რწმენა გამარჯვებისა, ვერ შესძლებს განახორციელოს თავისი საზიზღარი პროვოკაციული ზრახვები. ხალხთა სტალინური მეგობრობა სალ კლდესავით მტკიცეა.

უკანასკნელ ხანს ჩვენი სამშობლოს საერთაშორისო კავშირურობითობა კიდევ უფრო მეტად განმტკიცდა და გაიზარდა. სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარე ამხანაგ სტალინსა და დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრ ბენ ჩერჩილს შორის მოსკოვში წარმოებული მოლაპარაკების დროს მიღებულ იქნა მთელი რიგი გადაწყვეტილებანი, რომლებიც ეხება ჰიტლერული გერმანიისა და ევროპაში მის თანამონაწილეთა წინააღმდეგ ომს.

ფაშისტი ყაჩაღები მალე საკუთარ ზურგზე იწვნევენ ანტიჰიტლერული კოალიციის ზრდად ძლიერებას, იწვნევენ თავისუფლებისმოყვარე ხალხთა მჭიდრო საბრძოლო თანამეგობრობის შედეგებს.

შორს არ არის ის დღე, როდესაც ჰიტლერულ ბანდიტებს მძლავრ გადაწყვეტ დარტყმას ვაგვივბთ.

წყვეული გერმანელები ვერასოდეს ვერ იხილავენ აყვავებულ საბჭოთა ამიერ-კავკასიას, ვერასოდეს ვერ გახდებიან ჩვენი მიწა-წყლის ბატონ-პატრონები.

დიდი მხედართმთავრის, ჩვენი მამისა და მასწავლებლის, ამხანაგ სტალინის ხელმძღვანელობით ჩვენ გავიმარჯვებთ! (ხანგრძლივი ოვაცია. ყველანი ფეხზე დგებიან. მისალმების შეძახილები ამხანაგ სტალინის პატივსაცემად).

გავწყდებით, უკან კი არ დავიხევთ!

ოხი კომკოზნიტორის ბ. გალაშვილის სიტყვა

ძვირფასო ამხანაგებო! ამ მორისხანე ჟამს ჩვენ შევიკრიბეთ იმისათვის, რომ გულისწყრომით აღსავსე ჩვენი ხმა გაისმას როგორც საყვირი, როგორც უღმრთელი განაჩენი ვერაგ მტრისადმი, რომელმაც ამოცანად დაისახა მთელი ხალხებისა და სახელმწიფოების და, პირველ რიგში, დიადი საბჭოთა კავშირის დაპყრობა და მოსპობა. კაცობრიობის ისტორიამ მრავლად იცის სასტიკი და გამანადგურებელი ომები, მაგრამ არც ერთ მათგანს არ მოუტანია მსოფლიოსთვის იმდენი მწუხარება, უბედურება და ნგრევა, რამდენიც მოუტანა ამ ომმა,

რომელიც მსოფლიოს თავისუფლებისმოყვარე ხალხებს თავს მოახვია ჰიტლერული ყაჩაღური იმპერიალიზმის დანაშაულებრივმა ზოგვამ.

თოთხმეტმა თვემ განვლო იმ მომენტადან, რაც ფაშისტთა ურდოები ვერაგულად დაესხნენ თავს ჩვენს წმიდათა-წმიდა სამშობლოს. ამ ხნის განმავლობაში ჩვენმა მამაცმა წითელმა არმიამ პირველმა გააცამტვერა მითი გერმანელ ფაშისტთა არმიის „უძლეველობის“ შესახებ. 1941 წლის ზამთარში წითელმა არმიამ მთელი რიგი გამანადგურებელი დარტყმები აგება ჰიტლერულთა ჯარებს და ისინი დასავლეთისაკენ გარეკა.

ახლა ფაშისტებმა თავიანთი უკანასკნელი რეზერვების მობილიზაცია მოახდინეს და ისინი საბჭოთა სამხრეთის წინააღმდეგ დასძრეს. მათ უდიდესი ზარალი მოსდით როგორც ცოცხალი ძალის, ისე სამხედრო ტექნიკის მხრივ, მაგრამ მაინც მოისწრაფვიან კავკასიის სიმდიდრეებისაკენ—ჩვენი პურისაკენ, ჩვენი ნავთისაკენ.

კავკასიის თავისუფლებისმოყვარე ხალხებს არასოდეს არ დაუჩოქნიათ არავითარი მტრის წინაშე. ოს ხალხსაც პირველად როდი უხდება მოძმე ქართველი ხალხის მხარდახარ დაცვა თავისი მშვენიერი სამშობლოსი, თავისი თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისა უცხოელ დამპყრობთაგან.

სამშობლოსადმი სიყვარული და მოძალადეებისა და დამმონებლებისადმი სიძულვილი კავკასიის ხალხთა ძირითადი თვისებაა უხსოვარი დროიდან. კავკასიელი და მონა შეუთავსებელი ცნებებია. რიცხვობრივად მცირე, მაგრამ სულითა და გამარჯვების ნებისყოფით ძლიერი კავკასიის ხალხები არასოდეს არ უწყედნენ ანგარიშს მტრის რიცხვსა და ძალას და გამარჯვებულნი გამოდიოდნენ სახელგანთქმულ დამპყრობთა ურდოების წინააღმდეგ გააფთრებულ ბრძოლებში. ერთმა მუჟა დაღისტელებმა სასტიკად დაამარცხეს უძლეველი ნადირშაჰის ურდოები. ისტორიკოსი პოტოკ გვიამბობს, სამხრეთ-ოსეთის მკვიდრი ოცდაათი მეომარი რა სპარტანული სიმტკიცით იცავდა თავს ათასხუთასი კაცი-საგან შემდგარი რაზმის წინააღმდეგ. ოსი ქალები თავიანთი ქმრებისა და ძმების მხარდამხარ იბრძოდნენ და გამძვინვარებული ვეფხეებივით ეკვეთებოდნენ ხოლმე მტრებს.

კავკასიის ხალხთა ეს გმირული ტრადიციები ცოცხალია ამჟამადაც და ისინი განსაკუთრებული ძალით იჩენენ თავს გერმანიის ფაშისტების წინააღმდეგ სამამულო ომის დღეებში. ოსი ხალხის ათასობით შვილები, ისევე როგორც საბჭოთა კავშირის სხვა ხალხთა შვილები, გმირულად იბრძვიან სამამულო ომის ფრონტებზე გამხეცებული ფაშისტი ყაჩაღების წინააღმდეგ. ამ ბრძოლაში უკედავი სახელი მოიხვეჭეს სამხრეთ-ოსეთის მამაცმა შვილებმა—საბჭოთა კავშირის გმირმა ალექსი ოქტაევმა, ლენტო კაჯაევმა, გაბარაევმა, გაგლოევმა, კოჩიევმა და სხვ. მათი საგმირო საქმეები მარად იცოცხლებს ხალხის ხსოვნაში, ისტორია არასოდეს არ დაივიწყებს მათ ღვაწლს სამშობლოს წინაშე.

დღეს, სასიკვდილო საფრთხის ქაშს, ყოველი პატიოსანი საბჭოთა მოქალაქე სიცოცხლის დაუზოგავად უნდა იბრძოდეს ჰიტლერიზმზე საბოლოო გამარჯვებისათვის. სამხრეთ-ოსეთის მუშები, კოლმეურნეები, ინტელიგენცია ამჟამად ცხოვრობენ ერთი მისწრაფებით, ერთი ნებისყოფით—მთელი თავისი ძალები მოახმარონ საყვარელი სამშობლოს დაცვას, წყეულ მტერთან ბრძოლას.

მაშ ფიცი დავდოთ მამაცთა სიკვდილით დაღუპულთა ხსოვნის წინაშე, რომ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე დავიცავთ ჩვენს სამშობლოს და ჩვენს მომავალს.

დაე ყოველი კლდე და ყოველი ბუჩქი, კავკასიის ყოველი ხეობა და ყოველი ბილიკი გერმანელ დამპყრობთათვის მიუვალი ციხე-სიმაგრე გახდეს.

გავწყდებით, უკან კი არ დავიხევთ! არ დავუთმოთ მტერს არც ერთ მტკაველს ჩვენს მშობლიურ მიწა-წყალს!

გაუმარჯოს გმირ წითელ არმიას—თავისუფლების, კულტურისა და პროგრესის დამცველს!

გაუმარჯოს თავისუფლებისმოყვარე ხალხთა მეგობრობას!

გაუმარჯოს დიდ სტალინს! (მკუხარე ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).

ქმარბისა და ძმების მხარდამხარ

საქართველოს სსრ კახეთის რაიონის სოფ. იგოეთის კოლმეურნეობის
თავმჯდომარის მარკო ჩაღუნელის სიტყვა

ძვირფასო ამხანაგებო!

გამხეცებულა მტერი კავკასიისაკენ მოისწრაფვის. მას სურს დაიპყროს პურისა და ნავთის რაიონები.

პიტლერის პირისხელიან ბანდას უნდა გაანადგუროს საბჭოთა ხალხის პატროსანი შრომით შექმნილი ჩვენი სიმდიდრე, ჩვენი კულტურა, ჩვენი ქალაქები და სოფლები. საზიზღარი ფაშისტები ზოცავენ და აწამებენ მოხუცებს, ქალებსა და ბავშვებს, აუბატურებენ ქალიშვილებს. მათ უნდათ დაიმონონ ჩვენი ქვეყანა და მონობის მძიმე უღელი დაადონ ამიერ-კავკასიის თავისუფლებისმოყვარე ხალხებს.

ათი წელიწადია ვმუშაობ სოფ. იგოეთის კოლმეურნეობა „გლეხის იმედში“. ჩვენი ქართული კოლმეურნეი გულმოდგინედ და ერთგულად მუშაობდნენ, რათა შეექმნათ ნათელი, საამური ცხოვრება. და, მართლაც ჩვენს მიზანს მივალწიეთ. არა მარტო ჩვენი კოლმეურნეობა, არამედ მრავალი კოლმეურნეობა, ქართლსა და კახეთში, გურიასა და სამეგრელოში, საქართველოს ყველა კუთხეში, ისე როგორც ჩვენი დიდი საბჭოთა კავშირის თვალუწვდენ ტერიტორიაზე, აყვავდა და გამდიდრდა.

განა შეგვიძლია ჩვენი დოვლათი, ჩვენი ველ-მინდორი, ჩვენი მინდვრები და ბაღები მტერს დავუთმოთ?

ეს არასოდეს არ მოხდება.

საბჭოთა ქალებმა იციან, რომ ფაშიზმი ქალების მოსისხლე მტერია, იციან, რომ ფაშისტები მათ მიერ ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში აწამებენ და ზოცავენ მამაკაცებსა და ბავშვებს, ნამუს ხდიან ქალებს.

ჩვენ ამას ვერ შევეუბრებოდით, გავწყდებით, მაგრამ ჩვენს სინდისსა და პატიოსნებას, ჩვენს ღირსებას და სახელს წმინდად ვატარებთ, მას ბრძოლით დავიცავთ აზერბაიჯანისა და სომხეთის მშრომელებთან, მთელი საბჭოთა კავშირის მშრომელებთან ერთად.

ჩვენ წარსულშიაც გვესხმოდნენ თავს. საქართველოს ახსოვს დრო, როდესაც მტრები მას განადგურებას უპირებდნენ. მაგრამ ხალხი არ შემდრკალა. ხალხი ირავზებოდა ხოლმე და მტერს ამარცხებდა. ამ ბრძოლაში ქალები მამაკაცებს როდი ჩამორჩებოდნენ. ცხრა ძმა ხერხეულიძის გმირი დედა, თავის გმირ შვილებთან ერთად, საბრძოლო დროში ხელში ვაჟაკურად დაიღუპა ქართლის მიწაზე, მაგრამ მტრისათვის ზურგი არ უჩვენებია. ყოველმა ქართველმა იცის მისი სახელი და მას პატივისცემით იხსენიებს.

მაშ ნუ შევარცხვენთ ქართველი დედების ნათელ სახელს, ვიბრძოლოთ ისე, როგორც იბრძოდნენ ისინი ჩვენს შვილებთან და მამებთან, ქმრებთან და ძმებთან ერთად.

შვილი და ძმა სამამულო ომის ფრონტზე მყავს. მეც მზად ვარ მათ მხარე-დამხარე ვიბრძოლო, რათა გაეანადგუროთ ჩვენი მოსისხლე მტერი—პირსისხლიანი ფაშიზმი.

ჩემო შვილო, ჩემო ძმავ! მე—მარო ჩადუნელი—მოგიწოდებთ: სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე იბრძოლეთ პირსისხლიანი ჰიტლერელი ძალლების წინააღმდეგ, არ დაუთმოთ მტერს არც ერთი მტკაველი მშობლიური მიწა! მუსრეთ, ელიტეთ წყეული მტრები, შური იძიეთ მათზე, მათ სისხლიან ბოროტმოქმედებისათვის.

ძვირფასო ამხანაგებო—დედებო, დებო და ქალიშვილებო! ჩვენი შვილები, ძმები დი მამები ფრონტზე იბრძვიან. მაშ მთელი ჩვენი ძალები მოვანდომოთ ფრონტისადმი დახმარებას, ვიმუშაოთ დაუღალავად, რომ ჩვენმა მებრძოლეებმა მიიღონ ყველაფერი, რის მიცემაც კი შეუძლიათ საქართველოს აყვავებულ კოლმეურნეობებს.

პრისხანე საშიშროება დასტრიალებს თავს ჩვენს ქვეყანას. მაშ მაღლა ავწიოთ ჩვენი საბრძოლო დროშები, რომლებსაც აწერია ჩვენი გზარჯვება!

არ შემოვფეშვათ მტერი ჩვენს ტერიტორიაზე! წინ და მხოლოდ წინ, ჩვენი გამარჯვებისათვის!

გაუმარჯოს ჩვენს მშობლიურ ბელადსა და მასწავლებელს—ამხანაგ სტალინს! (მჭუხარე ტაში).

შეპაჩაოთ მზაკი

სსრ კავშირის სახალხო არტისტის, აიკანუშ დანიელიანის სიტყვა

ამიერ-კავკასიის მამაცო ხალხებო! მშობლიური წითელი არმიის მეომრებო! შენ ჩემო თავისუფლებისმოყვარე სომეხო ხალხო, რომელმაც ბედნიერი ცხოვრების სასიხარულო სიმღერებით მოხანი შენი მიმდევრები!

შენ, რომელიც შეპხაროდი ოქროსთავთავიან ხორბალს და აყვავებულ ბაღებს, შენმა მშობელმა დედამიწამ რომ მოგცა!

თქვენ მოგმართავთ მე თავისუფალი სომხეთის დედების სახელით!

ჩვენს საუკუნეობრივ კერას, ჩვენს მოძმე ხალხებს, თავისი მიწა-წყლის, კერისა და სახლ-კარის მოყვარულ ხალხებს, თავს დასტრიალებს საფრთხე დამონებისა, ფიზიკური განადგურებისა, ნაციონალური კულტურის და სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოსპობისა.

გერმანიის საზიზღარმა და პირსისხლიანმა ფაშიზმმა სისხლით მორწყო და გასთელა მშობლიური უკრაინის წმიდათა-წმიდა მიწები, დონისპირის ფართო ველები, ყუბანის ოქროსთავთავიანი ყანები, იგი ყველაფერს ანადგურებს თავის გზაზე და გაცოფებული მოისწრაფვის ჩვენი მშობლიური მხარის, საბჭოთა კავშირის თვალმარგალიტის—ამიერ-კავკასიისაკენ.

ძმებო სომხებო, ქართველებო, აზერბაიჯანელებო, წითელი არმიის მეომრებო! ნუ დავანებებთ ტიტონის ჩექმას გასთელოს ჩვენი მშობლიური მიწა, მისი ნაბიჯები სიკვდილისმთესველია, იგი შეღებილია ჩვენი ძმების, მამებისა და შვილების სისხლით! ეს გზა, რომელიც გამოიარეს სიკვდილის შეგნელმა რაინდებმა, ვისი ემბლემაც არის თავის ქალა და ჩონჩხის ძვლები, მორწყულია ჩვენო-

დღეებისა და ცოლების, დებისა და ქალიშვილების ზღვა ცრემლით! ფაშისტმა ქვეწარმავალმა ფერფლად და ნანგრევებად აქცია აყვავებული ქალაქები და სოფლები, რომლებსაც სიყვარულით აშენებდნენ საბჭოთა ადამიანები, იგი ჩვენი საყვარელი ადამიანების გვამებზე მოაბიჯებს.

შევაჩეროთ მტერი, ფოლადის კედლით გადაფულობოთ მას გზა, დაეცვათ ყოველი ზღუდე, მშობლიური მიწა-წყლის ყოველი მეტრი! თუ ამისათვის საჭირო გახდეს ჩვენი სიცოცხლის შეწირვა, შევწიროთ იგი!—ასეთია სამშობლოს ბრძანება.

ამიერ-კავკასიის ხალხებო, მაგრად, გაუვალად დახშეთ ამიერ-კავკასიის კარი! ურტყით მტერს, რომელმაც განიზრახა თავისი მკრალი, გამხრწნელი სუნიტყვით მოსწამლოს მთის წმინდა ჰაერი ქალარამოსილ დიად კავკასიონისა.

მაღლა იქროლეთ, მთის არწივებივით გაშალეთ ფრთა ჩემი სამშობლოს შვილებო! სიკვდილი აწვიმეთ მტერს!

სამშობლომ ხელთ მოგვცა იარაღი. მთელი საბჭოთა ხალხი და მთელი ჩვენი ქვეყანა მტკიცედ გვიმაგრებს ზურგს. ჩვენ მოცემული გვაქვს ყველაფერი, რაც საჭიროა მტრის გასანადგურებლად.

გახსოვდეთ გმირული წარსული თქვენი მამაცი წინაპრებისა, წმიდად დაიცავით სახელოვანი ტრადიციები თავისუფლებისმოყვარე კავკასიისა, რომელსაც არაერთხელ მოუხპია მტრის ურდოების ქარბი ძალები და დაუცავს თავისი თავისუფლება.

დაე ამიერ-კავკასიის კარიბჭესთან თავისი სიკვდილი ჰპოვოს ჩვენმა მტერმა, რომელსაც მონობის ბორკილები მოაქვს ჩვენთვის!

ამიერ-კავკასიის ხალხებო! წითელი არმიის მეომრებო! ჩემო დიდძლო ძმებო, მოიხვეყეთ სახელი, რომელიც შეგვფერის ჩვენ, მშვენიერი სამშობლოს, დიდი ხტალინის სამშობლოს თავისუფალ შვილებს! (მთელი დარბაზის მჭუხარე ტაში).

რიგ აქვს ხალხთან ერთად

ქართველი მწერლის ვერონიკი ძიძოძის სიტყვა

შარშან ზამთრის პირას განცდილმა მარცხმა ფაშისტური არმიის მთავარ სარდლობა აიძულა სტრატეგიული გეგმა შეეცვალა: შარშან მტერი მთელს უზარმაზარ ფრონტზე გვიტევდა ყიზილოვანი ოკეანედან დაწყებული შავ ზღვამდე, წრეულს კი ჩრდილოეთის სექტორზე, არსებითად თავდაცვაზე გადავიდა, რათა მთავარი დარტყმა ზანავითაროს სამხრეთისაკენ, ხელში ჩაიგდოს ჩვენი ნავთის საბადოები და ამავე დროს კავკასია და ცენტრალური რუსეთი გასთიშოს.

როგორ ხდებოდა ქართველი ხალხი ამ უდიდეს საფრთხეს, სახელობრ მტრის ურდოების მოახლოვებას კავკასიონის ქედთან?

ქართველ ხალხს დიდ რუს ხალხთან მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია აკავშირებს, ამ ტრადიციის საფუძველად ღრმად შეჭნეული ნაციონალური ინტერესები უძევს. მეოთხესმეტე საუკუნის მეორე ნახევრიდან, როდესაც ქართველმა მეფეებმა მოსკოვის მეფეებს მფარველობისა და დახმარებისათვის მიმართეს, მეოთხრამეტე საუკუნის დასასრულამდე, როცა ერეკლე მეორემ ცნობილი ტრაქტატის დადებით ფორმალურად აღიარა რუსეთის სუვერენიტეტი, საქართველოს ისტორიას არ ახსოვს არც ერთი მეტად თუ ნაკლებად გამოჩენილი პოლიტიკური მოღვაწე, რომელსაც რუსული ორიენტაციისათვის ელაღატოს.

მეცხრამეტე საუკუნეში, როდესაც საქართველო რუსეთის იმპერიის შემადგენელი ნაწილი გახდა, ყველა გამოჩენილი ქართველი საზოგადოებრივი მოღვაწე—ალექსანდრე ქავჭავაძე, გრიგოლ ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ილია ქავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ნიკო ნიკოლაძე და სხვები გადაჭრით უარყოფდნენ განკერძოებულ ქართულ პოლიტიკას, განსხვავებულს მოწინავე რუსული საზოგადოების პოლიტიკისაგან. ისინი საქართველოს აღორძინების საწინდარს თვით რუსეთის განახლებასა და აყვავებაში ხედავდნენ; ისინი იმაზე ოცნებობდნენ, რომ საქართველოს პოლიტიკური ავტონომია და კულტურული განვითარების შესაძლებლობა მისცემოდა რუსეთის ფარგლებში, ესე იგი ბევრად უფრო ნაკლებს სჯერდებოდნენ, ვიდრე საბჭოთა ხელისუფლებამ მოგვცა.

დაუსრულებლად მდიდარია იმ რუს და ქართველ მეომართა გაღერება, რომელნიც მხარდამხარ იბრძოდნენ საერთო მტრების წინააღმდეგ. მარტო ყველაზე სახელგანთქმულნი რომ გავიხსენოთ, ქართველებს შეგვეძლო დაგვესახელებინა პეტრე ჭირველის ბავშვობის დროის მეგობარი და შემდეგ მისი თანამებრძოლი ალექსანდრე არჩილის-ძე ბატონიშვილი, რომელიც შვეციელების ტყვეობაში დაიღუპა, პოეტი დავით გურამიშვილი, რომელიც შვიდი წლის ომში იღებდა მონაწილეობას, შენგრაბენის და ზოროდინოს გმირი პეტრე ბაგრატიონი, გერგებელის და სალთის გმირი გრიგოლ ორბელიანი და მრავალი ქართველი გენერალი—მეცხრამეტე საუკუნის ომების მონაწილეები.

და თანამედროვე ქართველი მეომრები, რომელთაც ჩვენ თვალწინ ძველი სამხედრო სიქველე გამოამჟღავნეს, ღირსეული ჩამომავლები არიან თავიანთი შორეული და ახლოველი წინაპრებისა.

ქართველი ხალხი განსაკუთრებული მაღლობის გრძნობით იხსენიებს იმ რუსი მხედრების სახელებს, რომელთაც ის თავიანთი მკერდით ფიზიკური განადგურებისაგან დაიცევს და მას მშვიდობიანი აყვავების შესაძლებლობა მისცეს. დღეს ქართველი ხალხი განსაკუთრებული სიყვარულით ფიქრობს დიდი რუსი ხალხის შვილებზე, რომელნიც მამაცურად ებრძვიან ფაშისტურ ბანდებს, რათა ქალაქი კავკასია დაიცვან მტრის შემოსევისაგან. ქართველი ხალხისათვის სავსებით ცხადია, რომ ის საფრთხე, რომელიც მას გერმანელი ფაშისტებისაგან ელის, გაცილებით უფრო დიდია, ვიდრე ყველა კატასტროფა იყო, რომელიც მას ოდესმე ისტორიულ წარსულში მოვლინებია.

გერმანელი ფაშისტები, რომელთაც თავიანთი იდეოლოგიების პირით თავიანთი თავი გამოაცხადეს ჩრდილოეთის „რჩეულ“ რასად, მოწოდებულად იბატონოს „გადაგვარებულ და მდარეხარისხოვან რასებზე“, ზიზღით იხსენიებენ ქართველ, სომეხ, აზერბაიჯანელ ხალხებს. რას უნდა ელოდეს, გარდა დამონებისა, საქართველო ამ ახლად მოვლენილი სისხლის არისტოკრატისაგან, რომელმაც ორ-სამ წელიწადში მოასწრო ნანგრევებად გადაექცია დასავლეთ-ევროპის აყვავებული ქვეყნები—საფრანგეთი, პოლონეთი, ბელგია, პოლანდია, ნორვეგია, ჩეხია, იუგოსლავია და იქ კოლონიური ჩაგვრისა და აღვირახსნილი ექსპლოატაციის რეჟიმი დაამყარა?

სრულიად ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ქართველი ხალხისათვის ორგანულად მიუღებელია რასობრივი განკერძოების და რასობრივი სიძულვილის შოვინისტური პოლიტიკა. სსრ კავშირის ხალხებთან ჩვენ საუკუნეობრივი ისტორიული ტრადიციები, ნაციონალურ ინტერესთა და კულტურულ მისწრაფებათა ერთობა გვაკავშირებს. თანამედროვე ამიერ-კავკასიელი ერების წინამორბედები და წინაპრები—ძველი იბერიელები, სომხები და ალბანელები თითქმის

ერთსა და იმავე დროს გამოვიდნენ ისტორიულ ასპარეზზე, მათი ბედი ხშირად გადაჯაჭვულა ერთმანეთში. დღეს ჩვენ გვაერთებს საერთო ინტერესები, ხალხთა სტალინური მეგობრობის დიადი იდეები, დიადი მიღწევები ლენინურ-სტალინური ნაციონალური პოლიტიკისა, რომელმაც ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო მოუღო სისხლისმღვრელ ეროვნულ შუღლს.

ქართველი ხალხი თავის უფროს ძმასთან—რუს ხალხთან ერთად იბრძვის ყველაზე უფრო უნივერსალური და პროგრესიული იდეალებისათვის, რომლებსაც კი ოდესმე კაცობრიობას უბრძოლია. ეს ბრძოლა ღრმა დრამატიზმითაა აღსავსე, და მისი მონაწილეების გზა მარტოოდენ ვარდებით არ არის მოფენილი. ახალი სამყარო წარმოიშვა ორი ძველი კონტინენტის მიჯნაზე. ესაა ძლიერი, მრავალეროვანი სოციალისტური სახელმწიფო—სსრ კავშირი, რომელიც საქმით უზრუნველყოფს ხალხთა განვითარების ნამდვილ თავისუფლებას, მათს ნაციონალურ კულტურას, მათს ბედნიერს, შემოქმედებითს ცხოვრებას.

ამ თავისუფლებას, ამ დიად ისტორიულ მიღწევებს ჩვენ ვერასოდეს ვერავის ვერ დავუთმოთ.

შევაჩეროთ და გავანადგუროთ გათავხედებული მტერი, ავაშოქმედოთ მთელი ჩვენი ძალები და შესაძლებლობანი, და გამარჯვება ჩვენს მხარეზე იქნება!

გაუმარჯოს წითელი არმიის დიდს სტრატეგს, ხალხთა ბელადს ანხანაგ სტალინს! (მთელი დარბაზის ტაში).

ხალხთა სწავლენიანი მემოზრობა უძღველი ძალა

ჩვენი დიდი სამამულო ომის ქურაში კიდევ უფრო გამოიწროთ და განმტკიცდა, კიდევ უფრო ურღვევი გახდა საბჭოთა ხალხების დიდი მემოზრობა. ფრთა შეესხა დიდი რუსი პოეტის ალექსანდრე პუშკინის ოცნებას, რომელსაც სწამდა, რომ ჩვენი თვალუწვდენი ქვეყნის ხალხთა შეერთებული ძალა რისხვად თავს დაატყდებოდა მუხანათურად შემოჭრილ მტერს. პოეტი - პატრიოტის მგზნებარე სტრიქონები ამჟამად ცხოველმყოფელურად გაისმის:

„Иль мало нас? Или от Перми до Тавриды,
От финских хладных скал до пламенной Колхиды,
От потрясанного Кремля
До стен недвижимого Китая,
Стальной щетиной сверкая
Не встанет русская земля?“

და აღსდგა რუსეთის დევ-გმირი ხალხი და მასთან ერთად აღსდგნენ უკრაინელები და ქართველები, ბელორუსები და აზერბაიჯანელები, ყაზახები და სომხები, ყირგიზები და უზბეკები, ოსები და ებრაელები; საბჭოთა კავშირის ხალხთა დიდი ოჯახი დაირაზმა შეერთებულ მეტრძოლ ბანაკად გამანადგურებელ ომში ჰიტლერელ ოკუპანტთა წინააღმდეგ. ას ენაზე მოლაპარაკე საბჭოთა ხალხი მოსისხლე მტერთან ერთი საერთო ენით ალაპარაკდა: ეს არის შაშხანისა და ტყვიამფრქვევის ენა, ენა ქვემეხისა და ნალმსატყორცისა, ხიშტისა და გრანატისა.

ჰიტლერული რეჟიმი, თავისი ბარბაროსობით და კაციაშიაობით დიდად უსწრებს წინ ყოველივე იმას, რაც ძველი რომის, შუასაუკუნეების და მეფის რუსეთის ისტორიას ახსოვს. გერმანული ფაშიზმი — ხალხთა ყველაზე უფრო პირისისხლიანი, ყველაზე უფრო ბოროტი და მძვინვარე მტერია.

როცა 1938 წლის მარტში, გერმანელთა ურდოებმა ავსტრიის დაპყრობით გაწალდეს თავიანთი სისხლიანი გზა შუა ევროპაში, ხოლო იმავე წლის სექტემბერში ჩეხოსლოვაკიის ოკუპაცია და მისი დანაწევრება მოახდინეს, ფაშიზმის მტარვალური მიზანსწრაფვა დღითი-დღე უფრო ცხადი ხდებოდა. ტევტონთა ეს კაც-მხეცების ღირსეული მოდგმა ჩვეულებრივი დამპყრობელისა და მძარცველის ფუნქციას როდი სჯერდება. ისინი მიისწრაფვიან დაპყრობილი ქვეყნების ძირ-ფესვიანად აღმოფხვრისაკენ, მოსახლეობის ფიზიკური გაფლტისა და ქვეყნის ისტორიულ-კულტურულ ღირებულებათა მოსპობისაკენ. ჰიტლერული ოკუპანტები არა თუ იტაცებენ მოსახლეობის მთელს დოვლათსა და ქონებას, არა თუ უსპობენ ცოცხლად დატოვებულ ადამიანებს ყოველგვარ საარსებო საშუალებებს, არამედ კიდევაც ანადგურებდნენ დაპყრობილი ქვეყნების მთელს მრეწველობას, ნაღავლის სახით მიჰქონდათ და მიაქვთ გერმანიაში დაზგები და მანქანები, მიერეკებოდნენ და მიერეკებიან ცხენებს და ხარებს, ძროხებსა და ღორებს.

ასეთი იყო ჰიტლერელთა ურდოების „საზეიმო“ მარშის დასაწყისი. მათი აღვირახსნილობა და მხეცობა უფრო საგრძნობი, უფრო გამანადგურებელი შემდეგში გახდა.

თავიანთი კაციჟამია შოვინისტური ტაქტიკა ჰიტლერელებმა თავდაპირველად თვით გერმანიასა და ავსტრიაში გამოსცადეს. ყველგან, სადაც კი ხელი მიუწვდებოდათ, მათ დანერგეს და გააღვივეს ანტისემიტობა, მილიონობით ამოქოვნილ ებრაელობა, მათ შემუსრეს, ხალხი, რომელმაც კაცობრიობას მისცა ჰაინრიხ ჰაინე და კარლ მარქსი, ბარტოლდ მენდელსონი და ალბერტ აინშტაინი.

გერმანიის არმიის უმაღლესი სარდლობის მიერ ჯარის ნაწილებისათვის დაგზავნილ მრავალ ინსტრუქციიდან აშკარად სჩანს, რომ ჰიტლერულმა გერმანიამ მიზნად დაისახა განუსაზღვრელი პოლიტიკურ-ფაშისტური ტერორის სისხლიანი მეთოდებით მონურ მორჩილებაში იუდიოთა ყველა ოკუპირებული ქვეყნის ხალხები. ჰიტლერელმა კაციჟამიებმა იმთავითვე გესტაპოს პოლიტიკურ-შავრაზმული ტერორი და ჩაგვრის სისხლიანი რეჟიმი დაამყარეს ოკუპირებულ ქვეყნებში. ისინი აშკარა კოლონიზატორულ ღონისძიებებს მიმართავენ. ასე, მაგალითად: დაპყრობისთანავე ფაშისტები შეუდგნენ პოლონელი ხალხის განადგურებას. მათ დაინაწილეს პოლონეთის მიწა-წყალი და დაიწყეს მისი გეგმიანად ძარცვა. პოლონეთის ფაბრიკა-ქარხნების დაზგები, მანქანები გაზიდულ იქნა გერმანიაში, ხოლო ყველაზე მრავალი საწარმო გერმანიის კონცერნმა ჩაყლაპა. გერმანელები პოლონეთის გლეხობას ერეკებიან ბინებიდან და ამ ბინებს გერმანიიდან გადმოსახლებულებს ურიგებენ. დანციგში ჰიტლერის მოადგილემ ფორსტერმა ოფიციალური დეკრეტით აკრძალა პოლონურ ენაზე ლაპარაკი. მან ცინიკურად განაცხადა, უნდა დაჩქარდეს პოლონეთის მთლიანი გაგერმანელების ტემპები. „პოლონეთის ხალხის პოლიტიკური როლი დასრულდა. იგი გერმანელთათვის მხოლოდ სამუშაო ძალას წარმოადგენს და სხვა არაფერს“, — ლაღადებს იგი.

ფაშისტი დამპყრობლები ასეთსავე კოლონიზატორულ პოლიტიკას ანხორციელებენ ჩეხოსლოვაკიის, საფრანგეთის, პოლანდიის, დანიის, ბელგიისა და ნორვეგიის ხალხთა მიმართ, რომელთაც ძარცვისა და ქლეტასთან ერთად ათეულ ათასობით მუშა-მონების სახით მიერეკებიან გერმანიაში.

მთელი მსოფლიოს თავისუფლებისმოყვარე ხალხებმა კარგა ხანია მშვენიერად შეიგნეს ის საფრთხე, რომელიც მათ ემუქრება.

თავიანთი ჯოჯოხეთური გეგმების განხორციელებისათვის ბრძოლის დროს ჰიტლერული ფაშისტი არავითარ ქუჩიდან და მუხანათურ საშუალებებს არ ერიდება. ჰიტლერელები მიმართავენ ყოველგვარ ვერაგ ღონისძიებებს მოპირდაპირე ხალხების მორალური სიმტკიცის გასატეხად. მოწინააღმდეგეთა ბანაკის გახრწნისა და დაშლის მიზნით ფაშისტი არამზადები უნამუსო და ფლიდური ხრიკებით ცდილობენ გააღვივონ ნაციონალური შუღლი და ანტაგონიზმი. ჰიტლერელები არ ზოგავენ ძალღონეს და საშუალებებს, რომ დაარღვიონ, დაქსაქსონ მოპირდაპირეთა რიგები, დასთესონ შუღლი და უნდობლობა, ერთნათესა წაუსიანიონ ერები, რათა ხელსაყრელ მომენტში ყელში წვდნენ მათ.

როგორც ცნობილია ფაშისტური გერმანიის „ელვისებურ სამხედრო წარმატებებს“ დასავლეთ ევროპაში ხელი შეუწყო არა მარტო გერმანიის სამხედრო მანქანის უპირატესობამ მოწინააღმდეგეებზე (ჰიტლერულ გერმანიას მოწინააღმდეგეებთან ბრძოლაში ჩვეულებრივ ორმაგად და სამმაგად მეტი სამხედრო ტექნიკა და ცოცხალი ძალები გამოჰყავდა), არამედ ანტიპიტლერელთა ბანაკში ერთიანობის უქონლობამ და დაქსაქსულობამაც. ასე, მაგალითად: მოკავშირეთა არა-

მეები — ფრანგებისა, ინგლისელებისა, პოლანდიელებისა და ბელგიელებისა, არა თუ არ იყვნენ ფაქტიურად გაერთიანებულნი, არამედ ისინი, პოლიტიკურად გაერთიანდნენ და წინააღმდეგობებით აღსავსენი, სრულიად განსხვავებული და ერთიმეორისათვის უცხო ოპერატიულ-სტრატეგიული სამხედრო გეგმებით ხელმძღვანელობდნენ. და ეს შემთხვევითი არ იყო. ცუდად როდი მუშაობდნენ ჰიტლერელთა ნაფიცი აგენტები საფრანგეთსა და ნორვეგიაში, ჩეხიასა და დანიაში; პოლანდიასა და ინგლისში. ჯერ კიდევ ომამდე დიდი ხნით ადრე, ჰიტლერელებმა წინდახედულად გაშალეს ე. წ. „მეხუთე კოლონის“ ფართო ქსელი ევროპის კონტინენტის თითქმის ყველა ქვეყანაში. რაკი ჰიტლერელნი და მათი თანამებრძოლნი ფაშისტურ ბანდიტ-ჯაშუშთა პარტიას შეადგენდნენ, მათ აღმოაჩნდათ სათანადო უნარი და გამოცდილება სიცრუისა და სიყალბისა, გამცემლობისა. „მეხუთე კოლონის“ მუხანათური ტაქტიკა ჰიტლერელებმა შედარებით ადვილად და ამა თუ იმ წარმატებით გამოიყენეს დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში. მათ შესძლეს დროებით მაინც დაეთესათ უნდობლობა და მტრობა ხალხებს შორის, დაეპირისპირებინათ ისინი ერთიმეორისადმი, ხოლო შემდეგ რისხვად დასტეხოდნენ თავს დაქსაქსულ ქვეყნებს, ერთის დაკვრით გაეგლიჯათ ისინი, დაეპყროთ და დაემორჩილებინათ მოწინააღმდეგენი.

ჰიტლერელი იმპერიალისტები შეეცადნენ თავიანთი ნაცადი ტაქტიკა გამოეყენებინათ სსრ კავშირის ხალხთა წინააღმდეგაც. ევრაგი მტერი ცდილობდა დაეთესა უნდობლობა და მტრობა საბჭოთა კავშირის ხალხებს შორის, რათა შემდეგ მეტის წარმატებით ჩაეცა სასიკვდილო ლახვარი ცალკეული ხალხისათვის და თვითეული მათგანი დაემორჩილებინა გერმანელი კაპიტალისტებისა, მემამულეთა და ბარონთა უღლისადმი.

აშხანავი სტალინი თავის ისტორიულ მოხსენებაში 1941 წლის 6 ნოემბერს ამბობდა: „გერმანელები იმედს ამყარებდნენ იმაზე, რომ საბჭოთა წყობილება მტკიცე არ იქნებოდა, საბჭოთა ზურგი მტკიცე არ იქნებოდა, ფიქრობდნენ, რომ პირველივე სერიოზული დარტყმისა და წითელი არმიის პირველი წარუმატებლობის შემდეგ თავს იჩენდა კონფლიქტები მუშებსა და გლეხებს შორის, ატყდებოდა ჩხუბი სსრ კავშირის ხალხთა შორის, დაიწყებოდა აჯანყებანი, და ჩვენი ქვეყანა შემადგენელ ნაწილებად დაიშლებოდა, რაც გერმანელ დამპყრობთ გაუადვილებდა წინსვლას თვით ურალამდე“.

მაგრამ ჰიტლერელები სასტიკად მოსტყუდნენ ანგარიშში. ის, რაც ესოდენ იოლად მოაწყვეს მათ დასავლეთ ევროპაში, სსრ კავშირში ჩაეფუშათ.

ბოლშევიკების პარტიამ, საბჭოთა ხალხმა დიდი ბელადის აშხანავ სტალინის ხელმძღვანელობით დროულად გასრისა ფაშისტების სისხლიანი აგენტურა — ტროცკისტ-ბუხარინელები და ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური ბანდიტები.

ჰიტლერელები არა მარტო უხვად ნერგავდნენ ჯაშუშთა ბუდეებს, აწყობდნენ დივერსიებს და სხვ., არამედ მიმართავდნენ ტერორს, დაშინებას, აშკარა მკვლელობებს. მაგალითად: ფაშისტებმა მოჰკლეს რუმინეთის პრემიერი დუკა, იუგოსლავიის მეფე — ალექსანდრე, საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ბარტუ, ავსტრიის კანცლერი დოლფუსი; ამ ბოლო დროს ჰიტლერელებმა მოჰკლეს უნგრეთის სახელმწიფო რეგენტი ხორტი, მოჰკლეს მისი სიძეც.

მთელი ჰიტლერული სისტემა აგებულია პროვოკაციასა და ტერორზე, მოსყიდვასა და გამცემლობაზე, ცილისწამებასა და შანტაჟზე. ცნობილმა გერმანელმა ანტიფაშისტურმა მწერალმა ფეიხტვანგერმა თავის განთქმულ რომანში — „ოპენჰაიმის ოჯახი“ მკვეთრად ამხილა ჰიტლერელთა ხროვის მთელი სიბილწე:

„გერმანიას სულ უფრო და უფრო მჭიდროდ გადაეფარა სიცრუისა და სიყალბის ღრუბლები... სიცრუე და ძალადობა, ანგარება და მხეცობა გადაენასკვა ერთიმეორეს... სიცრუეს და სიგიჟეს წარმოადგენდა ყოველივე, რასაც ბრძანებდნენ და აკეთებდნენ მესამე იმპერიის მბრძანებელნი. ცრუ იყო მათი სიტყვები და მათი ღუმილიც. ისინი სიცრუით ღებობდნენ და სიცრუით წვებობდნენ. ყალბი იყო მთელი მათი წყობილება, და ყალბი იყვნენ მათი კანონებიც: ყალბი იყო მათი განაჩენი და ყალბი იყო მათი გერმანული მეტყველება, მათი მეცნიერება, მათი სამართალი, სარწმუნოება; ყალბი იყო მათი ნაციონალიზმი და „სოციალიზმი“. ცრუ იყო მათი მორალი და სიყვარული. ყველაფერი ცრუ და ყალბი იყო. და მხოლოდ ერთი იყო მართალი: მათი კაცთმოძულეობა“.

ფაშისტების დაქირავებული ლაქიები საზიზღარი პროვოკაციული ხრიკებით ცდილობდნენ დაერღვიათ ჩვენი ქვეყნის ხალხთა მჭიდროდ შეერთებული ოჯახი, ჩამოეგდათ შოღლი და მტრობა, დაეთესათ უნდობლობა საბჭოების მოძმე ხალხებს შორის და გაეხსნათ გზა ჰიტლერული იმპერიალისტებისათვის. არ გამოუვიდათ!

ჩვენი ქვეყნის ფხიზელმა თვალმა, საბჭოთა დაზვერვამ, დროულად მიაგნო შხამიანი გეგმების სიბრტყეს, საბჭოთა ხალხმა სამარცხვინო ჯვარზე გააკრა ხალხის მტრები და პირისაგან მიწისა აღგავა ისინი.

ფაშისტებს კოვზი ნაცარში ჩაუფარდათ. საბჭოთა ქვეყანაში მათ ვეღარ იპოვნეს დასაყრდენი ძალა. საბჭოთა მიწა-წყალზე, სადაც კი ფეხი დასდგეს ჰიტლერულმა ურდოებმა, მრისხანედ ირყევა მიწა მათ ფეხქვეშ. საბჭოთა კავშირის ხალხები მხარი-მხარ მიჯრით წინ აღუდგნენ ჩვენს სამშობლოში მუხანათურად შემოჭრილ გერმანელთა ურდოებს.

ომის სასტრატეგია განსაცდელმა არა თუ შეასუსტა, არამედ კიდევ უფრო განამტკიცა სსრ კავშირის ხალხთა მეგობრობა, შეამჭიდროვა ისინი დიდი რუსი ხალხის გარშემო, რომელიც სამართლიანად იწოდება თავისუფლების მედროშე ხალხად.

კაცობრიობის ისტორიას ჯერ კიდევ არ ახსოვს ისეთი გიგანტური ძალის მავალითი, როგორსაც წარმოადგენს თანასწორუფლებიან ხალხთა ნებაყოფლობით კავშირზე და ქმურ მეგობრობაზე დამყარებული ჩვენი მრავალეროვანი სოციალისტური სახელმწიფო. მხარიმხარ, შემჭიდროებული რიგებით ეკვეთნენ ფაშისტ ყაჩაღ დამპყრობლებს საბჭოთა კავშირის ყველა ერების დევგმირები. ისინი ებრძვიან მტერს თავგამეტებით, შეუღრგვლად, ისინი იბრძვიან თავიანთი პატიოსნებისათვის, დამოუკიდებლობისათვის, თავისი ბედნიერებისათვის, სიცოცხლისათვის, მომავლისათვის, მათ იციან, რომ მტერი სასტიკია და ულმობელი, რომ იგი წაღეკვით ემოქრება ჩვენს მზიურ სამშობლოს, ჩვენი ოფლით მორწყულ მიწა-წყალს, ჩვენს თავისუფალ ხალხებს—საბჭოთა ადამიანებს: კაცებს და ქალებს, ბავშვებს და მოხუცებს.

საბჭოთა ადამიანებმა კარგად იციან, რომ ძალა ერთობაშია. სანამ საბჭოთა კავშირის ხალხთა მეგობრობა არსებობს, გვასწავლის ბრძენი ბელადი, ჩვენი ქვეყნის ხალხები თავისუფალი და უძლეველი იქნებიან, ხალხთა სტალინური მეგობრობა დიდი საბჭოთა კავშირის უძლეველობისა და მტერზე საბოლოო გამარჯვების უტყუარი საწინდარია.

* *

სსრ კავშირის ხალხთა დიადი მეგობრობა და კავშირი თავისი ფესვებით

ღრმად იჭრება საერთო-სახალხო ინტერესებისათვის ჩვენი ერების სოლიდარული ბრძოლისა და შემოქმედებითი ცხოვრების წარსულში. ხალხთა ეს მეგობრობა შემტკიცებულია რევოლუციური ბრძოლისა და სოციალისტური მშენებლობის შემოქმედებითი ერთიანობით ხანგრძლივი წლების მანძილზე. ეს მეგობრობა ბოლშევიკების პარტიის ლენინურ-სტალინური ბრძნული ნაციონალურ პოლიტიკის შედეგს წარმოადგენს.

ოქტომბრის დიდმა სოციალისტურმა რევოლუციამ ჩვენს ქვეყანაში საბოლოოდ დაამსხვრია მონობისა და ნაციონალური ჩაგვრის ბორკილები. საბჭოთა სახელმწიფო წარმოიშვა, გაიზარდა და განმტკიცდა ლენინურ-სტალინური ნაციონალური პროგრამის და ნაციონალური პოლიტიკის ცხოვრებაში გატარების საფუძველზე.

სსრ კავშირის ხალხთა მეგობრობა განმტკიცდა და ჯერ უნახავი ძალით აყვავდა იმის გამო, რომ ჩვენში არ არსებობენ ექსპლოატატორები, არ არსებობს ეროვნული უთანასწორობა და ეროვნული ჩაგვრა, ე. ი. არ არსებობს მიზეზები, რომელნიც ხელს უწყობენ ნაციონალურ შუღლისა და მტრობის გაღვივებას.

ჩვენი ხალხების თანასწორუფლებიანობა სსრ კავშირის სტალინური კონსტიტუციით არის გარანტირებული.

საბჭოთა კანონმდებლობით სასტიკად არის დაგმობილი რასისა და ეროვნების მიხედვით ადამიანთა უთანასწორობა. ყველა საბჭოთა ადამიანი დედა-სამშობლოს დიდი შვილები არიან. ამასთან, ჩვენი ქვეყანა მთელს კაცობრიობას უჩვენებს ხალხთა თანამშრომლობისა და ყველა ეროვნებისა და ადამიანთა უფლებების პატივისცემის მაგალითს.

ასეთ ქეშმარიტად ხალხურ კონსტიტუციას, მოქალაქეთა ასეთ ადამიანურ უფლებებს შეიძლება ადგილი ჰქონდეს მხოლოდ სოციალიზმის ქვეყანაში, ლენინისა და სტალინის ქვეყანაში, სადაც ბოლო მოეღო ნაციონალურ ჩაგვრასა და შევიწროებას, სადაც არ არსებობს მონობა და ექსპლოატაცია, სადაც, დიდი რუსი მწერლის—მაქსიმ გორკის თქმით, სიტყვა **ადამიანი** ამაყად გაიხმის.

ლენინ-სტალინის ბრძნული ნაციონალური პოლიტიკის გატარების საფუძველზე ჩვენი დიდი სამშობლოს ყველა ხალხმა და ერმა უდიდესი აღორძინება და აყვავება განიცადეს; საბჭოთა თავისუფალი ხალხები გაერთიანდნენ დიად საბჭოთა კავშირად, სადაც ყველა ერი ძმურად ცხოვრობს, მეგობრულად მუშაობს და ხელახელ ჩაკიდებით გმირულად იბრძვის მუხანათი მტრის წინააღმდეგ.

ლენინმა და სტალინმა—რევოლუციისა და სოციალიზმის გენიალურმა ხუროთმოძღვრებმა—მრავალი ათეული წლის მანძილზე დაჟინებით აშენეს ხალხთა ეს დიადი ძმობა და მეგობრობა. „სოციალ-დემოკრატიული პროგრამის პროექტში“ ლენინმა სრული გარკვეულობით წამოაყენა „ეროვნებათა თანასწორუფლებიანობის“ ლოზუნგი და ეს მოთხოვნა პარტიის საერთო-პოლიტიკური პროგრამის შემადგენელ ნაწილად აღიარა.

ამხანაგი სტალინი ჯერ კიდევ 90-იან წლების ბოლოს შეურიგებელ ბრძოლას აწარმოებდა ქართველ ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური ინტელიგენციის (ჯორჯაძის და სხვ.) წინააღმდეგ და სასტიკად ამხილებდა „ლეგალური მარქსიზმის“ იდეოლოგიას—ნ. ჟორდანიას და მის პლეადას. რუსეთის პირველი რევოლუციის წინ ი. სტალინი სხვა თეორიულ შრომებთან ერთად სწერს შესანიშნავ შრომას: „როგორ ესმით სოციალ-დემოკრატებს ნაციონალური კითხვა“,

რომელიც ათიოდე წლის შემდეგ დაგვირგვინდა ისეთი ეპოქის შემქმნელი თეორიულ-საპროგრამო შრომის გამოქვეყნებით, როგორიც იყო „მარქსიზმი და ნაციონალური საკითხი“. ეს შრომა არსებითად ეროვნული საკითხის სისტემატური მარქსისტულ-ლენინური ანალიზის პირველი ნიმუში იყო.

ხელმძღვანელობდა რა მრავალეროვან ამიერ-კავკასიაში მუშათა რევოლუციურ მოძრაობას, ამხანაგი სტალინი განსაკუთრებული ძალით გრძნობდა და აღნიშნავდა ეროვნული საკითხის უდიდეს მნიშვნელობას და ცხოველყოფილობას რევოლუციისათვის ბრძოლაში.

მეფის შავრაზმელ დამკაშვებს ამიერ-კავკასია თავიანთი მტარვალური გეგმების განხორციელების „საცდელ მინდვრად“ მიაჩნდათ. ისინი მომეც ერებს შორის აწყობდნენ პროვოკაციებს, თესავდნენ მტრობას და შუღლს, აქეზებდნენ და უსისიანებდნენ ხალხებს ერთიმეორეს. ამით უნდა აიხსნას ი. სტალინის განსაკუთრებული ყურადღება და ცხოველყოფილი ინტერესი ეროვნული საკითხისადმი; ამიტვე აიხსნება მისი შეურიგებელი ბრძოლა ამიერ-კავკასიის ხალხთა მოსისხლე მტრების—ქართველი მენშევიკების, სომეხ დაშავთა და აზერბაიჯანელ მუსავატელთა ნაციონალიზმისა და შოვინიზმის წინააღმდეგ.

ვ. ლენინი ღრმა ყურადღებით ეკიდებოდა და სწავლობდა ამიერ-კავკასიის ეროვნებათა ურთიერთობას და მაღალ შეფასებას აძლევდა ადგილობრივი პარტიული ორგანიზაციების მუშაობის გამოცდილებას, რომლის სულის ჩამდგმელი და ორგანიზატორი ამხანაგი სტალინი იყო. ლენინი ხაზგასმით მიუთითებდა, რომ ამიერ-კავკასიის ხალხთა თანამშრომლობა პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის ბრწყინვალე ნიმუშს იძლევა.

ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკებმა ამხანაგ სერგო ორჯონიკიძის უშუალო ხელმძღვანელობით გადაწყვეტი ბრძოლა გააჩაღეს ადგილობრივი ნაციონალ-უკლონისტების წინააღმდეგ. ნაციონალისტურ-შოვინისტურ სულისკვეთებასთან ბრძოლა იმ დროს ნიშნავდა ბრძოლას საბჭოთა ხელისუფლების განმტკიცებისა და განვითარებისათვის ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკებში, იგი ნიშნავდა ამიერ-კავკასიის ერების ურღვევი მეგობრობის უფრო მეტად გაძლიერებასა და აყვავებას. „ამიერ-კავკასიის სოციალისტურ-ფედერატიული საბჭოთა რესპუბლიკა გადაიქცა ამიერ-კავკასიის ხალხთა ნაციონალური მშვიდობიანობის, ძმური თანამშრომლობის მცლავრ იარაღად და სოციალისტური მშენებლობის საქმეში მათ ღონისძიებათა გაერთიანების ორგანოდ“ (ლ. ბერია).

ამიერ-კავკასიის ფედერაციის პირობებში საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის ბოლშევიკებმა შესძლეს სოციალისტური მშენებლობის გიგანტური ტემპების გაშლა. ეს რესპუბლიკები, რომლებიც, ლენინის თქმით, გაცილებით უფრო გლეხური იყვნენ, ვიდრე რუსეთისა, გადაიქცნენ მძლავრ ინდუსტრიულ-აგრარულ ქვეყნებად. შეიქმნა მძლავრი ინდუსტრია—ნავთის გიგანტური სა-რეწაოები აზერბაიჯანში; აღორძინდნენ ქვანახშირის, მარგანცის, სამთომადნო და მრეწველობის კერები—საქართველოში; ქიმიური და სპილენძის მრეწველობის მსხვილი წარმოებანი—სომხეთში.

ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკებმა უდიდეს გამარჯვებას მიაღწიეს სოფლის მეურნეობის სოციალისტური რეკონსტრუქციის საქმეში; აყვავდა საკოლმეურნეო სოფელი, ამალდა კოლმეურნე გლეხობის მატერიალური კეთილდღეობა. სტალინური ხუთწლედების პერიოდში სოფლის მეურნეობა მძლავრ ტექნიკურ ფუნდამენტზე შედგა.

ჯერ უნახავი ძალით გაიზარდა და ამალდა ამიერ-კავკასიის ხალხთა კულ-

ტურულ დონე. ლენინ-სტალინის დროშის ქვეშ, ამხანაგ ლ. ბერიას გამჭრიახი ხელმძღვანელობით, ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკებმა და ქველა მშრომელებმა ბოლომდე მოსპეს ნაციონალური ქიშპობისა და შულის გამოვლინება, რომელიც ათეულ წლებით იზრდებოდა და ინერგებოდა ცარიზმის პოლიტიკით“ (ი. სტალინი). დამყარდა და განმტკიცდა დიადი სტალინური მეგობრობა საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის მოძვე ერებს შორის, ამ ერებსა და დიდი საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხს შორის. ხალხთა ეს სტალინური მეგობრობა საუკლდესავით მტკიცე და ურღვევი გახდა.

1935 წელს საბჭოთა სომხეთის დელეგაციის კრებულში მიღების დროს ამხანაგი მოლოტოვი ასე ახასიათებდა ამიერ-კავკასიის ხალხთა დიად მეგობრულ კავშირს: „ჩვენ მივალწიეთ იმას, რომ მრავალეროვან ამიერ-კავკასიაში, სადაც ხანგრძლივი დროის განმავლობაში სწარმოებდა სასტიკი ბრძოლა სხვადასხვა ნაციონალიზმის მშრომელებს შორის, ბრძოლა, რომელსაც ყოველგვარად აღვივებდნენ კაპიტალისტები და მეფის მსახურნი, რომ ეს ბრძოლა ახლა საბოლოოდ ლიკვიდირებული არის და ამ ბრძოლის ნაცვლად ამჟამად ყვავის ამიერ-კავკასიის ყველა მშრომელთა მეგობრული და შეხმატებულებული ცხოვრება“.

საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომის სუსხიან დღეებში მთელმა კაცობრიობამ კიდევ უფრო ცხადად დაინახა და იგრძნო ქართველ, აზერბაიჯანელ და სომეხ ხალხთა სტალინური მეგობრობისა და ძმობის ძალა. ამ მრისხანე ჟამს, როდესაც მღვრიე ფაშისტური ნაშეკერი კავკასიონის კალთებს მოუახლოვდა, როცა ჰიტლერელი ყაჩაღები თავიანთ ბილწ ხელებს იშვერენ ამიერ-კავკასიის სიმდიდრეებისაკენ, თბილისში გამართულ ანტიფაშისტური მიტინგის ტრიბუნიდან გაისმა დიადი ფიცი **სამშობლოხადმი, მშობლიურ სტალინისადმი:**

„აზერბაიჯანის, საქართველოს და სომხეთის ამაყი და თავისუფლებისმოყვარე ხალხები არასოდეს არ დაიჩოქებენ გონებალუნგი და უტიფარი ჯალათის წინაშე! მოგვეთავთ იმ ხელს, რომელიც ჩვენ გვემუქრება!“ — ასე აცხადებდნენ მიტინგზე ქართველთა, აზერბაიჯანელთა, სომეხთა, აფხაზთა, ოსთა წარმომადგენლები.

ქართველმა ხალხმა ერთხელ უკვე გამოსცადა თავის ზურგზე გერმანელ ყაჩაღთა მხეცობა და უშვერობა. ეს იყო 1918 წელს, როცა ქართველი ხალხის ზოლალატე მენშევიკების მოპატიჟებით გერმანელი ოკუპანტები განუკითხავად დათარეშობდნენ ჩვენს ქვეყანაში. თბილისისა და ბათუმის, ფოთისა და ქიათურის, სოფელ სარვანისა და მუხრანის მოსახლეობას არ შეუძლია იმ დამცირებისა და შეურაცხყოფის დაიწყება, რაც მან გერმანელთაგან განიცადა. ოკუპანტები ეწეოდნენ აშკარა ძარცვა-გლეჯას, აწერდნენ მძიმე კონტრიბუციებს, გერმანელთა სადამსჯელო ექსპედიციები ცეცხლითა და მახვილით აწიოვებდნენ სოფლებს, როზგავდნენ და ხერცდნენ გლეხობას. გაბლენძილი გერმანელი გენერლები ფონ-ლოსოვი და ფონ-კრესი გულში წინასწარ სტკებოდნენ „მაღალი სტრატეგიული“ პერსპექტივებით, ოცნებობდნენ ბაქოს ნავთზე და აქედან ირანისა და ინდოეთისაკენ ტრიუმფალურ ლაშქრობაზე.

ახლა ჰიტლერის გახრწნილი ავაზაკური ფანტაზია კვლავ თავს ევლებს ბაქოს ნავთსა და საქართველოს მარგანეცს, სომხეთის სპილენძსა და ამიერ-კავკასიის ნაყოფიერ მიწებს: ბამბას, ჩაის და ციტრუსებს, საკოლმეურნეო ბალნარს და საქონლის ჯოგებს.

მტერს უნდა წაშალოს ქართველი ხალხის ათასწლოვანი სახელოვანი ისტორია, მიწასთან გაასწოროს აზერბაიჯანელ და სომეხ ხალხთა მრავალსაუ-

კუნოვანი კულტურა და მედვარი ბრძოლებით მოპოებული თავისუფლება და დამოუკიდებლობა. ჰიტლერულ ურჩხულისათვის ამიერ-კავკასიის ხალხები „დაბალი რასის“ ველურები, „მეორეხარისხოვანი ხალხები“ არიან, რომლებიც შეიძლება სძარცვო და აბუჩად აივდო, გაანადგურო.

სამარცხენოდ ჩაიშალა ჰიტლერელთა განზრახვა შუილი და მტრობა ჩამოგდოთ ამიერ-კავკასიის ხალხებსა და საბჭოთა კავშირის სხვა ხალხებს შორის. ისტორიამ მწარედ დასცინა ჰიტლერელ ნაშეიერებს, რომლებმაც თავიანთ აგენტებს საიდუმლოდ უმოძღვრეს: „ადგილობრივ მცხოვრებლებს (ქართველებს, სომხებს, თათრებს და სხვ.) და რუსებს შორის არსებული წინააღმდეგობანი ჩვენი ინტერესებისათვის უნდა გამოვიყენოთ“-ო. ჰიტლერელ ყაჩაღებს ზედ ცხვირპირში ურტყამს ამიერ-კავკასიის ხალხთა მტკიცე გადაწყვეტილება: „მსოფლიოში არ არის ისეთი ძალა, რომელსაც შეეძლოს გასთიშოს ამიერ-კავკასიის ხალხები, მოსწყვიტოს ისინი დიდ რუს ხალხს, — ჩვენს უფროს ძმას სსრ კავშირის ხალხთა სტალინურ ოჯახში, — ხალხს, რომელმაც ნამდვილი თავისუფალი და ბედნიერი ცხოვრების სიხარული მოგვანიჭა“ (ამიერ-კავკასიის ხალხთა წარმომადგენლების ანტიფაშისტური მიტინგის მიმართვიდან).

დიდი სამამულო ომის ქარცეცხლში კიდევ უფრო მტკიცედ შემჭიდროვდა ხალხთა სტალინური ოჯახი, კიდევ უფრო განმტკიცდა ძმური კავშირი საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხს შორის.

სახელოვანი წითელი არმიის რიგებში ჰიტლერელ დამპყრობთა წინააღმდეგ რუსებთან, უკრაინელებთან, ბელორუსებთან, ყაზახებთან, უზბეკებთან და საბჭოთა კავშირის სხვა მოძმე ხალხებთან ერთად მხარდამხარ იბრძვიან ქართველები, აზერბაიჯანელები, სომხები, აფხაზები და ოსები. ამიერ-კავკასიის ხალხების რიგებს უკვე ამშვენებს სახელოვანი შვილები — სამამულო ომის გმირები, რომელთა საგმირო საქმეები მუდამ დარჩება და იცოცხლებს ხალხის მეხსიერებაში. ქართველი, აზერბაიჯანელი და სომეხი ხალხები თავისი დიდი ბელადისა და მთავარსარდლისადმი მიცემულ საზეიმო ფიცში ამბობენ: „გეფიცებით თქვენ, ამხანაგო სტალინ, რომ მტკიცედ და მამაცურად, დიდ რუს ხალხთან — ჩვენს უფროს ძმასთან ერთად, ჩვენი სამშობლოს ყველა ხალხთან ერთად ვიბრძოლებთ გერმანელ ფაშისტ ყაჩაღთა წინააღმდეგ მანამდე, ვიდრე სავსებით არ გაეცრესთ ფაშისტ ქვეწარმევალს!“ ასეთია ამიერ-კავკასიის ხალხთა ფიცი, ხოლო იმ აღამიანებისათვის, რომლებიც დიდმა სტალინმა აღზარდა — „პატოსანი სიტყვა სიცოცხლეზე ძვირფასია, ხოლო სიტყვა ფიცისა უძლიერესია სიკვდილზე“ („იზვესტია“).

სსრ კავშირისა და მთელი მოწინავე, პროგრესიული კაცობრიობის მოსისხლე მტერს — ჰიტლერულ ფაშიზმს სწადია გასარისოს ჩვენი აყვავებული სამშობლო, დაანგრიოს საბჭოთა ხალხების მიერ მძიმე შრომისა და ბრძოლაში აგებული სოციალიზმი, გასთლოს და დაარღვიოს მრავალეროვანი საბჭოთა ქვეყნის ხალხთა დიადი სტალინური ძმობა და მეგობრობა.

ფაშისტურ ურჩხულს სურს მიაბრუნოს ჩვენი ნათელი ქვეყანა პირქუშ წარსულისაკენ, პირსისხლიან ჰიტლერს სურს საბჭოთა კავშირის ყველა თავისუფალი ხალხი თავის მოჯამაგირედ გაიხადოს. კიდევ მეტი, პირსისხლიან ჰიტლერს სურს ფიზიკურად გაჟლიტოს და გაანადგუროს საბჭოთა ხალხები. ჰიტლერს ხომ სასიკვდილო განაჩენი გამოაქვს ყველა „არა არიელ“ ხალხთათვის. „ფიურერი“ ხომ კაიზერ ვილჰელმ მეორის ღირსეული მემკვიდრეა, იმ ვილჰელმისა, რომლის კოლონიურმა ჯალათებმა 1906 წელს ფიზიკურად გაჟლიტეს და დედაბუ-

დიანად მოსპეს ზანგების ტომი „გერერო“. „გერეროს“ შავი ხედრი არგუნა ჰიტლერმა ახლა ევროპის დამონებულ ხალხებს. ასეთსავე ხედრს უმზადებს ეს პირისისხლიანი ჯალათი საბჭოთა ხალხებსაც.

ჰიტლერული გერმანიის სსრ კავშირზე მუხანათურად თავდასხმის პირველ-სავე დღეებში რადიოთი წარმოთქმულ თავის ისტორიულ სიტყვაში ამხანაგმა სტალინმა ამხილა ჰიტლერელ ყაჩაღთა ევრაგული მიზანსწრაფვა. „მტერი სას-ტიკი და უღმრთელია,—სთქვა ბელადმა.—იგი მიზნად ისახავს ხელთ იგდოს ჩვენი ოფლით მორწყული ჩვენი მიწა-წყალი, ხელთ იგდოს ჩვენი შრომით მო-პოებული ჩვენი პური და ჩვენი ნავთი. იგი მიზნად ისახავს აღადგინოს მემამუ-ლეთა ძალაუფლება, აღადგინოს ცარიზმი, დანაგრეოს რუსთა, უკრაინელთა, ბე-ლორუსთა, ლატვიელთა, ლიტველთა, ესტონელთა, უზბეკთა, თათართა, მოლ-დაველთა, ქართველთა, სომეხთა, აზერბაიჯანელთა და საბჭოთა კავშირის სხვა თავისუფალ ხალხთა ნაციონალური კულტურა და ნაციონალური სახელმწიფოებ-რიობა, გააგერმანელოს ისინი, გერმანელი თავადებისა და ბარონების მონებად აქციოს ისინი. ამრიგად, საქმე ეხება საბჭოთა სახელმწიფოს სიკვდილ-სიცოცხ-ლეს, სსრ კავშირის ხალხთა სიკვდილ-სიცოცხლეს, საქმე ეხება იმას—თავისუ-ფალი უნდა იყვნენ საბჭოთა კავშირის ხალხები თუ მონობაში უნდა ჩავარდნენ. საქიროა, რათა საბჭოთა ადამიანებმა შეიგნონ ეს და უკუაგდონ უღარდელობა“.

ბრძენი ბელადის ცეცხლოვან მოწოდებისთანავე მთელი საბჭოთა ხალხი ერთიან მებრძოლ ბანაკად დაირაზმა. საბჭოთა კავშირის ხალხები აენთნენ ღრმა სიძულვილის გრძნობით ჰიტლერელ მოძალადეებისადმი და მტკიცედ გადასწყვი-ტეს სასტიკად იძიონ შური გადამწვარი საზღკარისათვის, აოხრებული ჯეჯი-ლისათვის, გაწვილებული და შერცხვენილი ოჯახებისათვის, საბჭოთა ადამიანების ღირსებისათვის. სისხლი-სისხლის წილ! სიკვდილი-სიკვდილის წილ! — ასეთია საბჭოთა კავშირის ხალხთა საომარი მოქმედების მრისხანე დევიზი.

ამხანაგმა სტალინმა თავის დროზე გენიალური სიცხადით ამხილა ჰიტლე-რელ ვაისტრატეგთა ვარაუდები, მათი ილუზიები.

მუხანათი მტერი იმედს ამყარებდა იმაზე, რომ საბჭოთა წყობილება, საბ-ჭოთა ზურგი, წითელი არმია მტკიცე არ იქნებოდა, ჰიტლერელებს სერიო-ზულად სწამდათ, რომ წითელი არმია და წითელი ფლოტი ვერ გაუძლებდნენ გერმანიას არმიისა და გერმანიის ფლოტის დარტყმებს და ადვილად უკუიქცეო-დნენ, დაიშლებოდნენ. მათ სჯეროდათ, რომ წითელი არმიის პირველი წარუ-მატებლობის შემდეგ თავს იჩენდა კონფლიქტები საბჭოთა ქვეყნის მუშებსა და გლეხებს შორის, ატყდებოდა ჩხუბი და არეგ-დარევა სსრ კავშირის ხალხთა შორის, დაიწყებოდა აჯანყებანი, და ჩვენი ქვეყანა შემადგენელ ნაწილებად დაიშლებოდა, რაც ჰიტლერელებს ხელს შეუწყობდა განხორციელებინათ თა-ვიანთი ყაჩაღური, დამპყრობლური გეგმები.

ცხოვრებამ მწარედ დასცინა გერმანიის ფაშისტურ იმპერიალისტებს. არ გამართლდა ჰიტლერელ ავაზაკთა იმედები საბჭოთა წყობილებისა და საბჭოთა ზურგის სისუსტის შესახებ. სსრ კავშირში ჰიტლერელ კაცკაცმიებს აღარ გამოად-გათ ის შეთოდები, რაც დასავლეთ ევროპის ხალხთა წინააღმდეგ მათ ცოტად თუ ბევრად წარმატებით გამოიყენეს. დიდი სამამულო ომის პირობებში სსრ კავშირი უფრო ძლიერი გახდა. საბჭოთა მოძმე ხალხების მეგობრობა და თანამშრომლობა უფრო განმტკიცდა, კიდევ მეტად გაძლიერდა ჩვენი ხალ-ხების ერთსულოვნება და დარაზმულობა თავისი მთავრობის, ბოლშევიკების პარტიის, თავისი ბრძენი ბელადისა და მხედართმთავრის ამხანაგ სტალინის გარ-შემო.

მოხდა ის, რაც ჰიტლერის ყველაზე უფრო აფრთხობდა: „წითელი არმიის წარუმატებლობამ არა თუ ვერ შეასუსტა, არამედ კიდევ უფრო მეტად განამტკიცა როგორც მუშათა და გლეხთა კავშირი, ისე სსრ კავშირის ხალხთა მფობრობა. უფრო მეტიც, — ამ წარუმატებლობამ სსრ კავშირის ხალხთა ოჯახი გადააქცია ერთიან ჯარულად, რომელიც თავდადებით ეხმარება თავის წითელ არმიას, თავის წითელ ფლოტს. საბჭოთა ზურგი არასოდეს არ ყოფილა ისე მტკიცე, როგორც ახლა“ (ი. სტალინი).

ისტორიას არასოდეს უნახავს და არ ახსოვს ხალხთა ისეთი შემკიდროება და საბრძოლო კავშირი, როგორსაც ჩვენი ქვეყანა წარმოადგენს. ბრძოლის ველზე გერმანელი ჯარდობები შეხვდნენ საბჭოთა მეომრების ერთიან ოჯახს. რომელშიაც მხარდამხარ იბრძვის თვითებული საბჭოთა მოქალაქე-პატრიოტი; რუსი და უკრაინელი, ქართველი და ბელორუსი, სომეხი და აზერბაიჯანელი, მოლდაველი და უზბეკი, ყაზახი და ებრაელი.

ვერავი მტრები ჩვენს სამშობლოში წააწყდნენ ისეთ ჯავშნიან კედელს, ხალხთა ისეთ მონოლიტურ მთლიანობას, როგორსაც არ მოელოდნენ. მკიდრო რიგებით, მხარიმხარ, ერთიანი ფრონტით გოლიათურად იბრძვიან საბჭოთა დეე-გმირები ჰიტლერელ დამპყრობთა წინააღმდეგ. მტერმა უკვე მწარედ იგემა თავისუფლებსმოყვარე ხალხის რისხვა. როგორიც არ უნდა იყოს მტრის დროებითი წარმატება, — ჰიტლერელი მხეცი სისხლისაგან იცლებს, გერმანულ-ფაშისტური არმიის საუკეთესო ნაწილები უკვე განადგურებული არიან, ამ არმიის სამხედრო ტექნიკამ გამოუსწორებელი ზარალი ნახა. საბჭოთა მიწა-წყალი მილიონობით ჰიტლერელ ჯარისკაცისა და ოფიცრისათვის სამარედ იქცა. მტრისადმი უძლიერესი სიძულვილი აკაყვებს საბჭოთა მებრძოლეების ნებისყოფას, სამშობლოს დაცვის იდეა წითელი არმიის რიგებში საარაკო გმირებს წარმოშობს.

ვის სახელს არ ამოიკითხავთ საბჭოთა კავშირის სახელოვან გმირთა გრძელ სიაში. რომელი ერის სასახლო შვილის ლეგენდარული მამაცობა და თავდადება არ აგაღელვებთ და არ აღგაფრთოვანებთ! რუსები, უკრაინელები, ქართველები, ბელორუსები, სომეხები, აზერბაიჯანელები, უზბეკები, თურქმენები. ტაჯიკები, ყაზახები, ყირგიზები, თათრები, ებრაელები, ოსები და საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხები თავის წილიდან გამოყოფენ ისეთ სახელოვან გმირებს, როგორც პანფილოვი და მის 28 საარაკო გვარდიელი, როგორც დოვატოვი და მისი გმირი ცხენოსნები, როგორც საქართველოს, აზერბაიჯანის და სომხეთის სასახლო შვილები მიხეილ გაბოკიძე, ნოე ადამია, დარბინიანი, როგორც სტალინური მფრინავი-შეგარდნები — საფონოვი, ხობისტოვი, გასტელო, ბრინკო, სახიმურზა მილძიხოვი, გორელიტი, ვიხმანი, ახმეტ დურდიევი, სალვატ კარიმოვი, მიხეილ ძიურბა, იულჩიევი და მათი მსგავსი სხვა ათასი და ათეული ათასი საბჭოთა არწივი. ყველა ისინი ერთად არიან, მხარშეწყობით იბრძვიან და თითქმის ერთმანეთს ეჯიბრებიან ჰიტლერელთა ჯარდობის განადგურებისა და შემუსვრის საქმეში. სამამულო ომის ველზე დაღვრილ წმინდათა-წმინდა სისხლით შედუღადა საბჭოთა კავშირის საუკეთესო შვილთა ჯარდები მეგობრობა, შემტკიცდა მათი გადაწყვეტილება და ნებისყოფა ბოლომდე, უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე დაიცვან განუყოფელი დედა-სამშობლო — საბჭოთა კავშირი.

სამხედრო გულადობა და სიმამაცე მთელი თავისი ხანგრძლივი ისტორიის გასწვრივ ახასიათებდა ჩვენი სამშობლოს მრავალრიცხოვან ხალხებს. მოდგმიდან მოდგმაზე, თაობიდან თაობაზე ლეგენდებსა და თქმულებებში გადადიოდა

ხოლმე კეთილშობილ სახალხო გმირთა უკანობი სახეები. რუს ბუმბერაზთა—ილია მურომეცისა და მიკულა სელიანინოვიჩის, ქართველთა ტარიელისა და ავთანდილის, აზერბაიჯანელ ქეროლლს და სომეხ დავით სასუნცის, ბაშკირთა სახალხო გმირის სალაფთ იულაევის, ამან-გელდისა და მრავალ სხვა გმირთა წარმოსახვაში აღბეჭდილია ხალხურ კეთილშობილებისა და ვაჟკაცობის, შეუპოვრობისა და სიმამაცის საუკეთესო თვისებები. ყველა ხალხი ღრმა პატივისცემით მოიხსენიებს სახალხო გმირთა სახელებს, აღიდეგს და ამკობს მათ.

ამჟამად საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომის მრავალ სახელოვან გმირს ღირსეულად უპყრია ხელში თავის შორეულ წინაპართა სასახელო მახვილი. მათ მიერ ჩადენილ მრავალ საგმირო საქმეთა შორის ხშირად იელვებს ისეთი სასწაულები, რომლებიც უკვე ახლაც იმოსებიან მშვენიერი ლეგენდის შარავანდედით. გვარდიის კაპიტანმა, ყაზახმა მაიში-ოლდამ გერმანელ ქოთაკებთან ბრძოლის გადამწყვეტ მომენტში შემდეგი სიტყვებით გაამხნევა თავისი ქვედანაყოფის ახალგაზრდა ყაზახი-გვარდიელები: „ჩვენში, ყაზახეთში არსებობს ანდაზა: „როცა ბრძოლაში ხარ, უნდა დაიხშო სმენა და მხედველობა — არ გესმოდეს ტყვიის ზუზუნი, ვერ ხედავდე მტრის სიმრავლეს. უნდა ჰგქონდეს მხოლოდ ხელები, რომ მტერი გაანადგურო და მოსპო“. თავიანთ წინაპართა სასახელო ტრადიციით აღფრთოვანებული საბჭოთა მებრძოლნი, მეთაურის მოწოდებაზე, ვეფხევივით ეკვეთნენ მტრის ურდოებს და დაუზოგავად შემუსრეს მოწინააღმდეგის ტანკებისა და მოტოქვეითი ჯარის დიდად ქარბი ძალები. უთვალავია ასეთი დევგმირები დიდ საბჭოთა ოჯახში. ხალხთა ისტორია ბოლომდე შეინახავს და მოკრძალებით უამბობს მაღლიერ მემკვიდრეობას საბჭოთა დევ-გმირების საგმირო საქმეებს.

ჰიტლერელებს ერთნაირად სძაგთ ჩვენი ქვეყნის თვითეული მოქალაქე: რუსიც, ქართველიც, უზბეკიც, უკრაინელიც, ყაზახიც, სოფიც, ბელორუსელიც, აზერბაიჯანელიც, ესტონელიც, ლატვიელიც. პირისხლიან მტერს სურს დაიპყროს და დაიმონოს საბჭოთა კავშირის ხალხები, გასწყვიტოს მილიონობით საბჭოთა ადამიანი, ხოლო მოსახლეობის დანარჩენი ნაწილი გერმანელი პლუტოკრატის, მეფაბრიკეებისა და ბარონების მუშასაქონლად გახადოს.

—თუ გვინდა შევქმნათ გერმანიის დიდი იმპერია,—ამბობს ჰიტლერი,—უწინარეს ყოვლისა უნდა განვდევნოთ და გავეღიროთ სლავური ერები—რუსები, პოლონელები, ჩეხები, სლოვაკები, ბალტიელები, უკრაინელები, ბელორუსები. არავითარი საბაბი არა გვაქვს ასე არ მოვიქცეთ“.

ჰიტლერიზმმა გერმანელ ჯარისკაცსა და ოფიცერს მხეცური ზიზღი და მტრობა ჩაუნერგა ჩვენი ქვეყნისადმი, ყველა საბჭოთა ერისადმი. მან გააღვივა პირუტყვეული გაბლენძილობა და მკლური ინსტინქტები გერმანელ დამპყრობთა ქვეცნობიერებაში. ჰიტლერულმა სარდლობამ საბჭოთა კავშირთან ომის დაწყებისას გერმანელ ჯარისკაცებს შემდეგი მოწოდებით მიმართა: „მოსპე შენს გულში სიბრალული და გულშემატკივრობა—მოჰკალ ყოველი რუსი, საბჭოელი, ნუ შეეყოყმანდები, თუ შენს წინ იქნება მოხუცი ან ქალი, გოგონა ან ბიჭი—მოჰკალ, ამით თავს იხსნი დალუპვისაგან, უზრუნველჰყოფ შენი ოჯახის მომავალს და საუკუნო სახელს მოიხვეჭავ“.

და ჰიტლერულმა ურდოებმა სისხლიანი „ექსპერიმენტებით“ აღბეჭდეს თავიანთი გზა დროებით დაკავებულ საბჭოთა ტერიტორიებზე. დროებით ოკუპირებული უკრაინისა და ბელორუსიის, ლატვიისა და ლიტვის, მოლდავეთისა და ესტონეთის მიწაწყალზე მათ პრაქტიკულად ნათელჰყვეს, თუ რა სატანური ღვარძ-

ლისა და მხეტური სიბილწის მატარებელი ძალაა ჰიტლერელთა ჯოხით გაწრთვნილი მძარცველთა და ბავშვების მკვლელთა არმია. „მოვსპოთ, ველიტოთ. სიბრაღული გულიდან უნდა ამოვიგლიჯოთ, გულშემატკივრობა გახურებული შანით უნდა ამოვიწვათ... ჩვენ ძლოერი რასა ვართ და ყველაფერს ვსპობთ, რაც კი ჩვენს ბატონობას ხელს უშლის, ისევე, როგორც მას სჩადიოდნენ ჩვენი წინაპრები“, — ასე გაჰკიოდა გერმანელი ჯარისკაცი რიჰარდ ტომი და ერთ ხელში ბავშვებისა და ფეხმძიმე ქალების სისხლით შეღებილი ნაჯახი ეჭირა, ხოლო მეორეში — ანთებული ჩირაღდანი, რომლითაც ცეცხლს უკიდებდა საბჭოთა მოსახლეობის ნაამაგდარს — სახლებსა და ბოსლებს, სკოლებსა და მუზეუმებს. დიდი იყო თავაწყვეტილი ჰიტლერულ ნაწიერის „წარმატებანი“, ვიდრე მას ბოლო არ მოულო საბჭოთა სნაიპერის ტყვიამ.

საბჭოთა კავშირის დევ-გმირ ხალხთა შეუდრეკელი ნებისყოფის ჯავშანზე, საბჭოთა პატრიოტების კეთილშობილური სიძულვილის კედელზე უმოწყალოდ იმსხვრევა და საბოლოოდ დაიმსხვრევა ცოფიანი მტრის გააფთრებული იერიშები.

უძლეველია საბჭოთა ხალხი, მისი წითელი არმია, რადგან მათ იციან, რომ იბრძვიან უაღრესად სამართლიანი საქმისათვის, თავისი ღირსებისათვის, თავისუფლებისათვის, თავისი დიადი და მზიური სამშობლოსათვის. მათ იციან, რომ ჰიტლერულ გერმანიასთან ომში წყდება საბჭოთა ქვეყნის, ყველა ხალხის ბედ-ილბალი, მთელი მოწინავე პროგრესიული კაცობრიობის ბედ-ილბალი; იციან ეს და ყველა ხალხები მედგრად იცავენ თავიანთი სამშობლოს თვითუღ ნაქერ მიწას, მის მდინარეებს, ზღვებს, მთებს. საბჭოთა პატრიოტიზმის წმინდა ცეცხლი და სიძულვილის მრისხანე ძალა დამპყრობთა მიმართ ალაგზნებს და ალაფრთოვანებს საბჭოთა მებრძოლთ, მთელ საბჭოთა ხალხს.

შეერთებული ძალით ააშენეს საბჭოთა კავშირის ხალხებმა თავიანთი დიადი სოციალისტური სამშობლო და შეერთებულად და ძმურად იცავენ მას. ჩვენი ხალხის შეერთებული ძალებით და საშუალებებით იქნა აგებული დნეპროპეტოვსკი უკრაინაში, რომლითაც ხარობდნენ რუსებიც და ქართველებიც, სომხებიც და ყაზახებიც, ბელორუსებიც და უზბეკებიც. ჩვენ ყველანი ექმნიდით და შეეკმენით მეორე მეტალურგიული ბაზა რსფსრ აღმოსავლეთში, და ამ წარმატებებით რუსებთან ერთად აღტაცებას ეძლეოდნენ ჯერაინელები და აზერბაიჯანელები, თურქმენები და ქართველები. ჩვენმა ხალხმა გათხარა ფერგანის არხი უზბეკეთში და ამ წარმატებას უზბეკებთან ერთად ზეიმობდა საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხი.

საბჭოთა ხალხების ურთიერთ ერთგულება და მეგობრობა უდიდესი ტანჯვით მოპოებულ ბედნიერებას წარმოადგენს. ისინი შეკავშირდნენ თავდადებული შემოქმედებითი შრომით და ასევე ერთიანი იყვნენ და არიან ისინი საბჭოთა სამშობლოსათვის ბრძოლაში. ტიტანურ ბრძოლაში საბჭოთა ხელისუფლებისათვის, სოციალიზმისათვის შენდებოდა საბჭოთა სახელმწიფოს ხალხთა ის ურღვევი მეგობრობა, რომელმაც უძლეველ ძალას წარმოადგენს. ამ მეგობრობის ძალით გაიმარჯვეს ჩვენმა ხალხებმა ოქტომბრის სოციალისტურ რევოლუციაში 1917 წელს; ამ ძმობისა და მეგობრობის ძალით ჩვენმა ხალხებმა წარმატებით მოიგერიეს და განადგურეს მრავალრიცხოვანი გარეშე და შინაური მტრები სამოქალაქო ომის მძიმე პერიოდში; საბჭოთა კავშირის ხალხთა შეერთებული, მეგობრული ძალით გახდა შესაძლებელი ხანგრძლივი ომების მიერ დანგრეული და გაპარტახებული მუხრნეობის აღდგენა და განვითარება; ხალხთა ამ მეგობრუ-

ლი კავშირის მეოხებით ჩვენ ავაშენეთ სოციალიზმის ფუნდამენტი და გიგანტური ტემპებით შევუდგეთ კომუნისტური საზოგადოების დიადი შენობის აგებას.

ძმური თანამშრომლობისა და მეგობრობის სულისკვეთებით აღიზარდა და კვლავაც იზრდება საბჭოთა კავშირის მთელი ხალხი და მისი გმირული წითელი არმია. ამხანაგი სტალინი წითელი არმიის ათი წლის თავთან დაკავშირებით საზეიმო სხდომაზე მის მიერ წარმოთქმულ სიტყვაში მიუთითებდა ჩვენი არმიის იმ თავისებურებაზე, რომ იგი არის ჩვენი ქვეყნის ხალხთა შორის ძმობისა და მეგობრობის არმია, რომ იგი არის ჩვენი ქვეყნის თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის დამცველი არმია. ამაში მდგომარეობს წითელი არმიის ძალა და უძლეველობა.

ქართველი და ყაზახი საბჭოთა მებრძოლები, რომლებმაც მკერდით გააძლიერეს გერმანელების თავდაცვითი ხაზი და ოკუპანტებისაგან გაათავისუფლეს უკრაინის ერთერთი რაიონი, ალტაცებით მიესალმნენ და კოცნიდნენ უკრაინულ მიწას, როგორც თავის მშობლიურს—საქართველოს და ყაზახეთის—მიწა-წყალს. ცნობილია, საერთოდ, რომ გერმანელთაგან განთავისუფლებულ თვითელ სოფელში საბჭოთა ქვეყნის თვითელი მებრძოლი შედის სიხარულით და მოწიწებით, როგორც საკუთარ, მშობლიურ სოფელში. მოსკოვისა და ლენინგრადის დაცვის დროს სასწაულებრივ გმირობას იჩენდნენ ჩვენს ქვეყანაში მოსახლე ყველა ეროვნების მებრძოლნი: ქართველი და უკრაინელი, ყაზახი და აზერბაიჯანელი. „სიმკაცრე და შემფოთება იყო აღბეჭდილი თბილისელთა და ერევნელთა, ტაშკენტელთა და ბაქოელთა სახეზე, როდესაც მტერი მოსკოვს უახლოვდებოდა, და მათ სახე გაუბრწყინდათ, სიხარულით გაუცისკროვნდათ, როდესაც მტერს გამანადგურებელი ლახვარი ჩავეციოთ და მან, სისხლისაგან დაცლილმა, მოსკოვიდან უკან დახვეა იწყო“ („პრავედა“).

„პრავედას“ სამხედრო კორესპონდენტი ამხ. გორბატოვი თავის წერილში მოგვითხრობს ღონის მამაც დამცველებზე, საბჭოთა მებრძოლის მეგობრობასა და სიმტკიცეზე.

ლამის წყვდიადში მოულოდნელად შეუტის გერმანელებმა. რჩეულმა საბჭოთა გმირებმა თავს იდეს მშობლიური მიწის დაცვა. ირგვლივ დაცვაში მონაწილეობდნენ რუსები შტრიხუნოვი და ივანოვი, ქართველები მიქაეა, თედორაძე და სოსელია, უკრაინელი დუბოვინი, აზერბაიჯანელი ჰუსეინოვი, სომეხი დარბინიანი. რვა მებრძოლი რკინის კედლად აღიმართა, რომ დაეცვათ ღონის ხუტორი. მათ მტკიცედ გადასწყვიტეს არ დაეთმოთ არცერთი მტკაველი მიწა, ებრძოდნათ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე. და საბჭოთა გმირებმა გაიმარჯვეს. მტერი შეჩერებულ და გაჟღეტილ იქნა.

აი წითელი არმიის ეს თავისებურება წარმოადგენს იმ საფუძველს, რომელსაც ემყარება საბჭოთა მეომრის სამხედრო ძალა და გამბედაობა, მისი მორალურ-პოლიტიკური ღირსება და ერთიანობა, მისი გაუტეხელი ნებისყოფა და მტკიცე რწმენა მტერზე საბოლოო გამარჯვებისა.

პირისისხლიან მტერთან სამკვდრო-სასიცოცხლო შეტაკებაში წითელი არმიის მებრძოლები, მისი მეთაურები და კომისრები უფრო და უფრო გამანადგურებლად ურტყამენ ჰიტლერელებს, სულ უფრო და უფრო მტკიცდება და იზრდება საბჭოთა ქვეყნის ხალხთა ძმობისა და მეგობრობის ღვიძლი ნათესაური კავშირი ფრონტზე და ზურგში, ცეცხლის მოწინავე ხაზზე და საკოლმეურნეო მიწებებში, თაბრიკებსა და ქარხნებში, შახტებსა და რკინიგზებზე.

ჩვენი ხალხის, ჩვენი წითელი არმიის ძალა და უძლეველობა იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენ სამამულო, განმათავისუფლებელ, სამართლიან ომს ვაწარმოებთ. „ჩვენ ისეთი მიზნები როდი გვაქვს, რომ სხვისი ქვეყნები ჩავიგდოთ ხელში, სხვა ხალხები დავიპყროთ. ჩვენი მიზანი ნათელი და კეთილშობილია. ჩვენ გვსურს გავათავისუფლოთ ჩვენი საბჭოთა მიწა-წყალი გერმანელი ფაშისტი არაშაღდებისაგან. ჩვენ გვსურს ვიხსნათ ჩვენი ძმები — უკრაინელები, მოლდაველები, ბელორუსები, ლიტვიელები, ლატვიელები, ესტონელები, კარელები იმ სიარცხვილისა და დამცირებისაგან, რასაც მათ აყენებენ გერმანელი ფაშისტი არაშაღდები“ (ი. სტალინი).

გერმანიის არმია უკვე ის აღარაა, რაც იყო. ჰიტლერული გერმანია, მთლიანად აღებული, უფრო სუსტი გახდა. დასუსტდა მტრის ზურგი. იღვწა მისი ადამიანთა რეზერვები და ნედლეულის მარაგი.

„ფიურერი“ შეშფოთებულია. იგი ჩქარობს და ცოფსა ჰყრის. მას სურს დრო შოიგოს და სასოწარკვეთილი ავანტურისტულ ნახტომებს აკეთებს... უფსკრულისაკენ.

თავისი გიჟური გეგმების განსახორციელებლად ვერაგი მტერი კვლავ მითითებს მისთვის ჩვეულ კუჟყიან ხრიკებს: საბჭოთა ზურგში აგზავნის თავის აგენტებს, ჯაშუშებს, პროვოკატორებს. მტერს სურს გაუაღნარი ჭორებით, პროვოკაციებით დააშინოს ჩვენი მოსახლეობა, დასთესოს ჩვენს მოსახლეობაში შუღლი და მტრობა, გააღვივოს უნდობლობა და ძირი გამოუთხაროს საბჭოთა ოჯახის მონოლიტურ მთლიანობას. საბჭოთა ხალხებმა დიდი ხანია გაიცნეს მტრის ბურღული ხრიკები, ჩვენმა ხალხებმა იციან რევოლუციური სიფხიზლის ფასიც, ისინი მტრის მოწამლულ ანკესს არ წამოეგებიან.

ჰიტლერული გერმანია განწირულია. მისი სამხედრო მანქანა ძალზე შერყეულია, მაგრამ იგი ჯერ კიდევ დამსხვრეული არ არის. ფაშისტური მხეცი სასიკვდილოდ დაიჭრა, იგი სისხლისაგან იცლება, მაგრამ დაჭრილი მხეცი ჯერ კიდევ ძლიერია, ცბიერი და მძვინვარეა. ჩვენი ქვეყნის ხალხები ამას ერთი წუთითაც არ იფიწყებენ. წინ ჯერ კიდევ ბრძოლების მძიმე, სასტიკი და სუსხიანი დღეები გვიძეცს.

საბჭოთა კავშირის ხალხთა მეგობრობა სამამულო ომის დროს შეურყეველ ძალას წარმოადგენს, ხალხთა სტალინურმა მეგობრობამ განვლო შეუბრალებელ მტერთან უსასტიკესი ბრძოლების მკაცრი ქარიშხალი და მან ყველა განსაცდელს გაუძლო. ამ ტიტანურ ბრძოლაში ხალხთა სტალინური მეგობრობა და კავშირი კიდევ უფრო მეტად განმტკიცდა, კიდევ უფრო გაფართოვდა.

ჰიტლერელ ყაჩაღებთან დაძაბულ, მძიმე ბრძოლებში, როგორც ბელადმა მიუთითა, დავაჟკადნენ და გამოიწრთენენ ჩვენი მეომრები, გამოიწრთო მთელი საბჭოთა ხალხი.

დიდ სტალინს მტკიცედ მიჰყავს საბჭოთა ხალხები ჰიტლერელ დამპყრობლებზე საბოლოო გამარჯვებისაკენ.

შორს არ არის ის დრო, როცა კაციაშია ჰიტლერი და მისი პირისხლიანი ხროვა; რომელთაც თავისუფალი ერებისა და რასების მოსპობა სწავლიათ, დაიღუპებიან იმ იარაღისაგან, რომელიც დიდი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ძნურ ოჯახში გამოიჭედა.

ჩა მოხდა საფრანგეთში *

მაჟინოს ხაზი

მაჟინოს ხაზის რწმენა პასიურობისაკენ აქეზებდა საფრანგეთს როგორც დიბლომატიის დარგში, ისე სამხედრო სტრატეგიის დარგშიც. ასეთი პოლიტიკა დამღუბველი იყო ჰიტლერის ენერგიისა და ჰიტლერის პრეტენზიების წინაშე. იმის პირველი მაჩვენებელი, რომ საფრანგეთმა გადაწყვიტა მაჟინოს ხაზს უკან „ჩაჯდომის“ ტაქტიკა გაეტარებინა, იყო მისი მოქმედების ხასიათი 1936 წელს: გერმანიამ ჯარი შეიყვანა რემილიტარიზებულ რაინის ოლქში, საფრანგეთმა კი, თუ სიმაგრეების გარნიზონთა გამაგრებას არ ჩავთვლით, სრული პასიურობა შეინარჩუნა.

ამ მომენტიდან საფრანგეთის მოკავშირეებისათვის—ჩეხოსლოვაკიისა, იუგოსლავიისა და პოლონეთისათვის—ცხადი გახდა, რომ გერმანიის უცვლელი თავდასხმის შემთხვევაში დახმარების იმედი ცოტა იყო. გერმანიამ ზიგფრიდის ხაზი ააგო, და საფრანგეთმა ევროპაში თავისი მოკავშირეებისათვის ქმედითი დახმარების აღმოჩენის შესაძლებლობა დაჰკარგა. საფრანგეთი უკვე აღარ იყო პირველხარისხოვანი სახელმწიფო. კე დორსეს მთავრობას საუცხოოდ ესმოდათ, რა მნიშვნელობა ექნებოდა რაინის ოლქის რემილიტარიზაციას. რატომ უფრო ენერგიულად არ გამოეხმაურა ამას საფრანგეთი? ჰიტლერმა ჩვეულებისამებრ მოხერხებულად შეარჩია მომენტი. ორი თვის შემდეგ საფრანგეთში უნდა მომხდარიყო პარლამენტის არჩევნები. ალბერ სარო იყო მეთაური მოშუალებდო მთავრობისა, ფლაგდენი კი—საგარეო საქმეთა მინისტრი. როდესაც ისინი დარწმუნდნენ, რომ ინგლისის მთავრობას განზრახული არა ჰქონდა საფრანგეთისათვის დახმარება აღეთქვა, მათ გადაწყვიტეს არავითარი ნაბიჯი არ გადაედგათ. მას შემდეგ უკვე ჰიტლერი იქით-აქეთ აღარ იყურებოდა. საფრანგეთი რომ ლონდონისაგან საკმაოდ დამოუკიდებელი ყოფილიყო, იგი თითქმის ნამდვილად შესძლებდა გერმანიის დივიზიების შეჩერებას და გერმანიელთა საექსპანსიო პოლიტიკის აღკვეთას. ინგლისს ასე თუ ისე მოუხდებოდა მხარის დაჭერა საფრანგეთისათვის. მაგრამ საფრანგეთი მომზადებული არ იყო რისკის გასაწევად.

ამ მომენტიდან საფრანგეთში დაიწყო იზოლაციონისტების—ბონეს, ფლანდენის, ლავალისა და მათ მსგავსთა—გავლენის ზრდა, ხოლო როდესაც 1936 წლის ივნისში ხელისუფლებას სათავეში ჩაუდგა სახალხო ფრონტის მთავრობა, იზოლაციონისტებმა ინტრიგების მოწყობა დაიწყეს მის ზურგს უკან. საფრანგეთმა, ბებერ კუსავით, თავი ბაკანში ჩამალა—მაჟინოს ხაზს ამოეთვარა. გერმა-

* ავტორი საფრანგეთ-გერმანიის 1940 წლის პაოლარი კამპანიის დროს ინგლისურ „რეიტერის“ სააგენტოს კორესპონდენტად იყო საფრანგეთის არმიასთან. ნაწყვეტები ამოღებულია წიგნიდან: „ისინი, ვინც გასცა საფრანგეთი“.

ნიათ მოქმედების თავისუფლება მიიღო დანარჩენ ეგროპაში, იტალიამ კი იუგოსლავიასთან კეკლუცობა დაიწყო; ჩეხოსლოვაკია, ხოლო შემდეგ პოლონეთიც გერმანიის ბატონობის ქვეშ მოექცნენ. დასასრულ, გერმანიამ მოხერხებული მომენტი ამოიჩაია და საფრანგეთს დაარტყა.

მაჟინოს ხაზის რწმენამ დამლუპველად იმოქმედა საფრანგეთზე. ფრანგებს მეტისმეტად დიდი იმედი ჰქონდათ თავისი სიმაგრეების მიუდგომლობისა, მაგრამ ისინი ივიწყებდნენ, რომ ბელგიის სურვილისამებრ, მათ მაჟინოს ხაზი არ გაუგრძელებიათ თვით ზღვამდე, ესე იგი ლონგვიდან და მონმედიდან ჩრდილოეთისაკენ, ლიუქსემბურგისა და ბელგიის საზღვრების გასწვრივ. „ყალბი ომის“ რვა თვის განმავლობაშიც კი ცოტა რამ თუ გაკეთდა საფრანგეთის თავდაცვის სისტემის ამ სუსტი რგოლის გასამაგრებლად. გერმანელები კი უაღრესად გულმოდგინედ ამზადებდნენ ყველაზე უფრო საინებ პუნქტში დარტყმას.

ომის პირველ „წყნარ“ თვეებში ფრონტზე ვიყავი როგორც სამხედრო კორესპონდენტი. ოფიცრები უდიდესი ხალისით მაჩვენებდნენ ხოლმე თავდაცვითს ნაგებობებს. ერთ-ერთ პუნქტში, სტრასბურგის ჩრდილოეთით, ვიღაც პოლკოვნიკი—თავისი საქმის ნამდვილი ენტუზიასტი—ბეტონის ერთი საფარიდან მეორეში დამატარებდა. დღე და ღამე გაცხარებით მუშაობდნენ ჯარისკაცები და ახალი ნაგებობანი აჰყავდათ.

— ცუდი ბეტონი როდია, — განუწყვეტლივ ბუტბუტებდა პოლკოვნიკი, ვიდრე მასთან ერთად მივდიოდით ტყე-ტყე რაინის პირას. — არა, ვერასფრით ვერ შესძლებენ! ვერ გაარღვევენ. შესანიშნავი ბეტონია.

კვითხე:

— გერმანიის ბეტონის ნაგებობანი რაინის მეორე ნაპირას ისევე კარგია, როგორც თქვენი, თუ არა?

— ო, არა! — ცივად მომიჭრა პოლკოვნიკმა. — შედარებაც კი არ შეიძლება.

— მაშ რატომ არ უნდა მიიტანოთ იერიში გერმანელებზე მანამდე, ვიდრე ისინი უკეთესად გამაგრებას მოასწრებდნენ?

პოლკოვნიკმა გაიღიმა და საყვედურით შემომხედა, თითქმის მე შეფუწყნარებელი მწვალებლური აზრი გამომეთქვას და ის მხოლოდ თავაზიანობის გამო არ მიჯავრდებოდა. მან პასუხი არ გამცა. ხოლო სიმართლე იმაში მდგომარეობდა, რომ იერიშის მიტანა არავის არ უნდოდა. ორივე მხარემ მხოლოდ ის-ღა იცოდა, რომ ყოველგვარ ახალ ნაგებობას მართავდნენ, და ასე გრძელდებოდა მანამდე, ვიდრე გერმანელებმა ინიციატივა ხელთ არ აიღეს. რაინის ორივე ნაპირზე მუშაობა დღულდა; ძალიან ხშირად მოწინააღმდეგენი ერთი-მეორის თვალწინ მუშაობდნენ, მაგრამ არც გერმანელები და არც ფრანგები არ ისროდნენ. მხოლოდ საღამოობით ორივე მხარე რამდენჯერმე გაისროდა ხოლმე, — უბრალოდ, მოწყენილობის გასათავისებრად. ღამე საიმედო საფარში გავათიე სიმაგრეების წინა ხაზზე, დილას კი ტრანშეების გასწვრივ გასეირნება გადავწყვიტე და ზედ მდინარესთან მდგომ გუშაგთან მიველი. მდინარის გაღმა ახალგაზრდა გერმანელი წელამდე გაშიშვლებულიყო და წყალში ბანაობდა. მე ოდნავ მამრახებდა ის გარემოება, რომ იგი ასე დამშვიდებით ასრულებდა თავის დილის ტუალეტს, როდესაც მეორე ნაპირიდან მას ორი ტყვიამფრქვევი უტყეოდა. ფრანგ გუშაგს კვითხე, რატომ არ ესერი-მეთქი. როგორც სჩანს, იგი გააკვირვა ჩემმა სისხლმწყურვალეობამ.

— ისინი ხომ ცუდი ადამიანები არ არიან, — მიპასუხა მან. — ისიცაა, რომ თუ ჩვენ ვესერიოთ, ისინიც სროლას აგვიტეხენ.

ის აზრი, რომ გერმანელები „ცუდი ადამიანები არ არიან“, ჩენთვის ახალი აზრი იყო, განსაკუთრებით კი ფრანგი ჯარისკაცის პირით წარმოთქმული. დინტერესი გამეგო, რას ფიქრობს ჩვეულებრივი ფრანგი ჯარისკაცი, როდესაც იგი ხედავს, როგორ ბანაობენ გერმანელები დილ-დილობით და როდესაც საღამოობით ყურს უგდებს ხოლმე კონცერტინოს აკომპანიმენტით დამღერებულ სენტიმენტალურ გერმანულ სიმღერებს. ფრანგ ჯარისკაცებს სხვა სიქმე არაფერი ჰქონდათ, თუ არა დღიდან დღემდე გერმანელების ცხოვრებაზე დაკვირვება და უფროსებისათვის მოხსენება. როდესაც კონცერტინოს ხმა მიწყდებოდა ან პატარა თეთრი ძაღლი აღმადგამა აღარ დარბოდა ნაპირზე, მათ იცოდნენ, რომ გერმანელთა საგუშაგო გამოიცვალა, და სამხერი მილით შეუდგებოდნენ ხოლმე ახალმოსულების შესწავლას. მეგონა, რომ ორივე მხარის მოთვალთვალებს შორის თავისებური მახლობლობის ძაფი იბმებოდა. ფრანგები ჩვეულებრივად დილ-დილობით დგებოდნენ ხოლმე, რათა თვალი შეეცლოთ გერმანელთა მეწინავე სადარაჯოების გასწვრივ გამოკიდებულ დიდი ტილოებისათვის, რომლებზედაც წარწერილი იყო: „ჩვენ არ გვინდა თქვენთან ომი“, „სად არიან ინგლისელები?“ ანდა: „ინგლისელები განცხრომაში არიან შინ თქვენს ცოლებთან“. მთელი დღის განმავლობაში ხმამაღლა მოლაპარაკენიც ასეთ ლოზუნგებს აცხადებდნენ. საფრანგეთის ოფიციალური წრეების თვალსაზრისით, ეს პროპაგანდა იმდენად უხეში და სასაცილო იყო, რომ იგი ფრანგ ჯარისკაცებზე არაფითარ ზეგავლენას არ ახდენდა. მაგრამ ამაში ძალიან დავუჭვდი, როდესაც ვნახე, რა მოწყენილად ცხოვრობდნენ ჯარისკაცები ფრონტზე, თავიანთ ოჯახებს დაშორებულნი. ყველას თუ არა, ყოველ შემთხვევაში ჯარისკაცების ნაწილს ეს ომი უმიზნოდ უნდა მიეჩნია. და პროპაგანდას, რომელიც ტარდებოდა ლოზუნგით: „რისთვის იბრძვით თქვენ?“, შეიძლებოდა ერთგვარი წარმატება ჰქონოდა. პოლკოვნიკს შევეკითხე, პასუხს აძლევთ თუ არა ამ პროპაგანდაზე-თქო. „არა, — მითხრა პოლკოვნიკმა, — ომი სერიოზული საქმეა, ჩვენ ასეთ სისულელეებს არ ჩავდივართ“.

მაგრამ ახლანდელი ომი ახალი ტიპის ომი იყო, ეს თადარიგის ხანშესული ოფიცერი კი ჯერ კიდევ 1914 წლის აზრებით ფიქრობდა. პროპაგანდას გერმანელ ჯარისკაცებზე სუსტი ზეგავლენაც რომ მოეხდინა, მას შეეძლო ზეგავლენა მოეხდინა თვით ფრანგებზე. ცოტადენი კეჟამახვილობა მოწყენილობას გაფანტავდა რაინის ნაპირებზე დაუსრულებელი სანგრების თხრის დროს. განწყობილებას გამოაცოცხლებდა კაზემატებში, სადაც გამართული დგომა თითქმის არსად არ შეიძლებოდა და რომლებშიაც იენისში — რაინზე წყალდილობის დროს — დაიწყო სადგომების წყლით ავსება. რატომ უსათუოდ მტერმა უნდა სთქვას უკანასკნელი სიტყვა?

ასეთხავე „მეგობრობას“ შენიშნავდით თვით მაჟინოს ხაზზე თითქმის იენისის დამდეგამდე.

ვინახულე ფორტი ლონგვის მახლობლად, მონმედის — მაჟინოს ხაზის ჩრდილოეთ კიდეურის — სამხრეთ-აღმოსავლეთით. შემდეგ უკვე სიმაგრეების შედარებით სუსტი ხაზი გადიოდა, რომელიც გერმანელებმა მაისში გაარღვიეს. მათ სცადეს თავდაპირველად მონმედთან გაჭრა. მაგრამ საფრანგეთის ქვემეხებმა ისინი დიდად დააზარალა. ჩვენი ფორტი კონცხივით იყო შეჭრილი მტრის ტერიტორიაზე. მე მზით გაბრწყინებულ მაღლობზე ვიდექ, საიდანაც გერმანელთა ხაზები მოსჩანდა. ფრანგი ჯარისკაცებმა მტრის თვალწინ აკეთებდნენ მავთულხლართებს.

— და გერმანელები არ ისვრიან?—ეკითხე მე. ამ შეკითხვისაგან თავის შეკავება არ შემეძლო, თუმცა წინასწარვე ვიცოდი რასაც მიპასუხებდნენ. მაგრამ მაისში ნომადარი გარღვევისა და ჩრდილოეთ საფრანგეთში გერმანელების შეჭრის შემდეგ ფრონტზე ასეთ გულგრილობას სრულებით არ მოგველოდი.

— ისინიც მუშაობენ, და ჩვენ არ ვესვრით მათ, თუ ისინი არ გვაწუხებენ,—მიპასუხა ჩემმა მხლებელმა ახალგაზრდა კაპიტანმა.

ჩვენ დავსხედით და გერმანელთა მეწინავე საგუშაგოებს უკან ამომავალ კვამლის ბოლქვებს დავაკვირდით: საფრანგეთის არტილერიამ გასამაზნად ესროდა შესაძლო მიზანს.

— ამაღამ ორივე მხრით სროლა იქნება,—სთქვა კაპიტანმა.—გერმანიის არტილერიამ გასამიზნი სროლა უკვე მოახდინა.

შენიშნე, რომ იმ სოფელში, სადაც გერმანელები იდგნენ (სოფელი ჩვენგან მეოთხედ მიღზე მეტით არ ბუო დაშორებული), ყველა სახლი მთელი იყო, მაგრამ გადავწყვიტე მეტად ალარ მიმეცა საჩოთირო შეკითხვა. მზეზე გაფიცება მოგვებურდა და მაქინოს ხაზის კაზემატებში ჩაველით. ეს ნახშირის მალაროში ჩასვლას ჰგავდა. ჩვენ ლიფტით ჩავეშვით დედამიწის წიაღში, შემდეგ კი დაახლოებით ერთი მილი გვირახით გავიარეთ. გზაზე ველოსიპედით მომავალი ჯარისკაცები და ელექტრო მატარებლები გვხვდებოდნენ; ამ მატარებლებს ვიწროლიანდაგიან რკინიგზით გადაჰქონდათ ამუნიცია.

მაქინოს ხაზზე ჯარისკაცები მიწის ქვეშ მუშაობდნენ, იქვე სკამდნენ და ეძიებო. მზეზე ისინი იშვიათად გამოდიოდნენ. თუ ზემოთ ამოიყვანდნენ სუფთა ჰაერის ჩასაყლაპავად, ისინი, ალბათ, თავს გრძნობდნენ როგორც ისეთი ადამიანები, რომლებიც სასიკვდილოდ გაჰყავთ.

როდესაც ოფიცერთა სასადილოში (ესეც მიწისქვეშ იყო) კონიაკი შემომთავაზეს, ესთქვი:—ეს სიმაგრეები, თითქმის, მართლაც რომ მიუდგომელია.

— დიალ, შეგიძლიათ ექვი არ იქონიოთ,—იყო პასუხი.

ეს საუბარი იყო 1 ივნისს, ხოლო 14 ივნისს—პარიზში გერმანელების შესვლის დღეს—მაქინოს ხაზიც გარღვეულ იქნა.

ასეთი იყო დასასრული ჩვენი დროის ერთ-ერთი ლეგენდისა—მაქინოს ხაზის მიუდგომლობის ლეგენდისა. საფრანგეთის გენერალური შტაბის გულუბრყვილო რწმენა ამ სიმაგრეებისადმი—ერთ-ერთი მიზეზია 1940 წლის ტრაგედიისა, რომელიც საფრანგეთის განადგურებით დამთავრდა.

საფრანგეთის გენერალურ შტაბს არ შეეძლო არ სცოდნოდა, რომ გერმანიის ჯარები შეეცდებოდნენ მდინარე მაასის ხეობაში გაჭრას, რადგან ეს რაიონი ერთ-ერთი ყველაზე უფრო სუსტი რაიონი იყო საფრანგეთის თავდაცვის სისტემაში. ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინათ დე გოლი თავის წიგნში სწერდა:

„მართალია, მოზელისა და მაასის ზიჯნაზე მდებარე სიმაღლეები, რომლებიც ესაზღვრებიან ერთი მხრით ლოტარინგიის ზეგანს, ხოლო მეორე მხრით—არდენებს, მნიშვნელოვან დაბრკოლებებს წარმოადგენენ, მაგრამ ეს მდინარეები ღრმა არ არის, და საკმარისია ერთი შეცდომა, რაიმე მოულოდნელობა ან წუთიერი წინდაუხედაობა, რომ ეს პოზიციები დაეკარგოთ და საკუთარი ზურგი გაეაშიშვლოთ ენოსა და ფლანდრიაში ყოველი უკანდახევის დროს. ამ დაბალ ვაკეებში არ არის არავითარი ბუნებრივი ზღუდე, რომელსაც დაეყრდნობა წინააღმდეგობის ხაზი; იქ არ არის გაბატონებული მაღლობების ხაზი და არ არის ისეთი მდინარეები, რომლებიც ფრონტის პარალელურად მიედინებოდნენ. ხო-

ლო კიდევ უფრო ცუდი ისაა, რომ გეოგრაფიული პირობები ხელს უწყობენ თავდასხმელს, რადგან მას შემოსაქრელად აძლევენ მრავალიცხოვანი გზებს, როგორც მაგალითად, მდინარეების — მაასის, სამბრის, სკარპის და ლისის ხეობებს; აქ მდინარეები, გზატკეცილები და რკინიგზის ხაზები თითქმის მოწინააღმდეგის შეგზურებია.

სწორედ აქ მოუყარეს კიდევ თავის იერიშებს თავი გერმანელებმა, რომლებიც სამხრეთისაკენ მიემართებოდნენ მაასის გასწვრივ, ჰოლანდიაში და ბელგიაში. გავლით, მაასტრიხტ-ლიეჟ-როკრუს ნამიურის ხაზით, და მოზეირისა და სედანის გზით მიიწეოდნენ საფრანგეთში. მაასის საფრანგეთის ხეობის ამ ნაწილს იკავდა ორი არმია: მე-9 არმია, რომელსაც გენერალი კორაპი სარდლობდა, ხოლო მარჯვენა ფლანგზე — სედანის სექტორში — მე-2 არმია, რომელსაც გენერალი ბიუნტიგერი სარდლობდა. კორაპის არმიას ვერ ვუწოდებთ ძლიერ არმიას. გენერალმა კორაპმა არაერთხელ მიმართა მთავარსარდლობის შტაბს და სთხოვა დამატებითი მასალები სიმაგრეებისათვის და დამატებითი საჭურველი ჯარისათვის.

სამხედრო კორესპონდენტებს, რომლებიც მას ეწვეოდნენ ზოლზე, იგა მუდამ ერთსა და იმავეს ეუბნებოდა: — მასალები არ გვეყოფისო. როდესაც გერმანიის „ჯაგშანსტანკო“ დივიზიები საფრანგეთში გაიჭრნენ, ეს გენერალი განტეუების ფაქტად აქციეს; მაგრამ ნამდვილი პასუხისმგებლობა იკისრება გენერალურ შტაბს, როგორც ეს, ჩემის აზრით, საკმაოდ ნათლად გამოიჩინა გარლვეის შემდეგ ჩატარებული კვლევა-ძიებით.

მაასისათვის ბრძოლის პირობები იცოდა არმიის ყოველმა ოფიცერმა, რომელიც ტომოგრაფიას იცნობდა, და, მიუხედავად ყოველივესი, გენერალურმა შტაბმა ამ რაიონის დაცვა სუსტ არმიას დააქისრა. გენერლებისა და მეთაურთა შემაჯანებლობის სხვა პირობა დაბატინებია და, შესაძლებელია, დახვრტაც პასუხისმგებლობისაგან არ ათავისუფლებს გამცემსა და გენერალურ შტაბს. მაჟ, თი გეგმა იმაში მდგომარეობდა, რომ ბელგიელებს დახმარებოდნენ თავისი საზღვრების დაცვაში და სწორედ აქ შეექმნათ ფრონტის ხაზი. მაგრამ დიდი ხანია მათთვის ცნობილი იყო, რომ ბელგიაში გაფრკვეული განწყობილებები სუფევდა და არ შეიძლებოდა დარწმუნებით ბეჭოდათ ნიფე ლეოპოლდის როგორც საფრანგეთის შეგობრის იმედი.

ბრძოლა საფრანგეთისათვის

მაისი იუნისაა. შესცვალა. საუცხოო ზაფხულის ამინდი იდგა. რაც ესოდენ ხელს უწყობდა მოწინააღმდეგის მიტანაზედ კოლონებისა და თვითმფრინავების მოქმედებას. ფრანგები სულგანაბლნი ელზდებოდნენ დიუნკერკის ბრძოლის შედეგებს. მათ იცოდნენ: როგორც კი გერმანელები სანაპიროს მიაღწევდნენ, დაიწყებოდა პარიზზე შეტევა. თავისი განზრახვები ჰიტლერმა წინასწარ გაამჟღავნა პარიზის სასტიკი საპაეო დაბოშებით. 3 იუნისს პარიზში პარველად განიცადა საპაეო თავდასხმა. 250 კაცზე მეტი მოკლულ იქნა. დაბოშბა დაიწყო დღის 1 საათსა და 30 წუთზე. შე გერომ უაღისთან, გაზეთ „იენიგ სტანდარტის“ კორესპონდენტთან ერთად ებოუნდებოდი პარიზში მაჟინოს ხაზზე განგზავრების შემდეგ და ოთხის ნახევრამდე ვერ მოვხვდი საფრანგეთის დედაქალაქში. გერმანიის თვითმფრინავებმა კავვისწრეს, როდესაც გზაში ვიყავით, და დაბომ-

ბეა მანამდე დაიწყო, სანამ ჩვენ პარიზს მივიდოდით. ქალაქში უცბად ვერ შევიტყეთ, თუ რა ობიექტები დაბომბეს. სენმიშელის მოედანზე, სადაც გაეჩერდით, რომ რამე დაგველია, გარკვეულად არავინ არათფერი იცოდა. ბოლოს გამოჩნდა კაცი, რომელსაც ვილაციისაგან გაეგონა, რომ გერმანელებმა რენოს და სიტროენის ქარხნები დაბომბესო. ჩვენ იქითკენ გავეშურენით და გავიგეთ, რომ რენოს ქარხნები უვნებელი დარჩა, მაგრამ სიტროენის ქარხნები მძიმედ დაზარალდა. ახლო-მახლო მიდამოების ყველა გზა გაუვლელი იყო ცნობისმოყვარეებით, და ძალიან გამივივრდა, რომ მათ აქ ხეტიალისა და მეხანძრეების მუშაობისათვის ხელის შეშლის ნებას აძლევდნენ. მე თვითონ სრულიად თავისუფლად დავდიოდი ქარხნის შენობებში, სურათებს ვიღებდი და ყოველნაირ შეკითხვებს ვაძლევდი ხოლმე. და მხოლოდ ერთხელ მომთხოვეს დოკუმენტები. ერთ-ერთი პირველი მოვიდა იტალიის საელჩოს თანამშრომელი, რომელიც გულდასმით გაეცნო ნანგრევის ხასიათს და შემდეგ, ალბათ, ეს ტელეგრაფით აცნობა თავის მთავრობას. თავდასხმაში მონაწილეობდა დაახლოებით ასი გერმანული თვითმფრინავი; ისინი 200 გირვანქიან და უფრო მეტი წონის ბომბებს აყრიდნენ კორპუსების გრძელ წყებას, რომელიც დაახლოებით მეოთხედ მიღზავა გაკიმული. ერთი შენობისაგან მხოლოდ კედელი დარჩა. უზარმაზარ გარაჟს მოგჯა სახურავი, თვით გარაჟი იწვოდა, შუშები ჩალეწილი იყო. მაგრამ სახურავის კოჭები მთელი დარჩა. კანტორის შენობები ძალიან დაზიანებული იყო პირდაპირი მოხვედრის გამო. სახელოსნოებსა და გარაჟში მანქანები იდგა, და ხანძრის დაწყებიდან მხოლოდ 20 წუთის შემდეგ დაიწყო მათი იქიდან გაყვანა. ინგლისელმა მფრინავმა, რომელიც დაბომბვის დამთავრების შემდეგ მალე მოვიდა ადგილზე, რამდენიმე მანქანა უშიშარ ადგილას გაიყვანა. ნახევარი საათი გავიდა, ვიდრე სახანძრო მანქანები მოვიდოდნენ. საბედნიეროდ, მუშებს სასაღილო შესვენება ჰქონდათ, თორემ მოკლულთა რიცხვი ძალიან დიდი იქნებოდა. მუშებმა თავშესაფრებს მიამშურეს და არ გამოდიოდნენ, ვიდრე საჭაერო განგაშის დამთავრების სიგნალი არ მისცეს. პასტერის ქუჩაზე და ლუი ბლერიოს სანაპიროზე ნგრევის სურათი ისეთივე იყო, როგორიც მინახავს ნანსში, კლუიეში, ვიტრილე-ფრანსუასა და მრავალ სხვა ქალაქში. პასტერის ქუჩაზე ბომბი დაეცა კუთხის საბჯს, ექვსივე სართული გაიარა, სარდაფში აფეთქდა და დაანგრია ყველა გადასახურავი, გარდა მეექვსე სართულის გადასახურავისა, სადაც მან მხოლოდ ნახვრეტი გააკეთა. სწორედ ამ დროს მეექვსე სართულიდან კიბეზე ჩამოვდიოდნენ ცოლ-ქმარი, რომლებიც თავშესაფარში მიიჩქაროდნენ. მეხუთე სართულზე კიბე დაინგრა. ცოლ-ქმარი ცასა და დედამიწას შუა გამოკიდებულნი დარჩნენ გადარჩენილ ზედსაფეხურებზე და იქ კანკალებდნენ, სანამ ისინი სახანძრო რაზმმა არ გადაარჩინა. ვინც თავის დროზე მიიმალა თავშესაფარსა ან სარდაფში, ის მხოლოდ შიშმა შეაწუხა, მაგრამ სირენებმა თვითმფრინავების გამოჩენამდე სულ მხოლოდ რამდენიმე წუთით ადრე მისცეს საყვირი, ასე რომ ბევრს განგაშმა ქუჩაში ან თავის ბინაში მოუსწრო.

საღამოს რეინომ რადიოთი განაცხადა, სიტროენის ქარხნები ნორმალურ მუშაობას განაგრძობენო. ღამე მე იქ წაველ, მაგრამ, რამდენადაც შემიძლო დავრწმუნებულიყავ, იქ ჯერ კიდევ მხოლოდ მეხანძრენი მუშაობდნენ. და უაზროც იქნებოდა მუშაობის განგრძობა ქარხანაში, ვიდრე არ იპოვნიდნენ და არ გაათენებლებდნენ აუფეთქებელ ბომბებს, რომლებიც მიწაში ჩაეფლო.

მეორე დღეს სხვა სამხედრო კორესპონდენტებთან ერთად ფრონტზე გავემგზავრე ენის ხაზზე. ფრონტისპირა რაიონში ყოველ 500 იარღზე გვხვდებოდა

დიდი ქვემისაგან, ფორდის ძველი ავტომობილებისაგან, სახნისებისა და ყოველივე სახელდახელო მასალისაგან ნაგები ბარიკადები. მრავალ ბარიკადს იცავდნენ ეკვატორული აფრიკის მკვიდრთა ჯარები, რომლებიც ძალიან გააფთრებით ებრძოდნენ გერმანელებს გასულ ომში. 1940 წლის ომში მათ მოწინააღმდეგესთან უშუალო შეტაკების ნაკლები შანსები ჰქონდათ. ხოლო ამას გარდა, ალბათ, ახლა მათ აშინებდა თვითმფრინავების ხმაური და ტანკების მრისხანე შესახედაობა. 5 ივნისს ჩვენ ფრონტზე ჩაველით, სუასონის მახლობლად, გვინდოდა მოგხვედრილიყავით სათვალთვალ საგუშაგოზე, საიდანაც გერმანელთა ხაზები მოსჩანდა. მაგრამ გზაში შეგვაჩერეს ფერმაში, რომელიც მანამდე სულ რამდენიმე საათის წინ დაებომბათ. თივის ზვინები ჯერ კიდევ იწვოდა. თითქოს ზარალი დიდი არ იყო, მაგრამ ამიხსნეს, რომ გერმანელები განგებ ცდილობდნენ თივის ზვინების დაბომბვას, რადგან ისინი რამდენიმე დღის განმავლობაში იწვის და ღამე კარგ ორიენტირს წარმოადგენს გერმანიის ავიაციისათვის. ტელეფონის ხაზები მოეხსნათ, რადგან დილას გერმანელებმა მეორე დიდი შემოტევა დაიწყეს და კავშირი, როგორც ჩვეულებრივად, შეწყდა. „პრეს-ლუიტენანტმა“ სცადა ჩვენთან ერთად წინ გასვლა, მაგრამ უკვე ბრძოლა გაჩაღდა და შტაბს არ უნდოდა, რომ ჟურნალისტების მთელს ჯგუფს მისთვის თავი მოეგზავნებინა.

ეს ბრძოლა საფრანგეთისათვის ბრძოლის დასაწყისი იყო. ვეიგანის ხაზი, რომელიც სიღრმეში ეშელონირებული თავდაცვის პრინციპის მიხედვით იყო აგებული, იმის მაქსიმუმს წარმოადგენდა, რის გაკეთებაც ესოდენ მოკლე ვადაში შეიძლებოდა. არავინ არ ფიქრობდა, რომ გერმანელები ასე სწრაფად შესძლებდნენ მეორე დიდი შემოტევის დაწყებას, განსაკუთრებით თუ გავითვალისწინებთ იმ მანძილს, რომელიც მათ უნდა გაეცლათ, აგრეთვე მათს მოძრაობას ჩრდილოეთით ლამანშის ნავსადგურებისაკენ...

წინასწარი საარტილერიო მომზადების შემდეგ 5 ივნისს, დღის 4 საათზე, გერმანელებმა დაიწყეს შემოტევა, რომელშიაც მონაწილეობდა ნახევარი მილიონი ქვეითი ჯარი და დაახლოებით ათასი ავითმფრინავი. 120 მილის სიგრძე ფრონტზე სამი მთავარი დარტყმა მოიტანეს: ამიენის, პერონის და ელეტის არხის რაიონში.

სამხედრო კორესპონდენტები პარიზში შეჰყარეს, მათ ნება არ მისცეს დასწრებოდნენ უდიდეს ბრძოლას, როგორსაც კი ისტორია იცნობს. ჩვენ უნდა დავკმაყოფილებულიყავით დილისა და საღამოს საუბრებით სამხედრო სამინისტროს წარმომადგენელთან — პოლკოვნიკ ტომასთან. მაგრამ საუბრები იმართებოდა არა სამხედრო სამინისტროში, არამედ კე დორსეზე, იმ დარბაზში, სადაც ხელი მოაწერეს ბრიან-კელოვის პაქტს, რომელიც ჰგმობდა „ომის როგორც ნაციონალური პოლიტიკის იარაღის გამოყენებას“. 5 ივნისს დიდი დარბაზი გაქვდილი იყო ჟურნალისტებით. ყველანი ისხდნენ და ყურადღებით უსმენდნენ პოლკოვნიკ ტომას, რომელმაც განაცხადა, დღეს დაიწყო უდიდესი ბრძოლა, რომლის შედეგის წინასწარმეტყველება ძნელიაო. ყოველდღე, დილას და საღამოს, ჩვენ მივდიოდით პოლკოვნიკ ტომას მოსასმენად, რომელშიც განხორციელებული იყო ჩვენი ერთადერთი კავშირი ფრონტთან, და ყოველდღე ფრონტი სულ უფრო და უფრო უახლოვდებოდა პარიზის კარიბჭეს. ომის პირველი 8 თვის განმავლობაში ტომას დასცინოდნენ ხოლმე, როდესაც იგი ცდილობდა რაიმეთი გამოეცოცხლებინა ერთფეროვანი კომუნიკები: „ფრონტზე არაფერი არსებითი არ მომხდარა“. მაგრამ ახლა ჩვენ ტომას ვებლაუტებოდით, ბეჯითად ვისმენდით მის ყოველ ინტონაციას, თვალს ვადევნებდით მის თითოეულ მიხვრა-

მოხერას და იმედი გვექონდა ამაში რაღაც ამოგვეკითხა. მის თითოეულ სიტყვას გულმოდგინედ იწერდნენ და როცა საუბარი მთავრდებოდა, ჟურნალისტები რედაქციებსა და ტელეგრაფის კანტორებში გარბოდნენ და ტომას სიტყვები ელვის სისწრაფით ეფინებოდა მთელ მსოფლიოს. მისი მნიშვნელობა ყოველდღე იზრდებოდა, იმის მიხედვით, რაც საფრანგეთისათვის ბრძოლა სულ უფრო და უფრო გააფთხებული ხდებოდა. იგი უცვლელი სიმშვიდით გვაუწყებდა, რამდენი კაცი გამოიყვანეს გერმანელებმა ბრძოლაში. პირველ დღეს მას სრულებით არ მოუხსენიებია ტანკები, მეორე დღეს სთქვა, გერმანელებმა დაიხლოებით 2 ათასი ტანკი გამოიყვანეს, ხოლო მესამე დღეს ჩვენ სახტად დაერჩით, როდესაც შევითქვით, რომ ბრძოლაში მონაწილეობს გერმანიის 4 ათასი ტანკი. ხოლო გერმანიის 10 დივიზია (ციფრი, რომელიც ტომას პირველ დღეს დაასახელა) იქცა 100-დღივიად—2 მილიონ კაცად!

რიგითი ფრანგი თავსარდაცემული იყო. იგი შემოფოთებულა კიბუხლობდა: „რა? 4 ათასი ტანკი და დაახლოებით 100 დივიზია? ეს შეუძლებელია. ჯერ კიდევ გუშინ გვეუბნებოდნენ, რომ გერმანელებს სულ მხოლოდ 2 ათასი ტანკი აქვთ“.

წელში გატეხილ საფრანგეთს კი ახალი დარტყმა მოელოდა: იტალიამ რამი გამოაცხადა.

ამ დროისათვის გერმანიის ჯარებმა უკვე სენა გადალახეს მთელ რიგ პუნქტებში რუანის სამხრეთით. 9 ივნისს სალამოს ყველა სამინისტრომ დედაქალაქი დასტოვა. რეინო ვეიგანის შტაბში გაემგზავრა. ჟურნალისტებს რაღაც არ უნდა დამჯდარიყო უნდა გავგოთ, თუ რა ხდებოდა. ეს მათი პირდაპირი მოვალეობა იყო. 10 ივნისს დილას, ჩვეულებრივად, პოლკოვნიკ ტომას ველოდებოდით იმ დარბაზში, სადაც ხელი მოაწერეს ბრიან-კელოგის პაქტს. ცხონანძვეარი თვის განმავლობაში ტომას მუდამ ერთობ პუნქტუალური იყო, მაგრამ ამ დილას კი ტყუილუბრალოდ ველოდებოდით მას: იგი უკვე პარიზიდან გაემგზავრა. ინფორმაციის სამინისტროს ყველა თანამშრომელი, ისევე როგორც სხვა სამინისტროების თანამშრომლები, სწრაფად იძებნენ პარიზიდან, თუცა ისინი სულ უკანასკნელ მომენტამდე აცხადებდნენ, რაც არ უნდა მოხდეს, დედაქალაქში დავრჩებით. პოლკოვნიკი ტომას—ჩვენი ერთადერთი კავშირი ფრონტთან—გაემგზავრა. ადამიანი, რომელზედაც დამოკიდებული ვიყავით ჩვენ, გააქრა. ჩვენ ისლა დაგვრჩენოდა, რომ ან ტურს წავსულიყავით მთავრობის კვალდაკვალ, ან პარიზში ვმჯდარიყავით, ვიდრე გერმანელები არ მოვიდოდნენ. მაგრამ ჩვენ არ ვიცოდით, სად იყვნენ და რა სისწრაფით მოიწვედნენ გერმანელები. ჩვენ მხოლოდ ის ვიცოდით, რომ საფრანგეთის თავდაცვის ხაზი გარდევლიდა და თუ გერმანელები თავიანთი ჩვეულებრივი ტემპით წამოვიდოდნენ, შეიძლებოდა ისინი, თითქმის, იმ დღესვე პარიზში აღმოჩენილიყვნენ.

საფრანგეთს თავიარილასტა. მტრის მოძალების სისწრაფემ, ჯარისკაცებმა და სამოქალაქო მოსახლეობამ არ იცოდნენ, სად შეეფარებიანთ თავი. რჩებოდა ერთადერთი საშუალება, რომელიც უნდა გამოეყენებინათ და რომელსაც შეეძლო საფრანგეთი გადაერჩინა: ეს იყო პარიზის ფაგდაცვა.

პარიზის დაცვა შემოღებოდა

საფრანგეთის დედაქალაქში გერმანელების შემოსვლის რამდენიმე დღის წინათ გამოაცხადეს, პარიზი თავდაცვის მდგომარეობაში იმყოფებაო. ძნელია თქმა, თუ რას გულისხმობდნენ ამაში. საფრანგეთის მთავრობას თუ მართლაც განზრახული ჰქონდა პარიზის დაცვა, მას მოსახლეობისათვის უნდა მოეწოდებინა მონაწილეობა მიეღო დედაქალაქის თავდაცვაში და ჯარისკაცებთან ერთად აღენართა ქუჩებში ბარიკადები. უნდა მოეწყობა მოხალისეთა კორპუსი. მოემზადებინათ თავდაცვის პოზიციები და შეეჭმნათ სურათისა და საომარი მასა-

ლის მარჯვი, რათა ალყისთვის გაეძლოთ. მოსახლეობისადმი მიმართვა და რადიო-გადაცემების გონივრული გამოყენება დედაქალაქის სახეს შესცვლიდა. ხალხი ქუჩებში არ იყილებოდა დამფრთხალ ცხვრებში, არ იქნებოდა შეპყრობილი მთლიანად ერთი აზრით — როგორმე გაქცულიყო; ადამიანები დაკავებული იქნებოდნენ პარიზის თავდაცვით. ძირითადი დასაყრდენი პუნქტები, როგორც წარსულშიც, იქნებოდა მონმარტრის ცივაბი ბორცვები. ამ ბორცვების მწვერვლებზე უნდა დაედგათ საშენიტო ქვეშეშები, რომლებიც მოწინააღმდეგის თვითმფრინავებს აიძულებდნენ დიდ სიმაღლეზე ეფრინათ. ბორცვებისაკენ მიმავალ გზებზე შეიძლებოდა პარიკადების აგება. ავანპორტები შეიძლებოდა მოეთავსებინათ ტრიუმფალურ თაღთან, ბენსენის ციხე-სიმაგრეში, ობსერვატორიის რაიონში, მონპარნასზე და სხვა ხელსაყრელ პუნქტებში. პარიზში იყო კარგად შეიარაღებული პოლიცია, იყვნენ რენოს და სიტკოენის ათასობით მუშები, ცენტრალური ბაზის მტვირთავები, აგრეთვე მრავალი ინგლისელი, ამერიკელი, ჩეხი, პოლონელი და სხვა უცხოელები, რომლებიც ათფრთოვანებით მიიღებდნენ მონაწილეობას თავდაცვაში. სენასა და ენზე მებრძოლი გაფანტული არმიების ცალკეული საჯარისო ნაწილები, რომლებსაც იარაღის დაყრა განუზახელი არ ჰქონდათ, გაეშურებოდნენ პარიზისაკენ, როგორც წინააღმდეგობის ცენტრისაკენ. მრავალ საარტილერიო ნაწილს შეეძლო პარიზში თავისი ქვეშევრდებიანად მოსულიყო. მადრიდის მაგალითით ადვილად გრწმუნდებით, რა ბევრი რამის გაკეთება შეუძლია გახედულ თავდაცვას. ესპანეთის რესპუბლიკელები მრავალი თვის განმავლობაში იგერიებდნენ იტალიის თვითმფრინავებისა და გერმანიის ტანკების იერიშებს. ვარშავაში გერმანიის მექანიკებული დივიზიის იერიში პოლონელმა სნაიპერებმა მოიგერიეს. ქუჩებში გამართულ ბრძოლებში ტანკებს თავისი სუსტი მხარეები აქვს. პარიკადები მათ აწერებს, ამასობაში კი შეიძლება მათი მწუხრიდან გამოყვანა გრანატებით და ბენსენის გადასხმა და ცეცხლის წაკიდება სახლების ფანჯრებიდან. რამდენიმე წუთის განმავლობაში ბენზინგადასხმული და ცეცხლწაკიდებული ტანკის გუნდს სიცხისაგან სული ეშუთება და ილუბება, ტანკი კი რჩება და მხოლოდ ბარკადს ემატება.

პარიზში იყვნენ წინათ ესპანეთში ინტერნაციონალური ბრიგადის რიგებში მებრძოლი ადამიანები, რომლებიც თავისი დედაქალაქის დაცვაზე უარს არ იტყობდნენ, მათთვის უნდა ეთქვათ: „მოაწყეთ ქუჩებში ბრძოლები, როგორც ამას ესპანეთში ჯეშებდით“, თუნდაც ამისათვის საჭირო ყოფილიყო, რასაკვირველია, მათი საპატიმროდან გამოშვება. ქვეყნის საბრძოლო სულისკვეთების აღსადგენად საფრანგეთს ესაჭიროებოდა მხოლოდ ხელმძღვანელები და ის ღერძი, რომლის ირგვლივაც შესაძლებელი იქნებოდა შემვიდროება. როგორც კი პარიზის თავდაცვის ამბავს შეიტყობდა, თითოეული ქალაქი, რომელიც ჯერ კიდევ არ დაეკავებინათ გერმანელებს, წინააღმდეგობის გასაწყველ მზადებას შეუდგებოდა ლიონს, დიჟონს, ტრუანს, მანს, ორლეანს და ასობით სხვა ქალაქს შეეძლო გადამწყვეტი წინააღმდეგობა გაეწია. თითოეული ქალაქი, თითოეული სოფელი შეიძლებოდა დასაყრდენი პუნქტი გამუდმებული იმ ქვეითი და საარტილერიო ნაწილებისათვის, რომლებიც თავიანთ შენაერთებს ჩამორჩნენ. ფრანგები ბრწყინვალე იმპროვიზატორები არიან. ქალაქებში მათ შეეძლოთ თავი გამოეჩინათ, მაშინ როდესაც გაშლილ ადგილებში მათ უბრალოდ დრო არა ჰქონდათ თავდაცვითი ხაზების შესაქმნელად. საფრანგეთის ქალაქები დასაყრდენი პუნქტები იქნებოდა სიღრმეში ემელონირებულ ხაზზე, ხოლო თითოეული გზაჯვარედინის საცხოვრებელი მასივები დასაყრდენი პუნქტები იქნებოდა ქალაქების შიგნით. საფრანგეთის ჯარები, კერძოდ ის რამდენიმე დივიზია, რომლებსაც ჯერ კიდევ ბრძოლებში მონაწილეობა არ მიეძლო, თითქმის მოასწრებდნენ თავდაცვითი ხაზის აგებას ლუარის გასწვრივ, ხოლო თუ ეს არ მოხერხ-

დებოდა, მათ შეეძლოთ ცენტრალური მიღწეობი დაეცვათ კლერმონ-ფერანის რაიონში.

საფრანგეთს საკმარისი საჭურველი და საომარი მასალა ჰქონდა დასაყრდენი ჰუნტეტების დასაცავად. საზენიტო არტილერიას შეეძლო დაეცვა რენოს ქარხნები და მაშინ ისინი განაგრძობდნენ სამხედრო საჭურველის გამოშვებას. ამერიკის თვითმფრინავებს უკვე დიდი რაოდენობით ღებულობდნენ საფრანგეთში, და ამერიკა ახალი თვითმფრინავების გამოგზავნასაც დაიჩქარებდა. იგი გამოგზავნიდა აგრეთვე შეიარაღების სხვა საგნებს და საომარ მასალას, რომ სკოდნოდა, რომ საფრანგეთი გაშხნედა, რომ მან კვლავ შეიძინა თავდაცვის ინსტინქტი და აღსავსეა ბოლომდე ბრძოლის გადაწყვეტილებით.

საფრანგეთმა იცის, რა არის საყოველთაო-სახალხო ლაშქარი, ეს მისი ერთ-ერთი რევოლუციური ტრადიციაა. მაგრამ ხალხისათვის არ მიუძმარათ. ჯარისკაცებს ბრძანებებს აძლევდნენ, სამოქალაქო მოსახლეობას კი არავითარი ბრძანებასაც კი არ აძლევდნენ, გარდა იმისა, რომ მას კვირის განსაზღვრულ დღეებში ზორცი არ ექაშა და სპირტიანი სასმელები არ დაეღია. ეს იყო და ეს. ადამიანებს არ უყურებდნენ როგორც გონიერ არსებებს. სამწუხაროდ, საფრანგეთს ჰყავდა ხელმძღვანელები, რომლებსაც სახალხო მოძრაობის უფრო ეშინოდათ, ვიდრე ჰიტლერის გამარჯვებისა. ისეთი ადამიანები, როგორც არიან ვეიგანი, პეტენი და მრავალი სხვა მინისტრი, შეპყრობილი იყვნენ კომუნისტური აჯანყების წინაშე შიშით. მთავრობას არ უნდოდა, რომ რენოს ქარხნის მუშებს და საერთოდ პარიზის მოქალაქეებს ბრძოლა გაემართნათ მოწინააღმდეგესთან. მან განკარგულება კი მისცა პოლიციას დაეხმარებინა ისინი, თუ ისინი თუნდაც ოდნავ შეეცდებოდნენ დედაქალაქის თავდაცვის მოწყობას.

მთავრობაზე დიდ დაწოლას ახდენდნენ მსხვილი მესაკუთრენი, რომლებსაც ძრწოლას ჰგვრიდა მარტო ის აზრიც კი, რომ პარიზს დაბომბავენ და შეიძლება მათი საუცხოო სახლები, ფაბრიკები და ქარხნები დაინგრეს. რასაკვირველია, არ შეიძლება ვთქვათ, თითქოს საფრანგეთმა საუკუნოდ დაჰკარგა ყოველგვარი სიცოცხლისუნარიანობა, ხოლო ფრანგები—დაქვეითებული, „ბოლო-მოღებული“ ერი იყოს, როგორც გერმანელები და იტალიელები ირწმუნებოდნენ. რიგითი ფრანგები—როგორც არმიის რიგებში, ისე ხალხის რიგებში—შიგნიდან არ გახრწნილან, მაგრამ პოლიტიკური სისტემა დამპალი იყო, და იგი, იშვიათი გამოწკლისის გარდა, ქვეყანას ისეთ მმართველებს აძლევდა, რომლებსაც უნარი არ ჰქონდათ დიდ ერს გაძლოლოდნენ. კარგი ხელმძღვანელობის პირობებში საფრანგეთი ისეთსავე სიცოცხლისუნარიანობას გამოიჩენდა, როგორც წარსულ ხანებში გამოუჩენია, როდესაც მას უზუღუღრება ემუქრებოდა. ფრანგულმა ინდივიდუალიზმმა, რომელიც ყოველ ნაბიჯზე თავს იჩენს, ერს ცუდი საქმე დამარჯა, ერი მეტისმეტად დიდხანს ითმენდა ყოველად უფარგის პოლიტიკურ სისტემას, ხოლო როდესაც მტერი უკვე კარიბჭესთან იდგა, ხალხს თავისი ხელმძღვანელების წინააღმდეგ აჯანყების შესაძლებლობა მოჭრილი ჰქონდა. ხუთი შილიონი ფრანგი მობილიზებულ იქნა და საფრანგეთის გენერალური შტაბის ტყვეებად იქცნენ, ხოლო მოსახლეობამ სასტიკი ცენზურის გამო სრულებითი არაფერი იცოდა.

თუმცაღა, საფრანგეთის გახრწნის ხარისხის საკითხი წმინდა აკადემიური საკითხია. ჯერჯერობით ამაზე რამდენი თავიკაა იმდენი აზრი არსებობს, რადგან მდგომარეობა ძალიან დახლართულია და ყველა ფაქტი ჯერ კიდევ არ ვიცით. მხოლოდ მომავალი გვიამბობს სიმართლეს. მაგრამ უკვე ამჟამად, ჩემის აზრით, შეიძლება ითქვას, რომ პასუხისმგებლობის ცხრა მეთუდი ეკისრებათ იმათ, ვინც ვადამწყვეტ საათში მართავდა საფრანგეთს.

ბაგრატიონების სამთავრო

ეს ტაქტიკოსად ითვ-
მა — მან ბრწყინვალე

ბრის მთებში, ნაპო-
ბე და მხვერვლად დაე-
ჩაიკანა რა სამარტში

დიდი სარდლის უდ-
ოდებდნენ „ნაპოლეო-
ნ“

ბის თავადაზნაურული
ვარი. ქართველთა ყო-

რქმული იყო აზიში.
არც გვარტომობის აღ-
გარჩენის შესაძლებლობა.

ბაგრატიონი დაიბადა
ეზში, ჭარბო და სიხ-

რში სერჟანტად და
3-86 წ. წ. დაჯილდოვდა.

მისი პირველი საბო-
ლო და სამთო ომის

ერეკლია ერეკლოლოგი თა-
რში მოეწყო. ყველა

ოცდილებიდან, ყველა
კვალად, არ ხელმძღ-

რვეზებს დენის დავი-
თა მდიდარი სამხედ-

ყო. პირადად ბავრო-
ბაში.

წილი სრულიად რუსეთის

Հովսեփյան (1806-7 թ. թ.)

პეტრე ივანეს-ძე ბაგრატიონმა თავისი გამმეღობით, მამაცობით და ვაჟ-კაცობით განცვიფრებაში მოიყვანა სუფოროვი ოჩაქოვის სისხლისმღვრელი ბრძოლით აღების დროს. ამ მომენტიდან მოკიდებული სუფოროვსა და ბაგრატიონს შორის საბრძოლო მეგობრობის მტკიცე კავშირი დამყარდა.

განსაკუთრებული ქება ბაგრატიონმა დაიმსახურა სუფოროვისაგან პოლონეთის კამპანიის დროს 1792-94 წლებში. ვარშავასთან წარმოებულ ოპერაციაში ბაგრატიონმა სანიმუშოდ და ბრწყინვალედ შეასრულა სუფოროვის განკარგულება.

სუფოროვის ყველაზე გულსხმიერი მოწაფე „თავადი პეტრე“ ყველაფერში მასწავლებელს ჰბაძავდა, „თავადის ბრწყინვალე თვისებანი, გულდასა ხასიათი და ყველასადმი აღურსიანი მოპყრობა იზიდავდა მისკენ ყველა მის ხელქვეითთა გულს, რომელთაგანაც ყველაზე სუსტნი და მხალწი, მისი მაგალითით აღფრთოვანებულნი, გმირებად ხდებოდნენ“ (დ. დავიძოვი).

1799 წელს იტალიის ლაშქრობისა და ალპებზე ლეგენდარული გადასვლის დროს ბაგრატიონმა სუფოროვის ხელმძღვანელობით ბრწყინვალე სამხედრო ნიჭი გამოიჩინა. ბაგრატიონი, როგორც სუფოროვის არმიის ავანგარდის უფროსი, თავის საბრძოლო ოპერაციებში საფრანგეთის არმიის წინააღმდეგ არაჩვეულებრივი ხელოვნებით იყენებდა სამთო ომის წესებს. იტალიის უკვდავი კამპანიის დროს ბაგრატიონი სუფოროვის მარჯვენა ხელი იყო. დაიმსახურა რა მთელი ჩვენი სამხედრო ღირებულების ამ ღირსი წარმომადგენლის მეგობრობა, თავადმა ბაგრატიონმა, რომელიც ზედმიწევნით ასრულებდა სუფოროვის ბრძანებებს, აღის და ტრევიის ნაპირებზე, აპენინის მთების კალთებთან და ალპების მწვერვალებზე სახელი გაითქვა მამაცობის, მოღვაწეობის და სულგრძელობის სასწაულებით. ამ უკვდავ ომში შეითვისა მან ის ხისწრაფე მოქმედებაში, ის დახელოვნება გაქნილობაში, ის უეტრობა თავდასხმებში, ის ერთიანობა შეტევაში, რამაც მას მთელი არმიის სრული ნდობა, უსაზღვრო სიყვარული და ღრმა პატივისცემა მოუტოვა. (დ. დავიძოვი).

ალპებზე გადასვლისას ბაგრატიონმა თამამად, შეუპოვრად და ზუსტად ნებასრულა სუფოროვის ყველა ბრძანება. სუფოროვი პირადად მიაწერდა „თავად პეტრეს“ განსაკუთრებულად მნიშვნელოვან როლს იტალიისა და ალპებში ჩატარებულ ლაშქრობაში.

სუფოროვმა ბაგრატიონი უმაღლეს ჯილდოზე წარადგინა როგორც „შესანიშნავი, უმაღლესი ხარისხის ღირსი გენერალი“.

შემდგომ ომში ნაპოლეონის წინააღმდეგ პრუსიისა და ავსტრიის ველებზე ბაგრატიონი მონაწილეობდა რუსეთის არმიის ძირითად საომარ მოქმედებათა ხელმძღვანელობის საქმეში.

1812 წლის სამამულო ომის დასაწყისშივე ბაგრატიონს ახასიათებდა „უწინრობის შესაძლებელი დახელოვნებული მხედართმთავრის გამრცდილებასთან“¹.

ბაგრატიონმა ნაპოლეონთან ბრძოლის დაწყებისთანავე გამოიცნო ამ ბრძოლის სამამულო ხასიათი. „თუ მტერი დედაქალაქს მოუახლოვდება, — სწერდა იგი არაკჩვესადმი შინაწერ 26 ივლისის წერილში, — მთელი ხალხი უნდა ეკვეთოს მას ანუ გაანადგუროს... ხაჭირთა ბრძოლა, ვიდრე რუხეთს შეუძლია და ადამიანები ფეხზე დგანან, ვინაიდან ომი ახლა ჩვეულებრივი როლია, არამედ ნაციონალურია და უნდა დავიცვათ ჩვენი ღირსება“. იგი სწო-

¹ დ. დავიძოვი, მასალები... (განყოფილება ბაგრატიონზე).

რად წინასწარმეტყველებდა, რომ „ნაპოლეონი რუსეთში ჰპოვებს მეორე ეგვიპტეს და დაიღუპება“-ო (იქვე).

ბაგრატიონი მთელი თავისი არსებით ებრძოდა ნაპოლეონის შემოსევას. იგი ხშირად წამოიძახებდა ხოლმე: „ჩვენი რუსეთი ჩვენი დედაა... მკერდით გადავფულობავთ გზას შტერს, დავიცავთ რუსეთის არმიის პატივსა და სახელს“.

ბაგრატიონი თავისი სამშობლოს ნამდვილი პატრიოტი იყო. იგი უაღრესად დაკავშირებული იყო რუსეთის არმიასთან, მასთან ერთად იტანდა ყველა უბედურებასა და გაჭირვებას ნაპოლეონის შემოსევის დროს.

იგი ხშირად გამოხატავდა გულსწყრომას ბარკლაი-დე-ტოლის მიმართ, რომელიც აღექვსანდრო პირველის ნებართვით გერმანელ მოხელეებს მფარველობდა.

აოაგნევისადმი შინაწერ წერილში ბაგრატიონი აღწერს მთელი რუსეთის აომიის ხელშეწყობაში არსებული უწყსრიგობით. „ღვთის გულისათვის განაგზავნეთ სადაც გნებავთ, თუნდაც პოლკის უფროსად—მოლდავეთში ან კავკასიაში, აქ კი ყოფნა არ შეეძლება, ყველა მთავარი სადგომი გერმანელე-ბითაა სავსე, ასე რომ რუსს აღარ ეცხვარება“.

რუსეთის არმიის მთავარსარდლად კუტუზოვის დანიშვნის შემდეგ ბაგრატიონი გაახსენდა, სუვოროვძის არწივები კვლავ შეხვდნენ ერთმანეთს ბრძოლის ველზე. ბაგრატიონში, ისე როგორც კუტუზოვში, სამშობლოს მხსნელს ხედავდნენ. ტყუილად როდი უწოდებდნენ რუსთა საზოგადოებაში ბაგრატიონს „ბოგრატიონ“-ს, რაც ნიშნავს: „ღმერთი—ბრძოლისა—იგი“. ძლიერ გავრცელებული იყო სურათი, რომელიც ასახავდა ბაგრატიონს სუვოროვთან ერთად.

„Еще при мне бросать ты громы научился
И лавры смело пожинал
Ко славе ревностно стремился,
И я наперстником тебя избрал.“

სმოლენსკის დაცემის შემდეგ რუსეთის მოსახლეობას მუდამ პირზე ეკერა ორი სახელი—კუტუზოვი და ბაგრატიონი.

„მიეცი მხოლოდ თავისუფლება და ბაგრატიონი დაბრუნდება“-ო ამბობდნენ მოსკოვში.

კუტუზოვმა, რომელიც შესანიშნავად იცნობდა ბაგრატიონის ტაქტიკურ ნიჭს, იგი დანიშნა რუსეთის ჯარების მარცხენა ფლანგის მეთაურად ბოროდინოს ველზე.

ნაპოლეონი მთელი თავისი ძალებით რუსეთის ჯარების მარცხენა ფლანგს აწევებოდა. ბაგრატიონის ჯარები აჩერებდნენ მტრის გაშვებულ შემოტევას. ბაგრატიონის 29 ათასი ჯარისკაცის წინააღმდეგ ნაპოლეონმა დასაჯა 7 ქვეითი და 8 საკავალერიო დივიზია—43 ათასი ქვეითი ჯარისკაცი და კავალერიისტი.

ბაგრატიონის სიმაგრეებს უშენდა 400-ზე მეტი ქვემენი. ბაგრატიონი ამოკმედებდა 300-დე ქვემებს. ბოროდინოს ღიდი ბრძოლის ყველაზე სისხლისმღვოელ უბანს წარმოადგენდა მარცხენა ფლანგი. ერთი კვადრატული ვერსის სიგრძეზე 700 საარტილერიო ქვემების საშინელი ცეცხლის ხმა გაისმოდა. ფრანგებმა რვაჯერ მიიტანეს გააფთრებული იერიში ბაგრატიონის სიმაგრეებზე, მაგრამ ყოველთვის უუფედებულ იქნენ დიდი ზარალით.

„მამაცნი მებრძოლები, —სწერდა ფრანგი გენერალი პელე, —რომელთაც უკანასკნელი ძალ-ღონე მოიკრიბეს, უწინდებურად გვესმოდნენ ჩვენ თავს“.

ბაგრატიონი XIX საუკუნის ერთერთ უაღრესად უღრეკი, მამაცი გენერალ-

ლი იყო. იგი ნამდვილი ლომი იყო, რომელმაც არ იცოდა არც შიში, არც საფრთხე.

„ბორცინოს ბრძოლაში ეს სახელოვანი გოლიათი,—სწერდა დ. დავი-დოვი ბაგრატიონზე,—რომელიც სალი კლდესავით იცავდა დაკავებულ პოზი-ციას, სასიკვდილოდ დაიჭრა; სწუხდა რა უფრო მეტად რუსეთის დაღუპვაზე, ვიდრე თავის სიცოცხლეზე, მან უგულვებელყო თავისი კრილობის მკურნა-ლობა და გარდაიცვალა, მწარედ დატირებულ თავისი ხელქვეითებისაგან, რო-მელნიც მასში მუდამ მამობრივ აღერსა და თანაგრძნობას პოულობდნენ, და რომელთაც იგი ხშირად თავის უკანასკნელ ლუკმა პურს უზიარებდა“.

რუსეთის მიწა-წყლის ეს დიდი პატრიოტი ყველაფერზე მაღლა სამშობ-ლოს ინტერესებს აყენებდა. მისი სახელი საუცხოო ლაშქრობის უკნარში დიდებ-რითა და 1812 წლის სამარადისო, ხსოვნით არის მოსილი. „სულგრძელი თავადი ბაგრატიონი,—სწერდნენ თანამედროვენი,—იდეა რა სიკვდილის საშინელების წინაშე, შეუპოვრად უყურებდა მას, რაც მთელ ბუნებას, გარდა დიდი ადამიანისა, შიშსა ჰგვრის; იგი ფიქრობდა მარტოოდენ სამშობლოს კეთილდღეობაზე, აღტაცებაში მოდიოდა ჯარების უმაღალითო სიმამაცით და ქაოსის დროს სრუ-ლიად დაშვებულ ვანაგებდა ბრძოლას, რომელიც ყველა წინაშეაღსაყდრე საუკუ-ნეთა ბრძოლებს შორის თითქმის უდიდესი იყო“¹.

ბაგრატიონის გარდაცვალებას (იგი კრილობისაგან გარდაიცვალა 1812 წლის 12 სექტემბერს ვლადიმერის გუბერნიის ალექსანდროვის მაზრის სოფ. სიმისში) პოეტმა ჟუკოვსკიმ შემდეგი გრძნობიერი მხორვალე სტრიქონები უძღვნა:

И ты, и ты, Багратион!

Добыча лютый битвы!

Еще дружит надежда в нем;

Все мнят: с одра восстанет!“

И робко шепчет враг с врагом:

Увы! он скоро грянет!“

А он навеки взор смежил—

Решитель бранных споров!

Он в область славных воспарил,

К тебе, отец Суворов!“

საფლავის ქვაზე დღემდე შენახულია ეპიტაფია ხვოსტოვის შემდეგი ლექსით:

Князю П. И. Багратиону истинная дружба.

Прохожий! В сие зри того героя прах,

Который гром метал на Альпа высотах.

Бог—рати—он,

Здесь кончил жизнью свою, разя Наполеона“².

* * *

3. ი. ბაგრატიონი რუსეთის არმიის უსაყვარლესი ადამიანი იყო, ამ არ-მიის სულისკვეთებას გამოხატავდა; იგი უსაზღვროდ უყვარდათ ჯარისკაცებს.

¹ „Сын отечества“ ნაწ. IV, სპბ., 1813 წ. გვ. 297—298.

² ისტორიული მოაზრებ. იანვარი 1884 წ., რუსულ ვნაზე, გვ. 447.

რომელნიც მისი მეთაურობით იმარჯვებდნენ და მასთან ერთად ლეგენდარულ საგმირო საქმეებს ჩადიოდნენ ალბეზზე, შენგრაბენტან, ბოტნიის ყურის ნაშქრებსა და ყინულებში, ბოროდინოს ველის გამაგრებულ ადგილებში.

იგი ყველგან წინ მიისწრაფოდა, აუცილებელი შემთხვევის დროს შედგარად იცავდა თავს, გააფთოებით არღვევდა ხოლმე მტრის რკალს.

ბაგრატიონი ყველგან და ყოველთვის იჩენდა თავის საუცხოო ტაქტიკურ ნიჭს. იგი სუფოროვის სკოლის უნიჭიერეს ტაქტიკოსს წარმოადგენდა, შეტევათი ტაქტიკის, მამაცურ შეტევათა მიმდევარი იყო. ყველა მის მოქმედებაში თავს იჩენდა სუფოროველობა. ეს იყო „მამა გენერალი, სუფოროვის ხატად და მსგავსად“—სამართლიანად შენიშნავდა რასტოპჩინი.

ბაგრატიონმა შესანიშნავად იცოდა სუფოროვის „გამარჯვების მეცნიერების“ საიდუმლოებანი. იგი განსაკვიფრებელი დახელოვნებით იყენებდა ამ „გამარჯვების მეცნიერების“ სამხედრო წესებს. ბაგრატიონი, როგორც დეკაბრისტი ვოლკონსკი შენიშნავს, „წმინდა სამხედრო საქმისათვის დაბადებული აღამიანი“ იყო. მას, ისე როგორც სუფოროვსაც, ბრძოლა უყვარდა არა რიცხვით, არამედ ქუთით და უნარით. სამხედრო ხელოვნების ქეშპარიტი წესია—პირდაპირ გვეთო მტერს მისთვის ყველაზე საგრძნობი მხრიდან და არა შეზღუდვას მოხვეული გზებით, რითაც იერიში მეტად რთულდება, მაშინ როცა საქმის გადაწყვეტა მხოლოდ პირდაპირი შეტევით შეიძლება. ბაგრატიონიც ხშირად სუფოროვის ხელმძღვანელობით ასრულებდა მის შეუპოვარ, გაბედულ ბრძანებებს—„იერიში მიიტანე იმით, რაც ღმერთს მოუცია“.

რუსები არ უნდა გაიქცნენ. წადი ერთო რუსო ათის წინააღმდეგ. გამოიჩინე უდრეკობა. მოკვდი, არც ერთი ნაბიჯი უკან. იძულებითი უკანდახვევის შემთხვევაში—ნუ მისცემ მტერს ნურც საზიდარს, ნურც ბორბლებს. გაბედულად და ელვისებურად დაესხი თავს. გამუდმებული იერიში უნდა მიჰქონდეს მტერზე. არტილერია მძლავრად უნდა მოქმედებდეს. კავალერია უნდა გამოდიოდეს მწყობრად, ყოველივე დაბნეულობის გარეშე. ქვეითი ჯარი ყველა შეტევას უნდა აწარმოებდეს ხამალალი შეძახილით, განსაკუთრებით კაზაკები. მისდიე მტერს შემუსვრამდე, შეიჭერი სიმაგრეებში მტრის ზურგზე გადავლით. შეუტეე მას; მიდი მასთან—იგი გაიქცევა, ქვეითო ჯარო ხიშტით ვაჭმირე. კავალერიავე ჩეხე და სრისე!

ჩემი მანევრია—ცეზნო და ვურტყა. იხსენი, ძმებო, ამხანაგები! წინ ძმებო, წინ! ვაშა!

ასე ასწავლიდა ბაგრატიონი თავის სახელოვან ჯარს. ბაგრატიონი იყო „შეუდარებელი თავის წუთიერ ზეშთავონებებში“ (ფონვიზინი). ბრძოლის ცეცხლს ანთებდა რაღაც მის სულში. მისი თვალები ბრწყინავდა; იგი სარდლობდა ნაბადში გახვეული, მათრახით ხელში, უბრალო ცხენზე მიჰქროდა იგი. უსწრებდა რა რაზმეულებს, რათა მბრძანებელი გენერლიდან უბრალო მოწინავე მებრძოლად გამხდარიყო.

ოხუნჯობდა იგი ჩვეულებრივზე მეტს, რასაც მუდამ უდიდესი საფრთხის წუთებში ჩადიოდა.

„სიკვდილის უშიშარი, ბრძოლის ცეცხლში აუშფოთებელი, იგი თავის ხელქვეითთა სულსა და გულს იმორჩილებდა; ერთი მისი სატყუა, ერთი შეზღუდა—გმირებად ხდიდა ოფიცრებსაც, რომელნიც დიდად აფასებდნენ მის სამ-

ბედრო ნიჭს, ჯარისკაცებსაც რომელნიც მოწმენი იყვნენ მისი საგმირო საქმე-
ბისა იტალიასა და შვეიცარიაში¹.

ბაგრატიონი უყვარდათ მისი სიმართლისათვის. იგი ხშირად იტყოდა
ბოლმე: „მე არ ვარ ორპირა: ვინც მიყვარს, პირდაპირ მიყვარს, ამისთანავე
მაქვს სინდისი და პატიოსნება“. პატაყებს იგი სწერდა თავისი უცვლელი წესის
შინხედით: „როგორც იყო, ისე უნდა დარჩეოს“.

ჯარისკაცებს და ოფიცრებს ბაგრატიონი უყვარდათ იმ საუცხოო თვისე-
ბებისათვის, რომელნიც ნაწილობრივ სამხედრო სკოლაში გამოიმუშავა. ეს თვი-
სებები იყო: უწინრობა ბრძოლაში, გულგრილობა საფრთხის დროს, დაუღა-
ლაგობა შრომაში, სიუხვე თვით მფლანგველობაშიც. „აუჩქარებელი გულის-
მოსვლაში, მუდამ მზადაა შერიგებისათვის. არ ახსოვს ბოროტება, მუდამ ახ-
სოვს სიკეთე. ხელქვეითი, — როგორც ეომოლოვი შენიშნავს თავის „დღიურებ-
ში“ — ბედნიერებად სთვლდა მასთან სამსახურს, მუდამ აღმერთებდა მას. თა-
ვის ჯარისკაცებს მუდამ უმერებდა იგი: „მე მუდამ თქვენთან ვარ და
თქვენ — ჩემთან“.

ჯარისკაცებს არ ეფარისევლებოდა იგი, აღნიშნავდა ღირსებებს, უწო-
დებდა მათ ყოველთვის „დედამირებს“, „მამაკებს“, „არწივებს“. ბაგრატიონის
შეკითხვებზე ჯარისკაცები ერთსულოვნად უპასუხებდნენ: მზად ვართ გემსახუ-
როთ. ჩვენო მამაც, წაგვიძეხი, შენთან ერთად დავიხრცებით“.

ბაგრატიონის — სუფოროვის არწივის მამაცური, გმირული სახე აღაფო-
თოვანებს ამჟამად წითელი არმიის მებრძოლთ წყეულ გერმანელ ფაშისტ დამპყ-
რობთა წინააღმდეგ ბრძოლაში. ბევრ საბჭოთა ტანკს, რომლებიც გამაყვებულ
ფაშისტურ ჯარდოებს ურტყამენ, ამშვენებს გამარჯვებისაგან მომწოდებელი
წარწერა — „ბაგრატიონი“.

¹ ბოვდანოვიჩი — აღეკსანდრე ! მეფობისა და მისი დროის რუსეთის ისტორია. ტ. I
გვ. 36, რუს. გამოც.

ნიგნი საუკანგეთის გაგებების შესახებ

ცნობილი გერმანელი სამხედრო თეორეტიკოსი კლუზეფიცი რუსეთში ნაპოლეონის ლაშქრობის გამო სწერდა: „ევროპის დიდი ცივილიზებული ქვეყნის დამარცხება მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ ამ ქვეყნის შიგნით ერთიანობა არ არსებობს“. საფრანგეთის 1940 წლის კატასტროფული სამხედრო მარცხის გაცვეთილები მოწმობს, რომ კლუზეფიციის ეს დებულება ერთნელ კიდევ პრაქტიკულად გამართლდა.

ევროპის სახელმწიფოთა და კერძოდ საფრანგეთის უკანასკნელი ათეული წლის საერთაშორისო ურთიერთობა და მწარე გამოცდილება, რაც 1940 წლის სამხედრო კამპანიამ დემოკრატიულ სახელმწიფოებს შესძინა, მკვეთრად მიუთითებს საფრანგეთის უმაღალითო დაცემის ძირითად მიზეზებსა და პირობებზე. რაზედაც მოთხრობილია მხატვრული ლიტერატურის სახელმწიფო გამოცდილების მიერ აღსაწინათ გამოწვევებულ კრებულში „ისინი ვინც გასცა საფრანგეთი“, რომლის ერთ ნაწყვეტს ვბეჭდავთ ამავე ნომერში.

ამ წიგნში შეკრებილი და წარმოდგენილია ნიჟერი ფრანგი მწერლებისა და ჟურნალისტების ანდრე სიშონის, ანდრე მორუას, ანდრე ჟეროს (პერტინაქსის), ეიულ რომენის, ავგუსტე ინგლისური „რეიტერის“ სააგენტოს მიერ საფრანგეთის არმიასთან მივლინებულ ჟურნალისტის გორდონ ჟოტერფილდის სტატიები და წიგნები, რომლებიც მრავალ ფრთაზე საინტერესო ფაქტს შეიცავენ საფრანგეთის დამარცხების მიზეზების გასაშუქებლად. როგორც წიგნის წინასიტყვაობაშია აღნიშნული, ეს ავტორები საფრანგეთის პოლიტიკური ცხოვრების შეფასებაში ტრიალუნდენ და კარგად იცნობდნენ არა მარტო საფრანგეთის მმართველთა ოფიციალურ, საპარადო სახეს, არამედ იმ ბნელ საქმიანობასაც, რასაც ისინი კულისებში ეწეოდნენ ხალხის ზურგს უკან.

კრებულის მასალები ნათლად მოწმობს, რომ საფრანგეთის კატასტროფის მიზეზები უნდა ვეძიოთ არა ამათჟიმ პოლიტიკური მოღვაწის პირადს თვისებებსა ან სარდლობის ცალკეულ შეცდომებში, რამდენადაც საფრანგეთის მმართველი წრეების პოლიტიკაში, რომელსაც ისინი, სულ ცოტა, უკანასკნელი 7-8 წლის მანძილზე ატარებდნენ.

ცნობილია, რომ ზეოვრე მსოფლიო ომის დაწყებამდე დიდი ხნით ადრე საფრანგეთის ცა თანდათან იფარებოდა ომის მრისხანე ღრუბლებით, რომლებიც პირველ რიგში ფაშისტური გერმანიის მხრიდან მოდიოდნენ. ჯგერსიის გზაზე დამდგარი ფაშისტური გერმანია 6—7 წლის განმავლობაში გაფაცოვებით იარაღდებოდა და ემზადებოდა ზეოვრე იმპერიალისტური ომის გასაჩაღებლად, იგი ახალი ომით და მოსპობითაც კი ემუქრებოდა საფრანგეთს. რასაკვირველია, საფრანგეთის მმართველი წრეებისათვის ცნობილი იყო ეს ამბავი, რადგან პიტლერის გერმანია მათ თვალწინ და მათი ხელისშეწყობითაც კი რეგანსს მიმართავდა გერსალის სისტემის წინააღმდეგ და ყოველდღე ავტოს აცლიდა ევროპის მშვიდობიანობის საძირკველს.

საფრანგეთის მმართველი წრეებისათვის ცნობილი იყო ფაშისტური ბანდის მეთაურის პატლერის ყაჩაღური ზრახვები კერძოდ საფრანგეთის წინააღმდეგ. ცნობილი იყო ის გარემოება, რომ თავის ნაბოძვარ წიგნში „ჩემი ბრძოლა“, რომელსაც საფრანგეთის შინამოღალატეთა ლოცვა-კურთხევით თავისუფლად ავრცელებდნენ საფრანგეთში, პიტლერი აშკარად, დაუფარავად სწერდა: „მანამდე, სანამ გერმანიასა და საფრანგეთს შორის არსებულ მუდმივ კონფლიქტს ჩვენ მხოლოდ თავდაცვის ფორმით გადავწყვეტთ, ის არასოდეს ნამდვილად არ გადაიჭრება... უნდა გავიგოთ, რომ ჩვენ, ბოლოსდაბოლოს, მთელი ჩვენი ძალები უნდა მოვიკრიბოთ საფრანგეთთან აქტიური ბრძოლისათვის, უკანასკნელი გადამწყვეტი ბრძოლისათვის“.

ამრიგად, ცხადი იყო, რომ პიტლერის გერმანია საფრანგეთზე თავდასასხმელად ემზადებოდა. საკითხი მხოლოდ თავდასხმის ვადებს შეეხებოდა. ასეთ პირობებში საფრანგეთის მმართველ წრეების წინაშე წამოიჭრა საკითხი: როგორ მოქცეულიყვნენ, როგორი კურსი აეღოთ? მომზადებულყვნენ გერმანიასთან შეტაკებისათვის, თუ პასიურად ეცქირნათ გერმანიის შეიარაღების ზრდისათვის? საფრანგეთის მმართველმა წრეებმა უწყყმანოდ აირჩიეს ეს მეორე გზა — პასიური მათურებლებისა და უწყინარი მეთვალყურის გზა, რომელმაც ისინი, ბოლოსდაბოლოს, პიტლერის აგენტებისა და ფრანგი ხალხის მოღალატეთა რომამდე მიიყვანა და საფრანგეთის პოლიტიკური ქაობის ზედაპირზე ამოატივტივა ოთხმოცდაოთხი წლის მიზრწინილი მარშალი ფილიპ პეტენი, დღევანდელი საფრანგეთის უზადრუკი „სახელმწიფოს მეთაური“.

როგორც საცხებით სამართლიანად აღნიშნა ამხანაგმა მოლოტოვმა, „საფრანგეთის მმართველი წრეები დაკავშირებულნი არ იყვნენ ხალხთან და არა თუ არ ეყრდნობოდნენ მას, არამედ ეშინოდათ თავისი ხალხისა, რომელსაც თავისუფლებისმოყვარე ხალხის დამსახურებული სახელი და დიდებული რევოლუციური ტრადიციები გააჩნია. ამაშია საფრანგეთის გამომჟღავნებული სისუსტის ერთ-ერთი სერიოზული მიზეზი“.

სწორედ ფრანგი ხალხისადმი ცხოველურმა შიშმა, საკუთარი ტყავის გადარჩენისა და საკუთარი პრივილეგიების შენარჩუნების წადილმა საფრანგეთის მმართველ წრეებში გზა გაუკაფა ჯერ „მშვიდობიანი“ და შემდეგ სამხედრო კაპიტულაციის გამცემლურ პოლიტიკას, სწორედ ამიტომ არაერთხელ მოაწყეს მათ კაპიტალების „გაქცევა“ საზღვარგარეთ და ამისათვის მოშალეს ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრება, რომ პროვოკაციულად გამოეწვიათ სახალხო ფრონტის დამარცხება და სამხედრო კატასტროფამდე მიეყვანათ საფრანგეთი.

სწორედ ამიტომ, ფრანგი ხალხის წინაშე შიშის გამო, კე დორსეს პოლიტიკა უკანასკნელი 7—8 წლის მანძილზე, როდესაც იქ გამცემლურ საქმიანობას ეწეოდნენ ლავალები და ბონეები, მიმართული იყო აგრესორებისადმი განუწყვეტელი დათმობისა და მათი წაქეზებისაკენ, რამაც კიდევ უფრო გაათავებდა ფაშისტური სახელმწიფოების ბანაკი და ხელი შეუწყო მეორე იმპერიალისტური ომის გაჩაღებას. სწორედ ფრანგი ხალხის წინაშე ამ შიშის გამო საფრანგეთის მმართველნი არ ავითარებდნენ და არ აღმჯობესებდნენ საფრანგეთის სამხედრო მრეწველობას, რისი შედეგიც იყო ის სამარცხვინო გარემოება, რომ ომში ჩაბმის მომენტისათვის, როგორც პერტინაქსი აღნიშნავს, საფრანგეთს მხოლოდ 1700 ტანკი ჰქონდა, ხოლო 1940 წლის 10 მაისისათვის, როდესაც გერმანიამ გადამწყვეტი შეტევა დაიწყო ბელგია-ჰოლანდიისა და საფრანგეთის

წინააღმდეგ—3600 ტანკი, მაშინ როდესაც იმავე პერიოდში გერმანიის ტანკების რაოდენობამ 6 ათასიდან 11 ათასს მიაღწია.

მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამდე საფრანგეთის მმართველთა ლოცვა-კურთხევით მომზდარი სამარცხენო კაპიტულაციის ფაქტების უბრალო ჩამოთვლაც კი ცხადყოფს, რომ ყოველთვის, როდესაც საფრანგეთის ბედი სასწორზე იდო, როდესაც საჭირო იყო არჩევანი აგრესორისადმი მტკიცე წინააღმდეგობის გაწევასა და მისთვის დათმობას შორის, არჩევანი ეროვნულ ინტერესებსა და კლასობრივ ინტერესებს შორის, მესამე რესპუბლიკის პოლიტიკური მესვეურნი მუდამ დათმობას და კლასობრივ ინტერესებს ამჯობინებდნენ იმისათვის, რომ როგორმე საკუთარი ტყავი გადაერჩინათ, ხელისუფლება შეენარჩუნებინათ და ფრანგი ხალხი მორჩილებაში ჰყოლოდათ.

ამიტომ იყო, რომ მათ 1935 წელს მხარი დაუჭირეს და ხელი შეუწყვეს იტალიის მიერ აბისინიის დაპყრობას და მისი მშვიდობიანი მცხოვრებლების დაბომბვას, თუმცა ამის შედეგად იტალიამ საფრანგეთის საზიანოდ განიმტკიცა თავისი პოზიციები ხმელთაშუა ზღვაზე და აფრიკაში; ამიტომ იყო, რომ ისინი ატარებდნენ „ჩაურევლობის“ პოლიტიკას რესპუბლიკური ესპანეთის მიმართ, თუმცა კარგად იცოდნენ, რომ ფრანკოს გამარჯვება საფრანგეთის სამხრეთის საზღვრის საფრთხეში ჩაგდებას მოასწავებდა; ამიტომ იყო, რომ ისინი დათანხმდნენ ავსტრიის შეერთებას გერმანიასთან, ხოლო ცოტა ხნის შემდეგ მონური მლიქვნელობით შესთავაზეს ჰიტლერს მიუნქენის სამარცხენო შეთანხმება იმ მიზნით, რომ ჩეხოსლოვაკიის დაღუპვის ფასად გერმანიის აგრესიული ზრახვები მიემართნათ აღმოსავლეთისაკენ, სსრ კავშირის წინააღმდეგ, და თვითონ ხელფეხი გაეხსნათ ფრანგ ხალხთან საბრძოლველად.

საფრანგეთის მმართველ წრეებს შეგნებულად მიჰყავდათ თავისი ქვეყანა ჰიტლერელთა წინაშე კაპიტულაციისაკენ. სწორედ ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ ისინი დანაშაულებრივად მოეკიდნენ საფრანგეთის საზღვრების დაცვის საქმეს: ცნობილია, რომ მაჟინოს ხაზი ჩრდილოეთისაკენ არ გაუგრძელებიათ და თვით მაჟინოს სიმაგრეებსაც მრავალი ნაკლი გააჩნდა.

ვინ არიან ისინი, საფრანგეთის ეს ვაი-მმართველნი, რომლებმაც უდიდესი შეტაკების მომენტისათვის ქვეყანა განიარაღებული დასტოვეს, საფრანგეთი უდიდეს ეროვნულ კატასტროფამდე მიიყვანეს და დღევანდელ სამარცხენო მდგომარეობაში ჩააყენეს? კრებულის ავტორების სტატიებში მკითხველის თვალწინ გაივლიან სხარტად დახასიათებული ფიგურები ამ ადამიანებისა, რომლები-სათვისაც უმაღლესი ზნეობისა და სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის კანონები საფრანგეთის ბანკის საღაროებში იწერებოდა. კრებულში მკითხველი გაეცნობა საფრანგეთის რადიკალ-სოციალისტური პარტიის წარმომადგენლებს — დალადიეს, ბონეს, შოტანს, ერიოს, სოციალისტების ბელადს — ლეონ ბლიუმს, მემარჯვენეებს — ფლანდენს, რეინოს, ლავალს, გენერლებს ვეიგანს, გამელენს, პეტენს და სხვა მრავალს. აი ეს ადამიანები — საფრანგეთის ხალხის ბედ-ილბლის გადამწყვეტნი — გონებაშეზღუდული და წვრილმანი პოლიტიკანები, პატივმოყვარენი და ფრაზიორები, მკერმეტყველი პარლამენტარიები, რომლებიც კაპიტულანტურ პოლიტიკას მარჯვედ და მოხერხებულად ფარავდნენ ფრაზეებით მშვიდობიანობასა, თავისუფლებასა და სამართლიანობაზე. ესენი არიან მილიერანის, ბრიანის და ვინიანის ღირსეული მოწაფეები, რენეგატები, რომლებსაც უსაზღვროდ სძულთ რევოლუციური მოშაკთა კლასი, რომლებსაც საფრანგეთის უდიდესი კრიზისის მომენტშიც კი „კომუნისტური აჯანყება“ ელანდებოდა; ესენი

არიან მექრთამეები, ათასგვარი აფიორების მონაწილენი, ღირსეული ჩამონავალნი მათი წინაპრებისა — ტიერისა, ფაერისა, ტროზიუსი, რომლებმაც 1870 წელს ფრანგი ხალხის გამარჯვებას პრუსიის სამარცხენო უღელი ამჯობინეს და სისხლისაგან დაცლილი საფრანგეთი მონურად მიაართვეს ბისმარკს საჯიჯუნად და შესაგინებლად.

ამ ადამიანებმა, ისე როგორც მათმა უშუალო ხელმძღვანელებმა, საფრანგეთის ბანკის ბატონ-პატრონებმა, მთელი თავისი საკმევით მთლიანად დაადასტურეს ლენინის სიტყვები: „როდესაც... საქმე მიდგება კაპიტალისტებისა და მემამულეების კერძო საკუთრებაზე, ისინი იგიწყებენ თავის ყველა ფრაზებს სამშობლოსადმი სიყვარულსა და დამოუკიდებლობაზე... როდესაც საქმე შეეხება კლასობრივ მოგებებს, ბურჟუაზია სამშობლონ ჰყიდის და ჩაჩულ გარიგებას სდებს თავისი ხალხის წინააღმდეგ ყოველ უცხოელთან“.

ასე გაჰყიდეს თავისი სამშობლო და ხალხი საფრანგეთის მმართველებმა. მაგრამ ფრანგი ხალხის დამონება შეუძლებელია. იგი განაგრძობს ბრძოლას და მთელი მსოფლიოს თავისუფლებისმოყვარე ხალხებთან ერთად მიაღწევს საბოლოო გამარჯვებას. და მაშინ დადგება ქაში საფრანგეთის გამცემლებისა და მათი პიტლერული ბატონ პატრონებისათვის, ანგარიშის გასწორებისა, ქაში უდიდესი შერისგებისა!

ასეთია კრებულის ლეიტ-მოტივი.

მკითხველი ამ კრებულში ნახავს მდიდარ მასალას როგორც საფრანგეთის მმართველი წრეების წარმომადგენელია დასახასიათებლად, ისე მათი საგარეო და საშინაო პოლიტიკის გასაცნობად და ნათლად წარმადგენს გამცემლობისა და ლალიტის იმ გზას, რომელმაც საფრანგეთი უდიდეს ეროვნულ კატასტროფამდე მიიყვანა.

სასურველია კრებული ქართულადაც გამოიცეს.

ლ. ბ.

სარედაქციო კოლეგია: { ი. თუშაძე
ბ. ბარბიანი
ა. ქუთელია

რედაქციის მისამართი: ყორესის ქ. № 5, ტელ. № 3-73-05.

ტრავაჟი 8.000 ლე 13032, ანაწე, ზომა 7×12=56 000

სასტამპო ფორმ. რაოდ. 5.

საავტორო ფორმა 3.

სტ. შეკვ. № 893.

გამომც. № 60.

ფანი 1 მან.

ზ 838

1942

ЖУРНАЛ
„БОЛЬШЕВИКИ“

(на грузинском языке)

Орган ЦК КП (б) Грузии

№ 8 Август 1942 г.
